

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I. MAKROEKONOMİK GELİŞMELER VE PROJEKSİYONLAR1.

GSMH BÜYÜMESİ VE ÜRETİM

1995 yılının Ocak-Eylül döneminde yüzde 4,0 oranında artan tarım sektörü katma değeri, yılın son çeyreğindeki gerileme ile birlikte yılın tamamında yüzde 2,6 oranında artmıştır. Tarım sektörü büyümesinde, çiftçilik ve hayvancılık sektörü katma değerindeki yüzde 0,6'lık sınırlı artışa karşın, ormancılık sektörü katma değerinin yüzde 35,1 oranında yükselmesi etkili olmuştur. 1995 yılında, bakliyat, diğer tarla ürünleri ve sebze üretimindeki gelişmeler tarımsal katma değer artışına olumlu katkıda bulunurken, meyve üretiminde gerileme gözlenmiştir.

Sektörler	1992	1993	1994	1995(1)	1996 (2)
Tarım	4,3	-1,3	-0,7	2,6	3,0
Sanayi	5,9	8,2	-5,7	12,1	4,8
Hizmetler	6,5	10,7	-6,6	6,4	4,5
GSYİH (PF)	6,0	8,0	-5,5	7,3	4,5
GSMH (PF)	6,4	8,1	-6,1	8,1	4,5

Kaynak: DPT, DİE
(1) Gerçekleşme Tahmini
(2) Program

1994 yılında yüzde 5,7 oranında gerçekleşen sanayi sektörü katma değerindeki gerileme, 1995 yılının ilk çeyreğinde de azalarak devam etmiştir. Ancak, 1995 yılının ikinci çeyreğinden itibaren, iç talepteki canlanma ile birlikte, sanayi üretimi ve kapasite kullanım oranları hızlı bir artış eğilimine girmiştir. Sanayi

sektörü katma değeri, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 20,3, üçüncü çeyreğinde yüzde 17,9 ve son çeyreğinde ise yüzde 11,9 oranında artış kaydetmiştir. Böylece, sanayi sektörü katma değerindeki yıllık ortalama artış yüzde 12,1 olmuştur.

1995 yılının ilk çeyreğinde yüzde 1,7 oranında gerileyen hizmetler sektörü katma değeri ise, sanayi sektöründeki ve ithalattaki gelişmelere bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinden itibaren canlanmış ve yılın tamamında yüzde 6,4 oranında artış kaydetmiştir.

Böylece, 1995 yılında GSYİH büyümesi yüzde 7,3 oranında gerçekleşmiş ve net dış alem faktör gelirlerindeki artışın etkisi ile GSMH yüzde 8,1 oranında büyümüştür.

1996 yılında GSMH büyümesinin uzun dönem eğilimine yaklaşarak yüzde 4,5 oranında artması beklenmektedir. Üretici fiyatlarıyla GSYİH'nın yüzde 4,5, tarım sektörünün yüzde 3,0, sanayi sektörünün yüzde 4,8 ve hizmetler sektörünün yüzde 4,5 oranında büyüyeceği tahmin edilmiştir. Böylece, GSYİH'dan tarım sektörünün yüzde 14,8, sanayi sektörünün yüzde 27,1, hizmetler sektörünün ise yüzde 58,1 oranında pay almaları beklenmektedir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1995 yılında cari fiyatlarla 2.713 dolar olan fert başına GSMH'nın, 1996 yılında 2.761 dolara yükseleceği tahmin edilmektedir

TABLO : III.2- Fert Başına GSMH

Yıllar	Yıl Ortası Nüfusu (1) (Bin Kişi)	Cari Fiyatlarla			1994 Fiyatlarıyla			Satın Alma Gücü Paritesi (SAGP) (Dolar/TL)(3)	SAGP Göre Fert Başına GSYİH (Dolar)
		GSMH (Milyar TL.)	Fert Başına GSMH		GSMH (Milyar TL.)	Fert Başına GSMH			
			TL	Dolar (2)		TL	Dolar (2)		
1976	40 915	868	21 216	1 338	2 137 703	52 247 413	1 759	11,7	1 790
1977	41 768	1 108	26 534	1 488	2 201 547	52 708 944	1 774	13,5	1 945
1978	42 640	1 646	38 602	1 604	2 228 580	52 265 015	1 760	18,4	2 081
1979	43 530	2 877	66 081	1 760	2 217 646	50 945 226	1 715	29,8	2 198
1980	44 438	5 303	119 335	1 570	2 156 010	48 517 261	1 633	51,2	2 299
1981	45 540	8 023	176 169	1 598	2 259 718	49 620 509	1 670	67,2	2 582
1982	46 688	10 612	227 293	1 412	2 329 496	49 894 954	1 680	81,2	2 768
1983	47 864	13 933	291 096	1 299	2 427 645	50 719 645	1 708	99,0	2 935
1984	49 070	22 168	451 757	1 238	2 600 178	52 989 165	1 784	141,0	3 179
1985	50 306	35 350	702 706	1 356	2 712 038	53 910 824	1 815	208,0	3 354
1986	51 433	51 185	995 174	1 487	2 895 377	56 294 143	1 895	276,0	3 598
1987	52 561	75 019	1 427 282	1 668	3 179 533	60 492 240	2 037	358,0	3 971
1988	53 715	129 175	2 404 824	1 693	3 225 677	60 051 701	2 022	584,0	4 119
1989	54 893	230 370	4 196 709	1 979	3 278 196	59 719 751	2 010	982,0	4 217
1990	56 098	397 178	7 080 066	2 715	3 585 235	63 910 208	2 152	1491,0	4 699
1991	57 305	634 393	11 070 462	2 655	3 597 753	62 782 530	2 114	2288,0	4 806
1992	58 401	1 103 605	18 897 021	2 744	3 828 122	65 548 916	2 207	3640,0	5 143
1993	59 491	1 997 323	33 573 525	3 056	4 139 808	69 587 137	2 343	5990,0	5 562
1994	60 576	3 887 903	64 182 232	2 161	3 887 903	64 182 232	2 161	12116,0	5 271
1995	61 644	7 644 206	124 005 679	2 713	4 202 272	68 170 005	2 295	-	-
1996(4)	62 697	13 500 050	215 322 106	2 761	4 391 374	70 041 214	2 358	-	-

Kaynak: DİE, OECD, DPT.

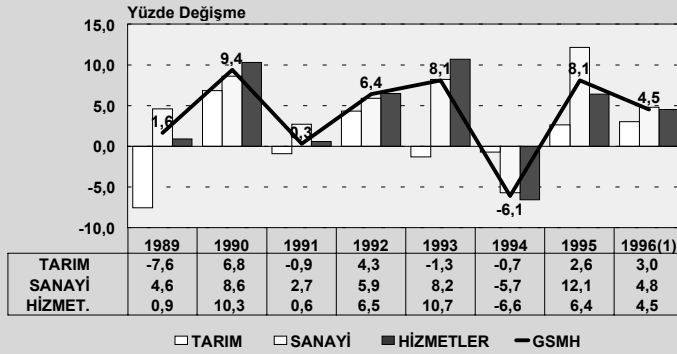
(1) DİE yıl ortası nüfus tahminidir.

(2) Merkez Bankası Döviz Alış Kuru kullanılarak hesaplanmıştır.

(3) OECD tarafından GSYİH için hesaplanan Satın Alma Gücü Paritesidir.

(4) DPT tahminidir.

GRAFİK: 1- GSMH VE SEKTÖREL BÜYÜME HIZLARI

(1) Program

TABLO: III.3- Sektörlerin GSYİH İçindeki Payları

(Cari Üretici Fiyatlarıyla, Yüzde Pay)

Sektörler	1992	1993	1994	1995(1)	1996
Tarım	15,0	15,4	15,5	15,0	14,8
Sanayi	25,6	24,5	26,4	27,0	27,1
Hizmetler	59,4	60,1	58,1	58,0	58,1
GSYİH (PF)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: DPT, DİE

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program.

2. EKONOMİNİN GENEL DENGESİ

1994 yılında yüzde 12,6 oranında gerileyen yurt içi talebe karşın, net mal ve hizmet ihracatında sağlanan olumlu gelişmeler sonucunda GSMH'daki gerileme yüzde 6,1 seviyesinde kalmıştır. 1995 yılında toplam talep yüzde 12,0 oranında artarken, özellikle ithalattaki artışa bağlı olarak dış dengenin GSMH büyümesine katkısının negatif 3,8 puan olmasıyla, GSMH büyümesi yüzde 8,1 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında yurt içi talepteki artış özellikle özel nihai tüketim harcamaları ve özel yatırım harcamalarındaki canlanmadan kaynaklanmıştır. 1995 yılında sabit fiyatlarla özel tüketim

yüzde 7,7, kamu tüketimi yüzde 4,7, toplam tüketim ise yüzde 7,3 oranında artmıştır. Böylece toplam tüketimin GSMH'ya oranı, cari fiyatlarla yüzde 78,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1995 yılında, toplam yatırım-ların yüzde 29,1, sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 8,3 oranında arttığı tahmin edilmektedir. 1994 yılında yüzde 5,7 oranında gerileyen özel sabit sermaye yatırımları, 1995 yılında yüzde 11,0 oranında artarken, kamu sabit sermaye yatırımlarındaki reel gerileme devam etmiştir.

1995 yılında, üretim ve ithalattaki gelişmelere bağlı olarak, özel kesim stoklarında artış gözlenmiş ve toplam stok değişiminin GSMH büyümesine katkısı 4,2 puan seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece, 1994 yılında cari fiyatlarla yüzde 21,5 olan toplam yatırımların GSMH içindeki payı, 1995 yılında yüzde 24,7 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında kamu harcanabilir geliri sabit fiyatlarla yüzde 2,5 oranında artmıştır. Kamu harcanabilir gelirindeki artışın sınırlı kalması, vasıtasız vergilerin GSMH içindeki payının azalması ve sosyal fonlardaki bozulmadan kaynaklanmıştır. 1995 yılında özel harcanabilir gelirdeki reel artış ise yüzde 8,7 oranında gerçekleşmiştir.

1994 yılında cari fiyatlarla yüzde 22,9 olarak gerçekleşen toplam yurtiçi tasarrufların GSMH içindeki payı 1995 yılında yüzde 21,2'ye düşmüştür. Bu düşüşte, özel tasarrufların GSMH'ya oranının yüzde 24,2'den yüzde 22,4'e gerilemesi etkili olmuştur.

1996 yılında toplam yurt içi talebin sabit fiyatlarla yüzde 5,5 oranında artması öngörülmektedir. Özel tüketim artışının yüzde 4,9, kamu tüketim artış hızının ise yüzde 6,5

olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, toplam tüketimdeki artış yüzde 5,1 olacak, toplam tüketimin GSMH içindeki payı yüzde 78,7 seviyesinde kalacaktır.

1996 yılında kamu sabit sermaye yatırım-larının reel olarak yüzde 22,1, özel sabit sermaye yatırımlarının yüzde 6,5,

toplam sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 9,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Stoklara yapılan ilavelerin GSMH içindeki payının azalması ile birlikte 1996 yılında toplam yatırımlardaki reel artışın yüzde 6,8 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Böylece, toplam yatırımların, GSMH içindeki payı yüzde 25,2'ye yükselecektir.

TABLO:III.4 - Ekonominin Genel Dengesi

	1994	1995 (1)	1996 (2)	Yüzde Pay		
				1994	1995(1)	1996(2)
I. 1. GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA	3 887 903	7 644 206	13 500 050	100,0	100,0	100,0
2. DIŞ KAYNAK	-57 323	266 181	526 500	-1,5	3,5	3,9
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	7 910 387	14 026 550	98,5	103,5	103,9
4. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 884 904	3 395 644	21,5	24,7	25,2
5. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 786 277	3 301 012	24,3	23,4	24,5
5.1 Kamu	192 242	320 433	661 551	4,9	4,2	4,9
5.2 Özel	753 944	1 465 844	2 639 462	19,4	19,2	19,6
6. STOK DEĞİŞMESİ	-111 902	98 627	94 632	-2,9	1,3	0,7
6.1 Kamu	-50 632	-35 131	641	-1,3	-0,5	0,0
6.2 Özel	-61 270	133 758	93 990	-1,6	1,7	0,7
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	6 025 483	10 630 906	77,1	78,8	78,7
II. 8. KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	370 886	655 739	1 138 145	9,5	8,6	8,4
9. KAMU TÜKETİMİ	418 750	751 195	1 430 328	10,8	9,8	10,6
10. KAMU TASARRUFU	-47 864	-95 456	-292 184	-1,2	-1,2	-2,2
11. KAMU YATIRIMI	141 610	285 302	662 192	3,6	3,7	4,9
12. KAMU (TAS.-YAT.) FARKI	-189 474	-380 758	-954 375	-4,9	-5,0	-7,1
III 13. ÖZEL HARCANABİLİR GELİR	3 517 016	6 988 467	12 361 905	90,5	91,4	91,6
14. ÖZEL TÜKETİM	2 577 546	5 274 289	9 200 578	66,3	69,0	68,2
15. ÖZEL TASARRUF	939 470	1 714 179	3 161 327	24,2	22,4	23,4
16. ÖZEL YATIRIM	692 674	1 599 602	2 733 452	17,8	20,9	20,2
17. ÖZEL (TAS.-YAT.) FARKI	246 796	114 577	427 875	6,3	1,5	3,2
18. ÖZEL TASARRUF ORANI	26,7	24,5	25,6			
19. TOPLAM YURTIÇİ TASARRUFLAR	891.606	1 618 723	2 869 144	22,9	21,2	21,3
20. S.SERMAYE YATIRIMI/GSMH	24,3	23,4	24,5			
21. YURTIÇİ TASARRUFLAR/GSMH	22,9	21,2	21,3			
KAYNAK: DPT (1) Gerçekleşme Tahmini (2) Program						

1996 yılında faiz giderlerindeki yükselmenin de etkisiyle cari transfer harcamaları ile sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının artması nedeniyle kamu harcanabilir gelirinin yüzde 4,3 oranında gerilemesi, özel harcanabilir gelirin ise yüzde 5,4 oranında artması öngörülmektedir.

1996 yılında sabit fiyatlarla toplam yurtiçi tasarrufların yüzde 2,6 oranında artması beklenmektedir. Cari fiyatlarla, toplam yurtiçi tasarrufların GSMH'ya oranının yüzde 21,3, özel tasarrufların, özel harcanabilir gelire oranının ise yüzde 25,6 olacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: III.5 - Ekonominin Genel Dengesi

(1994 Fiyatlarıyla, Milyar TL.)

	1994	1995 (2)	1996 (3)	Yüzde Değişme	
				1995 (2)	1996 (3)
I. 1. GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA	3 887 903	4 202 272	4 391 374	8,1	4,5
2. DIŞ KAYNAK (1)	-57 323	89 603	137 248	-3,8	-1,1
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	4 291 874	4 528 622	12,0	5,5
4. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 077 006	1 150 295	29,1	6,8
5. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 024 684	1 120 589	8,3	9,4
5.1 Kamu	192 242	187 914	229 460	-2,3	22,1
5.2 Özel	753 944	836 771	891 129	11,0	6,5
6. STOK DEĞİŞMESİ (1)	-111 902	52 322	29 706	4,2	-0,5
6.1 Kamu	-50 632	-18 637	201	0,8	0,4
6.2 Özel	-61 270	70 959	29 504	3,4	-1,0
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	3 214 868	3 378 327	7,3	5,1
II. 8. KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	370 886	380 044	363 542	2,5	-4,3
9. KAMU TÜKETİMİ	418 750	438 271	466 708	4,7	6,5
10. KAMU TASARRUFU	-47 864	-58 227	-103 165		
11. KAMU YATIRIMI	141 610	169 276	229 662	19,5	35,7
12. KAMU (TAS.-YAT.) FARKI	-189 474	-227 503	-332 827		
III 13. ÖZEL HARCANABİLİR GELİR	3 517 016	3 822 228	4 027 832	8,7	5,4
14. ÖZEL TÜKETİM	2 577 546	2 776 598	2 911 620	7,7	4,9
15. ÖZEL TASARRUF	939 470	1 045 631	1 116 212	11,3	6,8
16. ÖZEL YATIRIM	692 674	907 730	920 633	31,0	1,4
17. ÖZEL (TAS.-YAT.) FARKI	246 796	137 901	195 579		
18. ÖZEL TASARRUF ORANI	26,7	27,4	27,7		
19. TOPLAM YURTIÇİ TASARRUFLAR	891 606	987 404	1 013 047	10,7	2,6
20. S.SERMAYE YATIRIMI/GSMH	24,3	24,4	25,5		
21. YURTIÇİ TASARRUFLAR/GSMH	22,9	23,5	23,1		

KAYNAK: DPT

(1) Yüzde değişmeleri GSMH büyümesine katkıları göstermektedir.

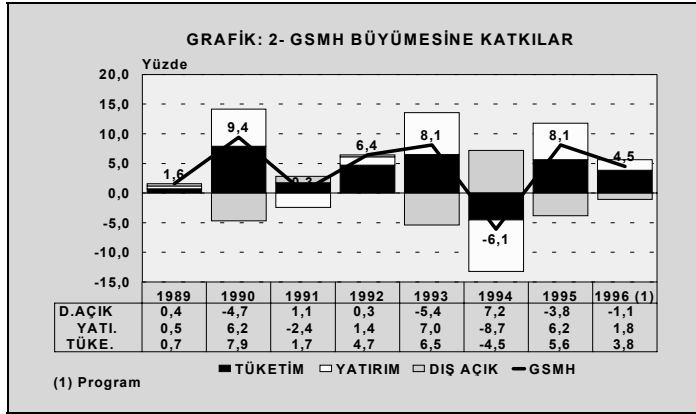
(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) Program.

TABLO: III.6 - Kaynaklar - Harcamalar Dengesi

	1994	1995(2)	1996(3)	Yüzde Değişme	
				1995(2)	1996(3)
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)					
1. GSMH	3 887 903	7 644 206	13 500 050	96,6	72,4
2. DIŞ KAYNAK(1)	-57 323	266 181	526 500	-8,3	-3,4
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	7 910 387	14 026 550	106,5	77,3
4. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 786 277	3 301 012	88,8	84,8
-Kamu	192 242	320 433	661 550	66,7	106,5
-Özel	753 944	1 465 844	2 639 462	94,4	80,1
5. STOK DEĞİŞMESİ (1)	-111 902	98 627	94 632	-5,4	0,1
-Kamu	-50 632	-35 131	641	-0,4	-0,5
-Özel	-61 270	133 758	93 990	-5,0	0,5
6. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 884 904	3 395 644	125,9	80,1
-Kamu	141 610	285 302	662 192	101,5	132,1
-Özel	692 674	1 599 602	2 733 452	130,9	70,9
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	6 025 483	10 630 906	101,1	76,4
-Kamu	418 750	751 195	1 430 328	79,4	90,4
-Özel	2 577 546	5 274 289	9 200 578	104,6	74,4
(1994 Fiyatlarıyla, Milyar TL.)					
1. GSMH	3 887 903	4 202 272	4 391 374	8,1	4,5
2. DIŞ KAYNAK(1)	-57 323	89 603	137 248	-3,8	-1,1
3. TOPLAM KAYNAKLAR	3 830 580	4 291 874	4 528 622	12,0	5,5
4. SABİT SERMAYE YATIRIMI	946 186	1 024 684	1 120 589	8,3	9,4
-Kamu	192 242	187 914	229 460	-2,3	22,1
-Özel	753 944	836 771	891 129	11,0	6,5
5. STOK DEĞİŞMESİ (1)	-111 902	52 322	29 706	4,2	-0,5
-Kamu	-50 632	-18 637	201	0,8	0,4
-Özel	-61 270	70 959	29 504	3,4	-1,0
6. TOPLAM YATIRIMLAR	834 284	1 077 006	1 150 295	29,1	6,8
-Kamu	141 610	169 276	229 662	19,5	35,7
-Özel	692 674	907 730	920 633	31,0	1,4
7. TOPLAM TÜKETİM	2 996 296	3 214 868	3 378 327	7,3	5,1
-Kamu	418 750	438 271	466 708	4,7	6,5
-Özel	2 577 546	2 776 597	2 911 620	7,7	4,9

Kaynak: DPT
(1) Yüzde değişimleri, GSMH büyümesine katkılarını göstermektedir.
(2) Gerçekleşme Tahmini
(3) Program

3. SERMAYE BİRİKİMİ

1995 yılında sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının yüzde 23,4, toplam yatırımların GSMH'ya oranının ise yüzde 24,7 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu oranlar 1994 yılında sırasıyla yüzde 24,3 ve yüzde 21,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. 1995 yılında özel ve kamu sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payları, 1994 yılına göre sırasıyla 0,2 puan ve 0,7 puan gerileyerek yüzde 19,2 ve yüzde 4,2 olmuştur.

1996 yılında toplam yatırımların GSMH'ya oranının yüzde 25,2, sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının ise yüzde 24,5 olması hedeflenmektedir. Özel ve kamu sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki paylarının ise sırasıyla yüzde 19,6 ve yüzde 4,9 olacağı öngörülmektedir.

B. YATIRIMLARIN SEKTÖREL DAĞILIMI

1995 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının yüzde 30,6'sının Genel ve Katma Bütçeli Kuruluşlar, yüzde 28,3'ünün KİT'ler, yüzde 19,7'sinin Mahalli İdareler, yüzde 2,8'inin İller Bankası, yüzde 2,7'sinin Döner Sermayeli Kuruluşlar, yüzde 16,0'sinin ise Fonlar tarafından gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.

1995 yılında kamu sabit sermaye yatırımları içinde tarım, imalat, enerji, ve eğitim sektörlerinin payı artmış, ulaştırma-haberleşme sektörünün payı ise azalmıştır.

1995 yılında özellikle makine-teçhizat yatırımlarının ağırlıklı olduğu sektörlerdeki artışın etkisiyle özel kesim sabit sermaye yatırımlarının yüzde 11,0 oranında arttığı tahmin edilmektedir. Özel sabit sermaye

yatırımları reel olarak tarım sektöründe yüzde 59,5, ulaştırma-haberleşme sektöründe yüzde 26,5, enerji sektöründe yüzde 16,3, imalat sektöründe ise yüzde 15,7 oranında artmıştır. Böylece, 1994 yılında yüzde 31,8 oranında gerçekleşen ticarete konu mal ve hizmet üreten sektörlerin toplam özel sabit sermaye yatırımları içindeki payının, 1995 yılında yüzde 34,9 oranına yükseldiği tahmin edilmektedir.

1996 yılında kamu sabit sermaye yatırımlarının tahsisinde, geleneksel kamu hizmetlerinin aksamadan sürdürülebilmesine, beşeri sermayenin geliştirilmesine ve öncelikle bitirilmesi gereken yatırımların tamamlanmasına yönelik projelere ağırlık verilmiştir. Bu çerçevede, enerji, eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri sektörlerinin paylarının artırılması, ulaştırma-haberleşme sektörünün payının ise azaltılması hedeflenmiştir.

Özel sabit sermaye yatırımlarının 1996 yılında reel olarak yüzde 6,5 oranında artması öngörülmüştür. Sektörler itibariyle bakıldığında, enerji sektöründe yüzde 105,1, turizm sektöründe yüzde 14,1, ulaştırma-haberleşme sektöründe yüzde 8,4, imalat sektöründe ise yüzde 6,5 oranında reel artış olması beklenmektedir. Enerji sektörü yatırımlarındaki yüksek artış hızı, Yap-İşlet-Devret modeliyle gerçekleştirilecek projelerden kaynaklanmaktadır.

TABLO:III.7- Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1994)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Sektörler	Genel + Katma (1)	KİT	Özelleş Kap. Kur.	Fonlar	İller Bankası	Döner Sermaye	AL TOPLAM	Yüzde Dağılım	Mahalli İdareler	TOPLAM KAMU	Yüzde Dağılım
TARIM	17 320	1 070	0	0	0	404	18 794	11,7	307	19 101	9,9
MADENCİLİK	1 792	2 877	0	0	0	0	4 669	2,9	0	4 669	2,4
İMALAT	98	2 630	2 646	0	45	5	5 424	3,4	310	5 734	3,0
ENERJİ	6 097	13 901	0	2 109	0	0	22 107	13,7	57	22 164	11,5
ULAŞTIRMA	19 637	25 320	4 602	17 749	0	201	67 509	42,0	12 056	79 565	41,4
TURİZM	901	0	0	277	38	150	1 366	0,8	2 640	4 007	2,1
KONUT	557	0	0	1 690	0	0	2 247	1,4	1 032	3 280	1,7
EĞİTİM	9 460	0	0	2 287	0	625	12 373	7,7	1 815	14 188	7,4
SAĞLIK	5 175	13	0	1 000	0	1 053	7 241	4,5	457	7 698	4,0
DİĞER HİZMETLER	11 751	681	2	754	5 768	217	19 173	11,9	12 664	31 836	16,6
İKTİSADİ	6 648	681	2	565	183	217	8 296	5,2	1 499	9 795	5,1
SOSYAL	5 103	0	0	189	5 585	0	10 877	6,8	11 164	22 041	11,5
TOPLAM	72 788	46 493	7 249	25 866	5 850	2 655	160 902	100,0	31 339	192 242	100,0
YÜZDE DAĞILIM	45,2	28,9	4,5	16,1	3,6	1,7	100,0				
YÜZDE DAĞILIM	37,9	24,2	3,8	13,5	3,0	1,4	83,7		16,3	100,0	

KAYNAK:DPT.
(1) Yatırım İşçiliği Dahildir.

TABLO:III.8- Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1995) (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Sektörler	Genel + Katma (2)	KİT	Özelleş Kap. Kur.	Fonlar	İller Bankası	Döner Sermaye	AL TOPLAM	Yüzde Dağılım	Mahalli İdareler	TOPLAM KAMU	Yüzde Dağılım
TARIM	21 933	545	0	0	0	3 778	26 256	11,3	567	26 823	9,3
MADENCİLİK	248	4 134	10	0	0	0	4 392	1,9	0	4 392	1,5
İMALAT	46	5 193	12 098	0	99	18	17 454	7,5	572	18 026	6,2
ENERJİ	5 748	26 416	0	5 447	0	0	37 611	16,2	151	37 762	13,1
ULAŞTIRMA	19 315	29 242	2 170	27 855	0	241	78 823	34,0	22 282	101 105	35,1
TURİZM	1 305	0	0	1 095	86	508	2 994	1,3	4 525	7 520	2,6
KONUT	828	0	0	2 143	0	0	2 971	1,3	1 845	4 816	1,7
EĞİTİM	16 755	0	0	5 614	0	1 063	23 433	10,1	3 195	26 628	9,2
SAĞLIK	6 808	7	0	2 172	0	1 827	10 814	4,7	871	11 684	4,1
DİĞER HİZMETLER	15 179	1 794	0	1 877	7 892	242	26 984	11,6	22 693	49 678	17,2
İKTİSADİ	7 841	1 794	0	1 296	232	242	11 405	4,9	2 855	14 260	4,9
SOSYAL	7 338	0	0	581	7 660	0	15 579	6,7	19 839	35 418	12,3
TOPLAM	88 164	67 332	14 278	46 204	8 077	7 677	231 731	100,0	56 702	288 433	100,0
YÜZDE DAĞILIM	38,0	29,1	6,2	19,9	3,5	3,3	100,0				
YÜZDE DAĞILIM	30,6	23,3	5,0	16,0	2,8	2,7	80,3		19,7	100,0	

KAYNAK:DPT.

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Yatırım İşçiliği Hariçtir.

TABLO:III.9- Kamu Sabit Sermaye Yatırımları (1996) (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Sektörler	Genel + Katma (2)	KİT	Özelleş Kap. Kur.	Fonlar	İller Bankası	Döner Sermaye	AL TOPLAM	Yüzde Dağılım	Mahalli İdareler	TOPLAM KAMU	Yüzde Dağılım
TARIM	51 550	1 767	0	0	0	5 737	59 054	11,5	988	60 042	9,7
MADENCİLİK	479	8 750	224	0	0	0	9 453	1,8	0	9 453	1,5
İMALAT	309	8 851	11 491	0	350	228	21 229	4,1	1 057	22 285	3,6
ENERJİ	17 159	74 920	0	16 202	0	0	108 281	21,0	234	108 516	17,5
ULAŞTIRMA	49 509	49 429	10 763	37 580	0	420	147 700	28,6	40 560	188 260	30,4
TURİZM	3 333	0	70	875	118	700	5 096	1,0	8 219	13 314	2,2
KONUT	1 128	0	0	1 502	0	0	2 630	0,5	3 402	6 032	1,0
EĞİTİM	48 739	16	0	8 890	0	3 255	60 900	11,8	6 391	67 291	10,9
SAĞLIK	18 345	385	0	3 685	0	2 160	24 575	4,8	1 976	26 552	4,3
DİĞER HİZMETLER	48 145	3 754	8	7 001	16 532	1 300	76 740	14,9	40 067	116 806	18,9
İKTİSADİ	27 718	3 754		2 001	329	1 300	35 102	6,8	5 118	40 220	6,5
SOSYAL	20 427	0		5 000	16 203	0	41 630	8,1	34 948	76 578	12,4
TOPLAM	238 695	147 872	22 555	75 735	17 000	13 800	515 657	100,0	102 893	618 550	100,0
YÜZDE DAĞILIM	46,3	28,7	4,4	14,7	3,3	2,7	100,0				
YÜZDE DAĞILIM	38,6	23,9	3,6	12,2	2,7	2,2	83,4		16,6	100,0	

(1) Program.
(2) Yatırım İşçiliği Hariçtir. 1996 Mali Yılı Bütçe'si yatırım ödeneğine Plan ve Bütçe Komisyonunca yapılan ilavelerin proje dağılımı kesinleşmediğinden geçicidir.

TABLO: III.10- Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	1994			1995 (1)			1996 (2)		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu(3)	Özel	Toplam	Kamu (3)	Özel	Toplam
TARIM	19 101	20 264	39 365	37 550	58 054	95 603	74 456	102 624	177 080
MADENCİLİK	4 669	9 162	13 831	6 309	16 639	22 947	12 028	29 244	41 272
İMALAT	5 734	192 071	197 805	18 026	400 285	418 311	22 285	720 453	742 738
ENERJİ	22 164	4 601	26 765	42 615	9 543	52 158	115 038	33 078	148 116
ULAŞTIRMA	79 565	93 841	173 406	112 449	216 269	328 718	203 504	396 196	599 700
TURİZM	4 007	18 026	22 033	7 585	36 579	44 164	13 402	70 535	83 937
KONUT	3 280	366 003	369 283	4 816	639 624	644 440	6 032	1 128 527	1 134 559
EĞİTİM	14 188	6 236	20 424	26 639	10 478	37 117	67 306	18 682	85 988
SAĞLIK	7 698	11 864	19 561	11 684	16 253	27 937	26 552	28 841	55 393
DİĞER HİZMETLER	31 836	31 876	63 712	52 761	62 121	114 882	120 949	111 283	232 232
TOPLAM	192 242	753 944	946 186	320 433	1 465 844	1 786 277	661 550	2 639 462	3 301 012

KAYNAK:DPT.

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

(3) 1995 ve 1996 yıllarında Konsolide Bütçe Personel Harcamaları içinde yer alan sırasıyla 32 Trilyon TL. ve 43 Trilyon TL. tutarındaki Yatırım İşçiliği Kamu Yatırımlarına ilave edilmiştir.

TABLO: III.11- Sabit Sermaye Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

(Cari Fiyatlarla, Yüzde Dağılım)

	1994			1995 (1)			1996 (2)		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam
TARIM	9,9	2,7	4,2	11,7	4,0	5,4	11,3	3,9	5,4
MADENCİLİK	2,4	1,2	1,5	2,0	1,1	1,3	1,8	1,1	1,3
İMALAT	3,0	25,5	20,9	5,6	27,3	23,4	3,4	27,3	22,5
ENERJİ	11,5	0,6	2,8	13,3	0,7	2,9	17,4	1,3	4,5
ULAŞTIRMA	41,4	12,4	18,3	35,1	14,8	18,4	30,8	15,0	18,2
TURİZM	2,1	2,4	2,3	2,4	2,5	2,5	2,0	2,7	2,5
KONUT	1,7	48,5	39,0	1,5	43,6	36,1	0,9	42,8	34,4
EĞİTİM	7,4	0,8	2,2	8,3	0,7	2,1	10,2	0,7	2,6
SAĞLIK	4,0	1,6	2,1	3,6	1,1	1,6	4,0	1,1	1,7
DİĞER HİZMETLER	16,6	4,2	6,7	16,5	4,2	6,4	18,3	4,2	7,0
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

KAYNAK:DPT.

1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

C. KAMU YATIRIMLARI UYGULAMASI

1995 Yılı Yatırım Programında, fon yatırımları da dahil olmak üzere, 4.239 projeye 226,7 trilyon lira ödenek tahsis edilmiştir. Söz konusu tahsis içinde yüzde 27,7'lik pay ile ulaştırma-haberleşme sektörü ilk sırayı almış, bunu enerji yüzde 21,3, hizmetler yüzde 14,5, eğitim yüzde

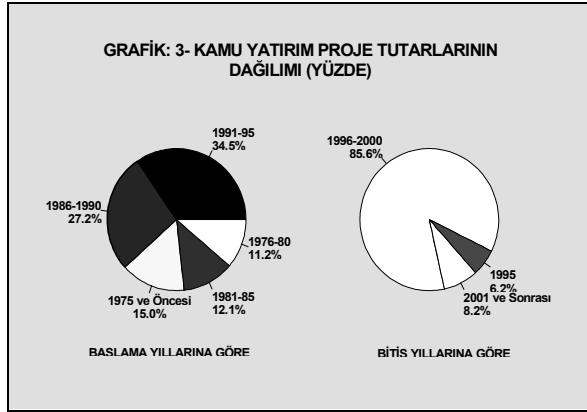
11,1 ve tarım yüzde 9,6 ile izlemiştir. Eğitim ve sağlık sektörlerinin toplam ödenek tahsisinden aldıkları paylarda son yıllarda görülen artış eğilimi 1995 yılında da devam etmiş, bu iki sektörün toplam payı yüzde 15,8 olmuştur. Böylece kamu yatırım tahsisleri daha çok ekonomik ve sosyal altyapıyı geliştirme yönünde yapılmıştır.

TABLO: III.12- 1995 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projelerin Başlama Yıllarına Göre Dağılımı (1)

(1995 Yılı Fiyatlarıyla, Milyar TL.)

Başlama Yılı	Proje Sayısı	Proje Tutarı	1995 Yılı		Yüzde Pay		
			Program Ödeneği	Yıl Sonu Revize Ödenek	Proje Tutarı	Program Ödeneği	Yıl Sonu Revize Ödenek
1975 ve Öncesi	81	651 019	17 951	21 246	15,0	7,9	7,5
1976	46	101 844	2 425	3 116	2,3	1,1	1,1
1977	41	192 581	6 638	7 610	4,4	2,9	2,7
1978	9	8 180	439	527	0,2	0,2	0,2
1979	24	52 224	2 276	2 120	1,2	1,0	0,7
1980	9	130 928	1 401	2 181	3,0	0,6	0,8
1981	10	44 686	3 331	3 988	1,0	1,5	1,4
1982	29	39 429	1 067	1 235	0,9	0,5	0,4
1983	35	40 325	2 070	2 080	0,9	0,9	0,7
1984	104	221 888	12 346	13 742	5,1	5,4	4,9
1985	114	180 226	5 875	5 680	4,1	2,6	2,0
1986	132	646 254	20 143	30 442	14,9	8,9	10,8
1987	101	78 062	6 779	7 621	1,8	3,0	2,7
1988	124	53 759	3 507	4 029	1,2	1,5	1,4
1989	99	170 374	10 181	15 340	3,9	4,5	5,4
1990	274	232 282	17 752	24 140	5,3	7,8	8,5
1991	392	362 026	23 052	27 711	8,3	10,2	9,8
1992	355	222 230	14 061	16 102	5,1	6,2	5,7
1993	460	548 935	13 637	15 341	12,6	6,0	5,4
1994	904	263 176	10 354	12 367	6,1	4,6	4,4
1995	973	102 571	51 367	66 265	2,4	22,7	23,4
TOPLAM	4 316	4 342 999	226 652	282 883	100,0	100,0	100,0

(1) Mahalli idare Yatırımları ile yatırım programında toplam dışı tutulan yatırımlar hariçtir. Proje sayısı ile proje tutarları yıl sonu revize değerleri göstermektedir.

1995 Yılı Yatırım Programında yer alan projelerin yıl sonu itibariyle toplam maliyeti 1995 yılı fiyatlarıyla 4.343 trilyon liradır. Bunlardan 81 proje 1975 ve öncesinde, 129 proje 1976-80 döneminde, 292 proje 1981-85 döneminde, 730 proje 1986-90 döneminde, 3.084 proje 1991-95 döneminde başlatılmıştır. Bu projelerin toplam proje stoku içindeki payları sırasıyla yüzde 15,0, yüzde 11,2, yüzde 12,1, yüzde 27,2 ve yüzde 34,5'dir. Bunların yıl sonu revize ödenek toplamı içindeki payları ise sırasıyla yüzde 7,5, yüzde 5,5, yüzde 9,4, yüzde 28,9 ve yüzde 48,7 olmuştur.

1995 yılı sonu itibariyle, toplam 4.316 adet projenin 268,3 trilyon lira tutarındaki 1.549 adedi 1995 yılında tamamlanması programlanan projeler olup, bunların toplam proje stoku büyüklüğü içindeki payı yüzde 6,2'dir. 1995 Yılı Yatırım Programında, 1996-2000 yıllarını kapsayan Yedinci Plan döneminde tamamlanması programlanan 2.733 adet projenin toplam tutar payı yüzde 85,6, 2001 ve sonrasında bitirilmesi programlanan 34 adet projenin payı ise yüzde 8,2 olmuştur.

1995 yılı sonu yatırım ödeneğinin yüzde 29,6'sı 1995'te, yüzde 68,4'ü 1996-2000 döneminde, yüzde 2,0'si ise 2000 yılı sonrasında tamamlanması öngörülen projelere tahsis edilmiştir.

1995 yıl sonu itibariyle mahalli idareler ve yatırım işçiliği hariç kamu yatırımlarının, 1995 yılı fiyatlarıyla 232 trilyon lira, revize ödeneye göre gerçekleşme oranının yüzde 80,0 dolayında olduğu tahmin edilmektedir.

TABLO: III.13- 1995 Yılı Yatırım Programında Yer Alan Projelerin Bitiş Yıllarına Göre Dağılımı (1)

Bitiş Yılı	(1995 Yılı Fiyatlarıyla, Milyar TL.)							
	1995 Yılı				Yüzde Pay			
	Proje Sayısı	Proje Tutarı	Program Ödeneği	Yıl Sonu Revize Ödenek	Proje Tutarı	Program Ödeneği	Yıl Sonu Revize Ödenek	
1995	1.549	268 252	69 493	83 655	6,2	30,7	29,6	
1996	1.478	726 512	45 733	57 345	16,7	20,2	20,3	
1997	696	900 821	43 178	55 255	20,7	19,1	19,5	
1998	366	1 193 188	43 099	59 337	27,5	19,0	21,0	
1999	152	652 064	12 595	14 939	15,0	5,6	5,3	
2000	41	246 673	6 778	6 586	5,7	3,0	2,3	
2001 ve Sonrası	34	355 489	5 776	5 766	8,2	2,5	2,0	
TOPLAM	4.316	4 342 999	226 652	282 883	100,0	100,0	100,0	

(1) Mahalli idare Yatırımları ile yatırım programında toplam dışı tutulan yatırımlar hariçtir. Proje sayısı ile proje tutarları yıl sonu revize değerleri göstermektedir.

D. TEŞVİK UYGULAMALARI

a) Yatırım Teşvikleri

1995 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımlar, 2.101 trilyon liraya yükselmiştir. Yatırım teşviklerindeki bu yüksek oranlı artışta, Gümrük Birliğine uyum çerçevesinde, kapasite artırımı ve teknolojik yenilenmeye yönelik yatırım talebindeki yükselme önemli ölçüde etkili olmuştur. Ayrıca, 1995 yılı içinde yapılan düzenlemelerle yatırım indirimi uygulaması kapsamının genişletilmesi, yatırım indirimi oranlarının yükseltilmesi ve Sanayi Kuşağı kapsamına giren illerde yapılan yatırımlara sağlanan çeşitli kolaylıklar da yatırım talebindeki canlanmaya katkıda bulunmuştur.

1994 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımlar içinde tarım sektörü yüzde 1,0, madencilik sektörü yüzde 2,0, imalat sektörü yüzde 60,1, enerji sektörü yüzde 4,9, hizmetler sektörü ise yüzde 32,0 oranında paya sahiptir. 1995 yılında imalat sektörünün payında gözlenen hızlı artış ile birlikte diğer sektörlerin payları önemli ölçüde azalmıştır. 1995 yılında imalat sektörünün toplam içindeki payı yüzde 86,9'a yükselirken, hizmetler sektörünün payı yüzde 9,6'ya, enerji sektörünün payı ise yüzde 2,5'e gerilemiştir. Yatırım teşvik

belgesine bağlanan imalat sanayii yatırımlarında gözlenen bu hızlı artışta dokuma-giyim, elektrikli makinalar, demir dışı metaller, kağıt, lastik, cam, seramik alt sektörleri önemli ölçüde etkili olmuştur.

1995 yılında Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki teşvik belgeli yatırımların toplam yatırımlar içindeki payı, 1994 yılına göre önemli bir değişme göstermemiş ve yüzde 14,5 oranında gerçekleşmiştir.

1995 yılında Kalkınmada Öncelikli Yörelere teşvik belgesine bağlanan yatırımlar içinde imalat sanayiinin payı artarken diğer sektörlerin payları azalmıştır. 1994 yılında imalat sanayiinin toplam içindeki payı yüzde 90,2 iken, bu pay 1995 yılında yüzde 96,9'a yükselmiştir.

1994 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımların bölgesel dağılımı içinde en yüksek payı yüzde 46,2 ile Marmara Bölgesi alırken, Marmara Bölgesini yüzde 11,9 ile Ege Bölgesi ve yüzde 9,8 ile İç Anadolu Bölgesi izlemiştir. 1995 yılında da Marmara Bölgesi yüzde 41,3 oranı ile toplam içinde en yüksek payı alırken, Akdeniz Bölgesi yüzde 15,9 oranı ile ikinci sıraya yükselmiş, üçüncü sırayı ise yüzde 13,2 ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi almıştır.

TABLO: III.14 - Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı

Sektörler	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)					
	1993		1994		1995 (1)	
	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı
Tarım	56	2 475	25	2 111	47	8 476
Madencilik	171	6 528	74	4 302	102	13 208
İmalat	2 083	159 259	876	128 703	3 649	1 827 097
Enerji	38	12 887	13	10 448	27	51 691
Hizmetler	703	48 099	406	68 467	1 034	201 200
TOPLAM	3 051	229 248	1 394	214 032	4 859	2 101 671

(1) Geçici

TABLO: III.15 - Yatırım Teşvik Belgelerinin Mahiyetlerine Göre Dağılımı

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

Mahiyeti	1993		1994		1995 (1)	
	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı	Belge Sayısı	Proje Tutarı
Komple Yeni Yatırım	1 628	160 028	853	160 675	3 110	1 733 982
Tevsii	784	46 512	273	28 123	1 223	284 665
Tamamlama	54	1 616	26	2 598	28	5 167
Modernizasyon	218	11 539	86	6 052	172	35 819
Darboğaz Giderme	50	881	23	6 814	54	5 406
Yenileme ve Restorasyon	75	2 656	14	1 680	48	11 582
Kalite Düzeltme	19	733	5	288	7	1 179
Entegrasyon	18	770	8	946	17	3 736
Finansal Kiralama	195	3 392	102	4 655	193	18 476
Devir	5	520	2	28	7	1 660
Araştırma-Geliştirme	3	448	1	8	0	0
Mamul Çeşitlendirme	2	154	0	0	0	0
Büyük Proje	0	0	1	2 164	0	0
TOPLAM	3 051	229 248	1 394	214 032	4 859	2 101 671

(1) Geçici

1994 yılında teşvik belgesine bağlanan yatırımlar içinde komple yeni yatırımlar yüzde 75,1, tevsii yatırımları ise yüzde 13,1 ile en yüksek payları alırken, 1995 yılında komple yeni yatırımların payı yüzde 82,5'e yükselmiş, tevsii yatırımlarının payı ise yüzde 13,5 oranında gerçekleşmiştir.

b) Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerin Teşviki

1994 yılında, ihracat teşvik belgesi kapsamında ihracatçılara sağlanan döviz

tahsisleri karşılığında alınan ihracat ve döviz geliri taahhütleri 14.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında ihracat ve döviz geliri taahhüdüleri, 1994 yılına göre yüzde 47,0 oranında artmıştır. 1995 yılında yapılan 11.1 milyar dolarlık döviz tahsisine karşılık, 22.0 milyar dolarlık ihracat ve döviz geliri taahhüdü alınmıştır.

TABLO: III.16 - Döviz Tahsisleri ve Alınan Taahhüdler

(Milyon Dolar)

Yıllar	Döviz Tahsisi			Alınan Taahhüdler		
	Doğrudan Döviz Tahsisi	Geçici İthal	Toplam	Doğrudan İhracat Taahhüdü	Geçici İthalde İhracat Taah.	Toplam
1992	4 639	272	4 911	12 557	696	13 253
1993	5 968	252	6 220	15 660	636	16 296
1994	6 534	518	7 052	14 175	759	14 934
1995(1)	10 474	653	11 127	20 749	1 211	21 960

(1) Geçici

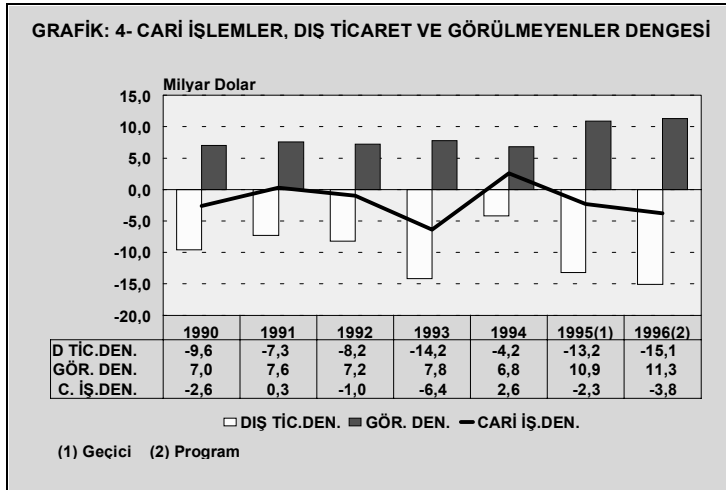
4. ÖDEMELER DENGESİ

1995 yılında, ihracat yüksek artış hızını devam ettirmekle beraber; yılın ikinci çeyreğinden itibaren iç talepte ve sanayi üretiminde canlanmaya, Gümrük Birliğine uyum çerçevesinde vergi ve fonlarda yapılan indirimlere, döviz kurundaki gelişmelere ve bazı tarımsal ürünlerin ithalatındaki arızı artışlara bağlı olarak ithalatın önemli ölçüde artması sonucunda dış ticaret açığı yükselmiştir. 1995 yılı Ocak-Eylül döneminde 10 milyar dolar fazla veren cari işlemler dengesi, yılın son çeyreğinde dış ticaret açığındaki yükselmenin devam etmesi ve diğer mal ve hizmet gelirlerinin yavaşlamasının da etkisiyle yılın tamamında 2.3 milyar dolar açık vermiştir.

yöneldiği OECD Avrupa Bölgesi'nde 1995 yılında GSYİH'nın yüzde 2,9, bu ülkelerin toplam ithalatının ise yüzde 5,8 oranında arttığı tahmin edilmektedir.

1996 yılında Dünya ticaret hacmindeki artışın yüzde 6,5, ve OECD Avrupa Bölgesindeki toplam ithalat artışının ise yüzde 6,8 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir. Diğer yandan, Türkiye'nin ihrac pazarlarındaki büyümenin devam etmesi, 1996 yılında dış ticaretimize olumlu katkı sağlayacaktır.

Döviz kuru politikası 1996 yılında, sürdürülebilir bir dış ticaret dengesi dikkate alınarak, ihrac pazarlarında ülkenin rekabet gücünü koruyacak şekilde uygulanacaktır.

Dünya üretim ve ticaretinde 1994 yılında başlayan büyüme devam etmiş ve Dünya ticaret hacmi, 1995 yılında yüzde 7,9 oranında artmıştır. Bu gelişmede Batı Avrupa Ülkelerindeki ekonomik iyileşme, Gelişme Yolundaki Ülkelerdeki hızlı ekonomik büyüme ve serbest ticareti öngören Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anlaşması'nın 1995 yılında uygulamaya geçmesi etken olmuştur. Aynı şekilde, ihracatımızın önemli bir kısmının

1996 yılı başından itibaren Gümrük Birliğinin işlerlik kazanması sonucu, AB Ülkelerinden yapılan sanayi malları ithalatında korumalar tamamen kaldırılmış olup, üçüncü ülkelerden yapılan ithalatta ise AB'nin uyguladığı Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) uygulamasına geçilmiştir. Ayrıca, ithalat, ihracat ve tekstil politikalarında Topluluk mevzuatına uyum sağlanacak ve Ortaklık Konseyi Kararı çerçevesinde bazı

ülkelerle Serbest Ticaret Anlaşması çalışmaları sürdürülecektir. Benzer şekilde, DTÖ Anlaşmasına uyum çalışmalarına devam edilecektir. Bu gelişmeler, 1996 ve müteakip yıllarda dış ticaret politikalarında esnekliğin önemli ölçüde azalacağını ve dış dengenin sürdürülebilir bir yapı içerisinde gelişmesi açısından iç dengelerin sağlanmasının önemini ortaya koymaktadır.

A. DIŞ TİCARET DENGESİ

1995 yılında ithalat yüzde 53,5 oranında artarak 35,7 milyar dolar, ihracat ise yüzde 19,5 oranında artarak 21,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 1994 yılında yüzde 77,8 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 1995 yılında yüzde 60,6'ya düşmüş, dış ticaret açığı 14,1 milyar dolara ulaşmıştır.

1993 yılında yüzde 31,2 olan ve 1994 yılında istikrar tedbirleri sonucu yüzde 10,3'e kadar düşen dış ticaret açığının dış ticaret hacmine oranı 1995 yılında yüzde 23,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 1996 yılında yüzde 22,9 seviyelerinde olması beklenmektedir.

1995 yılında ihracat fiyatları bir önceki yıla göre yüzde 13,6, ithalat fiyatları ise yüzde 17,2 oranında artmıştır. Dış ticaret hadlerindeki olumsuz gelişmenin etkisini gidermek amacıyla 1994 yılı fiyatlarıyla reel ihracat ve ithalata bakıldığında 1995 yılı reel ihracatı yüzde 5,2 oranında bir artışla 19,0 milyar dolar, reel ithalat ise yüzde 31,0 oranında bir artışla 30,5 milyar dolar olmaktadır. Böylelikle, reel ihracatın reel ithalatı karşılama oranı yüzde 62,5 ve reel dış ticaret açığı 11,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Gümrük Birliği ile birlikte, ithalatta haksız rekabetin önlenmesi ve ithal mallarında kalitenin kontrol edilebilmesi konusunda uygulanabilecek önlemlerle ilgili kararlar yürürlüğe konmuş, sözkonusu kararların izlenmesi ve uygulanmasından sorumlu kurullar oluşturulmuştur.

1995 yılında EXİMBANK ihracat kredisi, ihracatta sigorta ve garanti programları uygulamasına devam edilmiştir. Ayrıca, 1995 yılında İhracatta Devlet Yardımları kararı uluslararası yükümlülüklerimize ve AB mevzuatına uygun olarak hazırlanarak

yürürlüğe girmiştir. Araştırma ve geliştirme, çevre maliyetlerinin desteklenmesi, eğitim yardımı, yurtdışı pazar ve ürün tanıtımına yönelik yardımlar esas olarak; bölgelerarası farklılıklardan kaynaklanan ekonomik ve sosyal dezavantajların ortadan kaldırılmasını, yeni eğitim olanakları sağlayarak istihdamın güçlendirilmesini ve özellikle küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarına rekabet gücü kazandırılmasını hedeflemektedir.

a) İthalattaki Gelişmeler

1995 yılının ikinci çeyreğinden itibaren sanayi üretiminin artması ve iç talepte canlanmanın başlaması, Gümrük Birliğine uyum çerçevesinde gümrük vergilerinde ve Toplu Konut Fonunda yapılan indirimler sonucu koruma oranlarının düşmesi, ihracatın ithal girdi ihtiyacı ve döviz kurundaki gelişmeler ithal talebini canlandırmıştır. Diğer taraftan, Dünya piyasalarında ham petrol hariç, birçok ana madde fiyatlarının artması ve özellikle Doğu Bloku Ülkeleri'nden ucuza pazarlanan hammadde arzının yavaşlamasına bağlı olarak hammadde fiyatlarının artması ve doların uluslararası piyasalarda değer kaybetmesi sonucunda ithal fiyatlarının dolar bazında önemli ölçüde yükselmesi ithalat artışında etken olmuştur.

1995 yılında altın dışı ithalat (CİF), 1994 yılına göre yüzde 53,5 oranında artarak 35,7 milyar dolara çıkmıştır. İthalat fiyatları 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 17,2 oranında artmıştır. Dolayısıyla reel ithalat artışı yüzde 31,0 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılında yatırım malı ithalatı bir önceki yıla göre yüzde 52,1 oranında artarak 6,9 milyar dolardan 10,5 milyar dolara çıkmıştır. Bu gelişmede, Gümrük Birliğine uyum sürecinde özel sektör ve yabancı sermayenin yatırım talebindeki canlanma etkili olmuştur.

TABLO: III.17- Dönemler İtibariyle Cari ve Reel Dış Ticaret															
(Milyon Dolar)															
	1993					1994					1995 (1)				
	I	II	III	IV	T	I	II	III	IV	T	I	II	III	IV	T
CARİ FİYATLARLA															
İHRACAT	3 673	3 477	3 562	4 633	15 345	3 826	3 831	4 815	5 634	18 106	4 757	5 161	5 326	6 392	21 636
İTHALAT	5 908	7 778	7 466	8 276	29 428	5 887	4 954	5 416	7 013	23 270	6 854	8 614	9 135	11 106	35 709
İHRACAT / İTHALAT (%)	62,2	44,7	47,7	56,0	52,1	65,0	77,3	88,9	80,3	77,8	69,4	59,9	58,3	57,6	60,6
DIŞ TİCARET AÇIĞI	2 235	4 301	3 904	3 643	14 083	2 061	1 123	0 601	1 379	5 164	2 097	3 453	3 809	4 714	14 073
1994 YILI FİYATLARIYLA															
İHRACAT	3 447	3 256	3 483	4 654	14 783	3 762	3 874	4 878	5 596	18 106	4 354	4 475	4 653	5 547	19 046
İTHALAT	5 743	7 789	7 819	8 433	29 697	6 277	5 084	5 359	6 511	23 270	6 176	7 051	7 569	9 676	30 465
İHRACAT / İTHALAT (%)	60,0	41,8	44,5	55,2	49,8	59,9	76,2	91,0	85,9	77,8	70,5	63,5	61,5	57,3	62,5
DIŞ TİCARET AÇIĞI	2 296	4 533	4 336	3 779	14 914	2 515	1 211	0 481	0 915	5 164	1 822	2 576	2 916	4 129	11 419
İHRACAT FİYATLARI	106,6	106,8	102,3	99,6	103,8	101,7	98,9	98,7	100,7	100,0	109,3	115,3	114,5	115,2	113,6
İTHALAT FİYATLARI	102,9	99,9	95,5	98,1	99,1	93,8	97,4	101,1	107,7	100,0	111,0	122,2	120,7	114,8	117,2
(1) Geçici															

TABLO: III.18- İthalatın Mal Grupları İtibariyle Dağılımı				
(Milyon Dolar)				
	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
YATIRIM MALLARI	9 566	6 895	10 488	11 550
TÜKETİM MALLARI	4 116	2 780	4 414	5 150
HAMMADDELER	15 746	13 595	20 807	24 300
Petrol	2 550	2 432	2 919	3 150
Petrol Dışı	13 196	11 163	17 888	21 150
TOPLAM	29 428	23 270	35 709	41 000
ALTIN	1 881	480	1 322	1 600
GENEL TOPLAM	31 309	23 750	37 031	42 600
(1) Geçici				
(2) Program				

Petrol dışı ara malı ithalatı yüzde 60,2 artarak 11,1 milyar dolar-dan 17,9 milyar dolara, ham petrol ithalatı yüzde 20 oranında artarak 2,5 milyar dolardan 2,9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu artışta sanayi üretimindeki canlanma, 1994 yılı son çeyreğinde önemli ölçüde azalan stokların yeniden artış eğilimine girmesi ve hammadde fiyatlarının yüksek oranda artması etkili olmuştur.

Tüketim malı ithalatı ise yüzde 58,8 oranında artarak 2,8 milyar dolardan 4,4 milyar dolara yükselmiştir.

1995 yılında tarım ürünleri ithalatı yüzde 102,1, sanayi ürünleri ithalatı yüzde 56,1, madencilik ürünleri ithalatı ise yüzde 16,9, oranında artmıştır. Tarım ürünleri ithalatındaki artışta esas olarak hububat, yağlı tohum ve meyveler, şeker, canlı hayvan, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar gibi maddelerdeki tarımsal üretim açığı etkili olmuştur. İthalatı önemli ölçüde artan sanayi ürünleri arasında kimyasal ürünler, tekstil hammaddeleri, plastik ve kauçuk, kağıt ve karton, demir çelik, kazanlar, maki-nalar, mekanik cihazlar

ile kara, hava ve deniz taşıtları yer almaktadır.

1994 yılında 500 milyon dolara kadar gerileyen altın ithalatı, 1995 yılında Altın Borsasının faaliyete geçmesinin de etkisiyle yılın ikinci yarısından itibaren önemli oranda artarak 1,3 milyar dolara yükselmiştir.

1995 yılında, AB Ülkeleri, EFTA Ülkeleri, Bağımsız Devletler Topluluğu ve Diğer Avrupa Ülkeleri'nden yapılan

ithalatın payları bir önce-ki yıla göre artarken, Diğer OECD Ülkeleri ve İslam Ülkeleri'nden yapılan ithalatın payla-rında bir önceki yıla göre düşüş olmuştur.

1996 yılı ithalatının (CIF) yüzde 14,8 oranında bir artışla 41 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. Gümrük Birliği çerçevesinde AB Ülkelerinden yapılan ithalatta Gümrük Vergilerinin tamamen kaldırılmasının ve Üçüncü Ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifeleri (OGT)'nin uygulan-masına geçilmesinin 1996 yılında ithalat talebini artırıcı etki yapması beklenmektedir. Bununla birlikte, nominal koruma oranla-rındaki indirimin bir kısmının 1995 yılında yapılmasının bu etkiyi sınırlandırması beklenmektedir. Ayrıca, 1995 yılında özellikle tarımsal ürünler ile bazı yatırım mallarında gözlenen arızı artışların 1996 yılında devam etmeyeceği tahmin edilmektedir.

1996 yılında yatırım malları ithalatının 11,6 milyar dolar, petrol dışı ara malları ithalatının 21,2 milyar dolar, ham petrol ithalatının 3,2 milyar dolar ve tüketim malı ithalatının 5,2

milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. 1996 yılında altın ithalatının ise yüzde 21,0 oranında artarak 1,6 milyar dolar olması beklenmektedir.

1994 yılında yüzde 17,8 ve 1995 yılında yüzde 21,4 olarak gerçekleşen altın dışı ithalatın (CIF) GSMH'ya oranının, 1996 yılında yüzde 23,7'ye yükselmesi öngörülmektedir.

b) İhracattaki Gelişmeler

1995 yılında ihracat, bir önceki yıla göre yüzde 19,5 oranında artarak 21,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, ihracattaki yüzde 13,6 oranındaki fiyat artışının etkisi giderildiğinde reel ihracat artışı yüzde 5,2 olmuştur.

1995 yılında tarım ürünleri ihracatı yüzde 6,3 oranında azalırken, madencilik ürünleri ihracatı yüzde 49, sanayi ürünleri ihracatı ise yüzde 23,1 oranında artmıştır. 1995 yılında ihracatı önemli ölçüde artan ürünler arasında hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, madencilik ürünleri, plastik ve kauçuktan eşyalar, tekstil ürünleri, cam ve seramik mamülleri, bakır ve alüminyum eşyalar, elektrikli ve elektriksiz makinalar ve mekanik cihazlar ile kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları yer almaktadır.

1996 yılı ihracatının (FOB) yüzde 15,5 oranında artarak 25 milyar dolar seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmüştür. İç talebin kontrollü bir şekilde gelişmesi, ihracat pazarlarımızdaki yüzde 8,0 oranında büyüme, Gümrük Birliği sonucunda tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatına AB Ülkeleri'nce uygulanan sınırlamaların kaldırılması ve döviz kuru politikalarının ihracatın rekabet gücünü koruyacak şekilde uygulanması, 1996 yılı ihracat artışına olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

TABLO: III.19- İthalat ve İhracatın Sektörel Dağılımı

(Milyon Dolar)		
	1994	1995 (1)
TOPLAM İTHALAT	23 270	35 709
Tarım	590	1 446
Madencilik	3 311	3 961
İmalat Sanayii	19 369	30 301
Tarıma Dayalı Sanayiler	1 375	2 282
Diğer Sanayiler	17 994	28 019
TOPLAM İHRACAT	18 106	21 636
Tarım	1 066	947
Madencilik	263	391
İmalat Sanayii	16 776	20 298
Tarıma Dayalı Sanayiler	3 034	3 407
Diğer Sanayiler	13 743	16 892

(1) Geçici

1995 yılında başta AB ülkeleri olmak üzere, Diğer Avrupa Ülkeleri ve Bağımsız Devletler Topluluğu'na yapılan ihracatın payları bir önceki yıla göre artarken, EFTA Ülkeleri, Diğer OECD Ülkeleri ve İslam Ülkeleri'ne yapılan ihracatın payları düşmüştür.

1996 yılında tarım ürünleri ihracatının yüzde 23,2 oranında artarak 2,9 milyar dolar, madencilik ürünleri ihracatının yüzde 10,9 oranında artarak 0,5 milyar dolar, sanayi ürünleri ihracatının yüzde 14,7 oranında artarak 21,7 milyar dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Toplam ihracatın yüzde 11,4'ünü tarım ürünleri, yüzde 1,8'ini madencilik ürünleri ve yüzde 86,8'ini sanayi ürünleri oluşturacaktır.

1994 yılında yüzde 13,8 ve 1995 yılında yüzde 12,9 olarak gerçekleşen ihracatın

GSMH'ya oranının, 1996 yılında yüzde 14,5'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

B. GÖRÜNMEYEN İŞLEMLER

1995 yılında turizm gelirleri, özellikle Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, İsveç ve İsviçre gibi Avrupa Ülkelerinden gelen turist sayısındaki yüksek artışa bağlı olarak bir önceki yıla göre yüzde 14,7 oranında bir artışla, 5 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. 1996 yılı turizm gelirlerinin 6,1 milyar dolar olacağı öngörülmektedir.

1995 yılında 1,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşen faiz gelirlerinin, 1996 yılında 1,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Faiz ve Turizm dışındaki diğer hizmet gelirleri, 1995 yılında müteahhitlik gelirlerindeki artışın da katkısıyla yüzde 48,9 oranında artarak 9,6 milyar dolara yükselmiştir. Faiz ve Turizm dışındaki diğer hizmet gelirlerinin 1996 yılında 10,6 milyar dolar olacağı öngörülmektedir.

1995 yılında sırasıyla 0,9 milyar dolar ve 4,3 milyar dolar olarak gerçekleşen turizm ve faiz giderlerinin, 1996 yılında 1,2 milyar dolar ve 4,7 milyar dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1995 yılında 4,5 milyar dolar olarak gerçekleşen faiz ve turizm giderleri dışındaki hizmet giderlerinin, 1996 yılında 5,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Buna göre, 1994 yılında 3,8 milyar dolar olarak gerçekleşen hizmetler hesabı fazlası, 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 69,5 oranında bir artışla 6,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 1996 yılında ise yüzde 12,1 oranında bir artışla 7,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

1995 yılı transfer hesabı fazlası, işçi gelirlerinin yüzde 26,3 oranındaki artışla 3,4 milyar dolara ulaşmasının ve Türk Savunma Fonundan Merkez Bankasına aktarılan 1,1 milyar dolarlık tutarın 390 milyon dolarlık hibe kısmının Karşılıksız Resmî Transfer-lerde yer almasının etkisiyle bir önceki yıla göre yüzde 45,4 oranında artarak 4,5 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 1996 yılında işçi gelirlerinin aynı seviyesini koruyacağı ve transfer hesabı fazlasının 4,2 milyar dolar olacağı öngörülmektedir.

Bu çerçevede, 1995 yılında 2,3 milyar dolar olan cari işlemler açığının 1996 yılında 3,8 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

TABLO: III.20- Ödemeler Dengesi

(Milyon Dolar)

	1994	1995 (1)	1996 (2)
A. Cari İşlemler			
1.Mal İhracatı (Fob)	18 390	21 975	25 400
İhracat (Fob)	18 106	21 636	25 000
Transit Ticaret	284	339	400
2.Mal İthalatı (Fob)	-22 606	-35 187	-40 500
İthalat (Cif)	-23 270	-35 709	-41 000
Altın (Cif)	-480	-1 322	-1 600
Transit Ticaret	-251	-301	-350
İthalat Sigortası ve Navlunu	1 395	2 145	2 450
Dış Ticaret Dengesi	-4 216	-13 212	-15 100
Diğer Mal ve Hizmet Gelirleri	11 691	16 094	18 300
Turizm	4 321	4 957	6 100
Faiz	890	1 488	1 600
Diğerleri	6 480	9 649	10 600
Diğer Mal ve Hizmet Giderleri	-7 936	-9 717	-11 150
Turizm	-866	-911	-1 200
Faiz	-3 923	-4 303	-4 650
Diğerleri	-3 147	-4 503	-5 300
Toplam Mal ve Hizmet Dengesi	-461	-6 835	-7 950
Özel Karşılıksız Transferler (Gelirler)	2 709	3 425	3 380
Göçmen Transferleri	0	0	0
İşçi Gelirleri	2 627	3 327	3 300
Diğerleri	82	98	80
Özel Karşılıksız Transferler (Giderler)	0	0	0
Karşılıksız Resmi Transferler (Net)	383	1 071	770
İşçi Gelirleri	37	38	50
Diğerleri (Net)	346	1 033	720
Cari İşlemler Dengesi	2 631	-2 339	-3 800
B.Sermaye Hareketleri (Rezerv Hariç)	-4 194	4 722	6 300
Doğrudan Yatırımlar (Net)	559	772	1 200
Portföy Yatırımları (Net)	1 158	1 724	3 180
Diğer Uzun Vadeli Sermaye Hareketleri	-784	-79	300
Kredi Kullanımı	3 349	4 126	5 000
Anapara Geri Ödemesi	-5 448	-5 667	-6 200
Dresdner	1 315	1 462	1 500

TABLO: III.20- Ödemeler Dengesi (Devam)

(Milyon Dolar)

	1994	1995	1996
		(1)	(2)
Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri	-5 127	2 305	1 620
Varlıklar	2 423	-1 791	-1 300
Verilen Krediler	-38	293	-300
Bankalar Rezervi ve Diğer Varlıklar	2 461	-2 084	-1 000
Yükümlülükler	-7 550	4 096	2 920
Sağlanan Krediler	-7 495	3 096	2 300
Mevduatlar	-55	1 000	620
C.Net Hata ve Noksan	1 769	2 275	0
D.Ödemeler Dengesi Finansmanı	0	0	0
E.Denge Kalemleri	0	0	0
Genel Denge	206	4 658	2 500
F.Rezervlerdeki Toplam Değişme	-206	-4 658	-2 500
IMF	340	347	0
Resmi Rezervler	-546	-5 005	-2 500

(1) Geçici
(2) Program

TABLO: III.21- Ödemeler Dengesine İlişkin Değişkenler

	1990	1991	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Cari İşlemler Dengesi (Milyon \$)	-2 625	250	- 974	-6 433	2 631	-2 339	-3 800
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$) (3)	-9 555	-7 340	-8 190	-14 160	-4 216	-13 212	-15 100
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$) (4)	-9 343	-7 454	-8 156	-14 083	-5 164	-14 073	-16 000
Hizmetler Dengesi (Milyon \$)	2 437	2 491	3 157	3 959	3 755	6 377	7 150
Transfer Dengesi (Milyon \$)	4 493	5 099	4 059	3 768	3 092	4 496	4 150
Dış Ticaret Açığı / Dış Ticaret Hacmi (3)	-26,8	-21,2	-21,6	-31,2	-10,3	-23,1	-22,9
Dış Ticaret Açığı / Dış Ticaret Hacmi (4)	-26,5	-21,5	-21,7	-31,5	-12,5	-24,5	-24,2
İhracat (FOB) (Milyon \$)	12 959	13 593	14 715	15 345	18 106	21 636	25 000
İthalat (CIF-Altın hariç) (Milyon \$)	22 302	21 047	22 871	29 428	23 270	35 709	41 000
İhracat / İthalat (CIF-Altın hariç)	58,1	64,6	64,3	52,1	77,8	60,6	61,0
İhracat / GSMH (Cari Fiyatlarla)	8,5	8,9	9,2	8,4	13,8	12,9	14,5
İthalat (CIF-Altın hariç) / GSMH (Cari Fiyatlarla)	14,6	13,8	14,3	16,2	17,8	21,4	23,7
Dış Borç Servisi / İhracat (FOB)	55,9	55,2	56,5	52,0	51,8	46,1	43,4
Dış Borç Servisi / Toplam Döviz Gelirleri	28,5	29,0	29,1	26,2	28,5	24,0	23,0

(1) Geçici.
(2) Program.
(3) İhracata transit ticaret dahildir, ithalat ödemeler dengesindeki FOB toplamıdır.
(4) İhracat FOB, altın ithalatı hariç ithalat CIF olarak ifade edilmiştir.

C. SERMAYE HAREKETLERİ

Rezerv hariç sermaye hareketlerinde 1994 yılında 4,2 milyar dolar net çıkış gerçekleşirken, 1995 yılında 4,7 milyar dolarlık net giriş olmuştur. 1995 yılında net sermaye girişinin yüksek olmasında portföy yatırımları ile kısa dönemli borçlanmadaki artışlar etkili olmuştur. 1996 yılında 6,3 milyar dolarlık net sermaye girişi beklenmektedir.

1995 yılında 0,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen net yabancı sermaye girişinin, 1996 yılında 1,2 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir.

1994 yılında 1,2 milyar dolar olarak gerçekleşen portföy yatırımları türündeki sermaye girişleri, 1995 yılında 1,7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. 1996 yılı portföy yatırımlarının ise 3,2 milyar dolar düzeyinde olması beklenmektedir.

1995 yılında orta ve uzun vadeli kredi kullanımları 4,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, 1996 yılı için 5 milyar dolarlık orta ve uzun vadeli kredi kullanımı öngörülmektedir. Bu tutarda, yap-işlet-devret modeli ile sağlanan yabancı sermayenin de katkısı bulunmaktadır.

1995 yılında 5,7 milyar dolar dış borç ana para ödemesi yapılmış olup, 1996 yılında bu tutarın 6,2 milyar dolar olacağı öngörülmektedir.

1995 yılı dış borç servisinin ihracata ve toplam döviz gelirlerine oranı sırasıyla yüzde 46,1 ve yüzde 24 olmuştur. 1996 yılında ise bu oranların sırasıyla yüzde 43,4 ve yüzde 23 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1994 yılında kısa vadeli sermaye hareketlerinde 5,1 milyar dolarlık net çıkış

gerçekleşmiş, 1995 yılında ise 2,3 milyar dolarlık net giriş olmuştur. Bu gelişmede büyük ölçüde, artan ithalatın finansman ihtiyacı dolayısıyla ticari bankaların dış piyasalardan sağladığı döviz kredilerindeki artış ve yabancıların döviz tevdiat hesaplarındaki yükselme etken olmuştur. 1996 yılında 1,6 milyar dolar net kısa vadeli kredi girişi öngörülmektedir.

1995 yıl sonu itibariyle dış borç stoku, 1994 yılı sonuna göre 7,7 milyar dolar artarak 73,3 milyar dolara çıkmıştır. Bu artışın 2,0 milyar dolarlık kısmı parite değişmelerinden, kalan 5.7 milyar dolarlık kısmı ise borç stokundaki reel artıştan kaynaklanmıştır. Parite değişmeleri nedeniyle orta ve uzun vadeli borçlarda 1,5 milyar dolar, kısa vadeli borçlarda ise 0,5 milyar dolar tutarında artış olmuştur. 1994 yılında yüzde 17,2 olan kısa vadeli borçların toplam içindeki payı 1995 yılında yüzde 21,4'e yükselmiştir.

1995 yılında Merkez Bankası rezervlerinde 5,0 milyar dolar artış gerçekleşmiştir. Bu gelişmede, bankaların Merkez Bankasına sattığı dövizler, kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarındaki artışlar ve Türk Savunma Fonundan Merkez Bankasına aktarılan 1,1 milyar dolarlık tutar etkili olmuştur.

D. YABANCI SERMAYE

1994 yılında 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşen yabancı sermaye izinleri, 1995 yılında yüzde 98,9 oranında artarak 2,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece 1980-1995 dönemi itibariyle verilen yabancı sermaye izinleri toplamı 16,7 milyar dolara, faaliyette bulunan firma sayısı ise 3.161'e ulaşmıştır.

1995 yılında gerçekleşen yabancı sermaye izinlerinin yüzde 68,0'ı imalat,

yüzde 28,9'u hizmetler ve yüzde 3,1'i ise tarım sektörüne verilmiştir. İmalat sanayinin çimento, kimya, plastik, demir dışı metaller, elektrik-elektronik, taşıt araçları ve taşıt araçları yan sanayii alt sektörlerindeki yabancı sermaye izinlerinde yıllık ortalamasının önemli ölçüde üzerinde artış kaydedilmiştir. Hizmet sektörlerine verilen yabancı sermaye izinleri arasında ise ticaret, turizm,

bankacılık, ve yatırım finansmanı önemini korumuştur.

1995 yılında bir önceki yıla göre özellikle Hollanda, Fransa, Almanya, İsviçre, Japonya, A.B.D., İngiltere, Belçika, Lüksemburg ve Avusturya kaynaklı yabancı sermaye izinlerinde yüksek oranlı artışlar kaydedilmiştir.

TABLO: III.22- Yıllar İtibariyle İzin Verilen Yabancı Sermaye Miktarının Sektörel Dağılımı ve Fiili Girişler

(Milyon Dolar)

	İzin Verilen Yabancı Sermaye Miktarı					Girişler
	İmalat	Tarım	Madencilik	Hizmetler	Toplam	
1980	89	-	-	8	97	35
1981	247	0	0	89	338	141
1982	99	1	2	65	167	103
1983	89	0	0	14	103	87
1984	186	6	0	79	271	162
1985	143	6	4	81	234	158
1986	193	17	0	153	364	170
1987	294	13	1	347	655	171
1988	491	27	6	297	821	387
1989	950	9	12	541	1 512	739
1990	1 214	66	47	534	1 861	788
1991	1 095	22	40	810	1 967	910
1992	1 274	34	19	493	1 820	912
1993	1 569	21	11	462	2 063	797
1994	1 107	28	6	336	1 478	637
1995	1 996	32	61	849	2 938	935
TOPLAM	11 036	283	211	5 159	16 690	7 132

TABLO: III.23- Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Kuruluşların Sektörel Dağılımı (1)

(Milyar TL.)

	Firma Sayısı	Mevcut Yabancı Sermaye	Toplam İçindeki Pay	Şirketlerin Toplam Sermayesi	Toplam İçindeki Pay
Tarım	79	619	1,1	1 714	36,1
Madencilik	44	297	0,5	388	76,5
İmalat Sanayii	820	33 535	60,4	71 266	47,1
Hizmetler	2 218	21 066	38,0	39 648	53,1
TOPLAM	3 161	55 517	100,0	113 017	49,1

(1) 1995 Aralık Sonu İtibariyle.

TABLO: III.24-Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Kuruluşların Ülkelere Göre Dağılımı (1)
(Milyar TL.)

	Firma Sayısı	Mevcut Yabancı Sermaye	Yüzde Dağılım	Şirketlerin Toplam Sermayesi	Toplam İçindeki Payı
I. OECD Ülkeleri	1 930	50 287	90,6	97 428	51,6
A AT Ülkeleri	1 476	35 039	63,1	65 746	53,3
-Almanya	570	6 213	11,2	15 744	39,5
-Belçika-Lüksemburg	60	1 539	2,8	2 420	63,6
-Danimarka	27	217	0,4	920	23,6
-Fransa	176	9 906	17,8	15 803	62,7
-Hollanda	159	10 782	19,4	16 371	65,9
-İngiltere	216	2 504	4,5	7 183	34,9
-İrlanda	8	214	0,4	304	70,4
-İtalya	118	2 706	4,9	5 227	51,8
-Yunanistan	25	71	0,1	108	66,2
-İspanya	14	244	0,4	333	73,2
-Portekiz	2	3	0,0	5	53,8
-Avusturya	53	140	0,3	246	56,8
-İsveç	35	408	0,7	858	47,5
-Finlandiya	13	91	0,2	225	40,5
B Diğer OECD Ülkeleri	454	15 248	27,5	31 682	48,1
-ABD	229	6 202	11,2	11 950	51,9
-Japonya	41	4 274	7,7	8 901	48,0
-İsviçre	152	3 470	6,3	8 191	42,4
-Diğerleri	32	1 302	2,3	2 640	49,3
II İslam Ülkeleri	675	2 723	4,9	7 491	36,4
A Orta-Doğu	616	2 441	4,4	6 965	35,0
-İran	225	295	0,5	410	71,8
-Irak	56	113	0,2	190	59,8
-Suudi Arabistan	65	968	1,7	2 121	45,6
-Kuveyt	8	47	0,0	94	49,9
-Lübnan	44	64	0,1	82	77,4
-Suriye	106	99	0,2	161	61,7
-Ürdün	34	12	0,0	24	49,1
-Bahreyn	8	113	0,2	285	39,5
-Katar	7	128	0,2	254	50,2
-K K T C	36	445	0,8	2 110	21,1
-İKB	9	73	0,1	1 086	6,7
-BAE	12	72	0,1	132	54,9
-Yemen	5	12	0,0	14	88,0
-Filistin	1	3	0,0	5	50,0
B Kuzey Afrika	35	207	0,4	428	48,3
-Libya	16	149	0,3	350	42,6
-Mısır	12	34	0,0	44	76,4
-Tunus	1	5	0,0	7	62,5
C Diğer İslam Ülkeleri	24	75	0,1	98	76,8
III Diğer Ülkeler	556	2 506	4,5	8 097	31,0
TOPLAM	3 161	55 517	100,0	113 017	49,1

(1) 1995 Aralık Sonu İtibariyle

E. SERBEST BÖLGELER

1995 yılında serbest bölgelerden gerçekleştirilen ticaret hacmi 1994 yılına göre yüzde 51,0 oranında artış göstererek 3,0 milyar dolara ulaşmıştır.

Halen faaliyette bulunan Mersin, Antalya, Ege, İstanbul Atatürk Havalimanı, Trabzon ve İstanbul Deri Serbest Bölgelerinde 1995 yılı Aralık ayı sonu itibariyle 178'i yabancı semayeli, 773'ü yerli olmak üzere toplam 951 firma faaliyet göstermektedir. Bu bölgelerde toplam 6000 kişi istihdam edilmektedir.

Serbest Bölgelerde firmaların 1987-1995 döneminde gerçekleştirdikleri ticaret hacmi; Mersin'de 4,2, Ege'de 1,5, İstanbul Atatürk Havalimanı'nda 1,2, Antalya'da 0,4, Trabzon'da 0,2 ve İstanbul-Deri Serbest Bölgesinde 0,1 milyar olmak üzere toplam 7,6 milyar dolara ulaşmıştır.

Resmi açılışı 1995 yılı içerisinde yapılan Erzurum-Doğu Anadolu ve Mardin Serbest Bölgeleri'nin alt ve üst yapı çalışmaları devam etmekte olup, bu bölgelerde ticari faaliyetin 1996 yılında başlayacağı tahmin edilmektedir.

Bakanlar Kurulu Kararı ile yer ve sınırları belirlenen Adana-Yumurtalık, Samsun ve Zonguldak-Filyos Serbest Bölgeleri'nin etüd-proje ve inşaat çalışmalarına 1996 yılında da devam edilecektir.

5. KAMU FİNANSMAN DENGESİ

A. KAMU GELİRLERİ

1995 yılında toplam kamu gelirlerinin yüzde 85,0 oranında arttığı ve GSMH içindeki payının yüzde 19,7 oranında gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu oran

1994 yılında yüzde 20,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kamu gelirlerinin GSMH'ya oranındaki düşüşün önemli bir nedeni, 1994 yılında alınan ek vergilerin de etkisiyle yüzde 18,8'e yükselen vergi gelirlerinin GSMH'ya oranının, 1995 yılında yüzde 17,6'ya gerilemesidir. 1995 yılında vergi dışı normal gelirlerdeki artışın yüzde 65,4 olarak gerçekleştiği, GSMH içindeki payının ise 1994 yılında yüzde 1,5 olan seviyesinden yüzde 1,3'e gerilediği tahmin edilmektedir. 1995 yılında özelleştirme gelirlerinin hedeflenen düzeyin gerisinde kalması vergi dışı normal gelirlerdeki artışın sınırlı kalmasına neden olmuştur. KİT'lerin faktör gelirleri 1995 yılında da önemli ölçüde artarken; sosyal güvenlik kuruluşlarının yükümlülüklerindeki artışlara ve prim tahsilatında karşılaşılan güçlüklerin aşılama-sına bağlı olarak sosyal fonlardaki bozulma devam etmiştir.

1996 yılında toplam kamu gelirlerinin cari fiyatlarla yüzde 85,9 oranında artarak GSMH içindeki payının yüzde 20,7 oranına yükseltilmesi hedeflenmektedir. Kamu gelirlerindeki bu artış esas olarak vergi ve faktör gelirlerinin GSMH içindeki paylarında öngörülen toplam 1,8 puanlık yükselmeden kaynaklanmaktadır.

B. KAMU HARCAMALARI

1995 yılında, toplam kamu harcamalarının GSMH içindeki payının 1994 yılına göre 2,8 puan azalarak yüzde 29,0 olan seviyesinden yüzde 26,2'ye gerilediği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede özellikle cari giderler ve sabit sermaye yatırım harcamalarının GSMH içindeki paylarının düşmesi etkili olmuştur. 1996 yılında ise, kamu harcamalarının GSMH içindeki payının yüzde 28,3'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu artışta, özellikle cari giderler ve Konsolide Bütçe'nin faiz ödemelerindeki yükselmenin etkili olması beklenmektedir.

TABLO : III.25 - Kamu Kesimi Toplam Gelir ve Harcamaları

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL.				GSMH'ya Oranlar (Yüzde)			
	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Vergiler	355 006	728 987	1 348 670	2 497 398	17,8	18,8	17,6	18,5
-Vasitasız	142 520	313 540	507 700	934 255	7,1	8,1	6,6	6,9
-Vasitalı	208 831	403 352	826 159	1 537 564	10,5	10,4	10,8	11,4
-Servet	3 655	12 095	14 811	25 579	0,2	0,3	0,2	0,2
Vergi Dışı Normal Gelirler	29 486	58 135	96 163	120 546	1,5	1,5	1,3	0,9
Faktör Gelirleri	11 404	74 415	171 325	420 562	0,6	1,9	2,2	3,1
Sosyal Fonlar	- 18 046	- 48 012	- 110 955	- 240 673	-0,9	-1,2	-1,5	-1,8
TOPLAM GELİR	377 850	813 525	1 505 203	2 797 833	18,9	20,9	19,7	20,7
Cari Harcamalar	245 710	418 750	751 195	1 430 328	12,3	10,8	9,8	10,6
Yatırım Harcamaları	145 779	141 609	285 302	662 193	7,3	3,6	3,7	4,9
Sabit Sermaye	144 219	192 241	320 433	661 551	7,2	4,9	4,2	4,9
Stok Değişmesi	1 561	- 50 632	- 35 131	642	0,1	-1,3	-0,5	0,0
Transfer Harcamaları	199 081	466 490	874 721	1 591 538	10,0	12,0	11,4	11,8
Stok Değişim Fonu	31 848	100 927	88 943	130 850	1,6	2,6	1,2	1,0
TOPLAM HARCAMA	622 418	1 127 776	2 000 161	3 814 910	31,2	29,0	26,2	28,3
BORÇLANMA GEREĞİ	244 570	314 252	494 959	1 017 078	12,2	8,1	6,5	7,5

KAYNAK: DPT.
(1) Gerçekleşme Tahmini.
(2) Program.

A) Yatırım Harcamaları

1995 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının cari fiyatlarla yüzde 66,7 oranında artarak GSMH içindeki payının yüzde 4,2 olduğu tahmin edilmektedir. Kamu stoklarının 35,1 trilyon lira azalması sonucunda toplam kamu yatırımlarının GSMH içindeki payı yüzde 3,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1996 yılında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının cari fiyatlarla yüzde 106,5, sabit fiyatlarla ise yüzde 22,1 oranında artması öngörülmüştür. Böylece kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının toplam kamu harcamaları içindeki payı 1996 yılında yüzde 17,3'e yükselecektir. Kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının GSMH içindeki payı ise 0,7 puan artarak yüzde 4,9'a ulaşacaktır. 1996 yılında kamu stoklarının 0,6 trilyon lira artacağı ve böylece toplam kamu yatırımlarının GSMH içindeki payının yüzde 4,9 seviyesinde gerçek-leşeceği tahmin edilmektedir.

b) Tüketim Harcamaları

1995 yılında, kamu tüketiminin cari fiyatlarla yüzde 79,4 oranında arttığı, GSMH içindeki payının ise 1994 yılında yüzde 10,8 olan seviyesinden 1995 yılında yüzde 9,8'e gerilediği tahmin edilmektedir. Bu gelişmede Konsolide Bütçe personel harcamalarının GSMH içindeki payının yüzde 7,6'dan yüzde 6,6'ya gerilemesi belirleyici olmuştur.

1996 yılında, toplam kamu tüketiminin cari fiyatlarla yüzde 90,4 oranında artması ve GSMH içindeki payının yüzde 10,6'ya yükselmesi öngörülmüştür. Bu artışta, Konsolide Bütçenin personel dışı cari giderlerindeki yükselme etkili olacaktır.

C. KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ

1993 yılında yüzde 12,2 seviyesine yükselen kamu kesimi borçlanma gereğinin (KKBG) GSMH'ya oranı, uygulanan istikrar tedbirlerinin etkisiyle 1994 yılında yüzde 8,1'e gerilemiştir. 1995 yılında bu oranın yüzde 6,5'e gerilediği tahmin edilmektedir. 1995 yılında, kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranında iyileşme kaydedilmiş olmasına rağmen, özelleştirme gelirlerinin hedeflenenin gerisinde, sosyal güvenlik kuruluşları açıklarının ise bek-lenenin üzerinde gerçekleşmesi program-lanan mali uyumun sağlanmasını engel-lemiştir. Konsolide Bütçe faiz ödemeleri hariç tutulduğunda 1994 yılında GSMH'nın yüzde 0,4'ü oranında açık veren kamu kesimi finansman dengesi, 1995 yılında GSMH'nın yüzde 1,1 oranında fazla vermektedir.

Bütçe türleri itibariyle incelendiğinde, kamu kesimi borçlanma gereğindeki iyileşme esas olarak işletmeciler KİT'ler ve özelleştirme kapsamındaki Kuruluşların borçlanma gereğinin GSMH'ya oranlarında sağlanan toplam 1,6 puanlık azalmadan kaynaklanmaktadır. 1995 yılında net dış borç geri ödenmesi sonucunda kamu kesimi açığının yurtiçi mali kaynaklardan karşılanmasına devam edilmiştir. 1995 yılında KKBG'nin GSMH'ya oranı yüzde 6,5 olurken, net iç borçlanmanın GSMH'ya oranı yüzde 7,4 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: III.26- Kamu Kesimi Borçlanma Gereği ve Finansmanı

	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Cari Fiyatlarla Milyar TL.				
Konsolide Bütçe	133 857	152 180	319 471	861 000
KİT (*)	48 925	54 870	42 955	76 320
-İşletmeci	55 261	47 254	37 626	109 154
Mahalli İdareler	19 132	23 183	39 129	71 093
Döner Sermaye	86	261	1 701	1 355
Sos. Güv. Kur.	11 537	22 569	50 653	33 501
Fonlar	16 984	35 049	53 962	-25 898
Özel. Kap. Kur.	14 049	26 142	-12 912	-294
TOPLAM KAMU	244 570	314 253	494 959	1 017 078
TOPLAM KAMU (Faiz Hariç)	128 100	15 968	-81 156	-278 822
TOPLAM KAMU (Özelleştirme Hariç)	250 572	330 605	516 605	1 146 703
TOPLAM KAMU (Faiz ve Özelleştirme Hariç)	134 102	32 320	-59 510	-149 197
BORÇLANMA GEREĞİNİN FİNANSMANI				
TOPLAM	244 570	314 253	494 959	1 017 078
Dış Borçlanma (Net)	20 285	-61 774	-71 247	-80 108
-Dış Borç Ödemesi	-43 613	-148 158	-321 737	-547 602
-Dış Borç Kullanımı	63 898	86 384	250 491	467 494
İç Borç/Alacak (Net)	224 285	376 028	566 206	1 097 185
-Bono (Net)	22 241	244 217	197 200	392 000
-Tahvil(Net)	30 135	-70 339	85 657	403 500
-Hazine Kısa Vadeli Avansı	53 010	51 857	94 723	179 000
-Diğer	118 899	150 293	188 626	122 685
GSMH'ya Oranlar (Yüzde)				
Konsolide Bütçe	6,7	3,9	4,2	6,4
KİT (*)	2,4	1,4	0,6	0,6
-İşletmeci	2,8	1,2	0,5	0,8
Mahalli İdareler	1,0	0,6	0,5	0,5
Döner Sermaye	0,0	0,0	0,0	0,0
Sos. Güv. Kur.	0,6	0,6	0,7	0,2
Fonlar	0,9	0,9	0,7	-0,2
Özel. Kap. Kur.	0,7	0,7	-0,2	0,0
TOPLAM KAMU	12,2	8,1	6,5	7,5
TOPLAM KAMU (Faiz Hariç)	6,4	0,4	-1,1	-2,1
TOPLAM KAMU (Özelleştirme Hariç)	12,5	8,5	6,8	8,5
TOPLAM KAMU (Faiz ve Özelleştirme Hariç)	6,7	0,8	-0,8	-1,1
BORÇLANMA GEREĞİNİN FİNANSMANI				
TOPLAM	12,2	8,1	6,5	7,5
Dış Borçlanma (Net)	1,0	-1,6	-0,9	-0,6
-Dış Borç Ödemesi	-2,2	-3,8	-4,2	-4,1
-Dış Borç Kullanımı	3,2	2,2	3,3	3,5
İç Borç/Alacak (Net)	11,2	9,7	7,4	8,1
-Bono (Net)	1,1	6,3	2,6	2,9
-Tahvil(Net)	1,5	-1,8	1,1	3,0
-Hazine Kısa Vadeli Avansı	2,7	1,3	1,2	1,3
-Diğer	6,0	3,9	2,5	0,9

KAYNAK: DPT. (1) Gerçekleşme Tahmini. (2) Program.

(*) Kuruluş Bilançoları kesinleşmediği için 1995 yılı Borçlanma Gereği rakamları geçicidir.

TABLO: III.27-1994 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	Genel + Katma	Mahalli İdareler	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş.		ALT Fonlar	ALT TOPLAM	KİT			TOPLAM KAMU		
				İşletme ci	Tasarrufcu			TOPLAM	Öz.Kap.Kur	TOPLAM			
1.Vergiler	582 101	71 979				69 757	723 837	-5 027	-706	-5 734	-1 211	-6 945	716 892
a.Vasitasız	278 074	33 518				8 893	320 485	-5 027	-706	-5 734	-1 211	-6 945	313 540
b.Vasitalı	304 027	38 461				60 864	403 352						403 352
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	31 782	18 403				10 990	61 176	-1 308		-1 308	-1 733	-3 041	58 135
3.Faktör Gelirleri	19 703	14 150	1 355	7 978	6 132	49 318	21 380	5 604	26 984	-1 887	25 098		74 415
4.Sosyal Fonlar						-48 012	-48 012						-48 012
5.Cari Transferler	-350 586	-35 432		19 010	-65 410	-432 419	418	1 428	1 846	29	1 875		-430 544
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	283 000	69 099	1 355	-21 024	21 469	353 900	15 463	6 326	21 789	-4 802	16 987		370 886
II.CARİ GİDERLER	-346 469	-54 487				-17 794	-418 750						-418 750
III.KAMU TASARRUFU	-63 469	14 613	1 355	-21 024	3 675	-64 851	15 463	6 326	21 789	-4 802	16 987		-47 864
IV.YATIRIMLAR	-72 788	-37 823	-1 293	-1 362	-25 866	-139 132	3 643	-681	2 962	-5 439	-2 477		-141 609
a.Sabit Sermaye	-72 788	-37 190	-1 293	-1 362	-25 866	-138 499	-45 812	-681	-46 493	-7 249	-53 743		-192 241
b.Stok Değişmesi		-633					-633	49 455	49 455	1 810	51 266		50 632
V.TASARRUF-YATIRIM FARKI	-136 257	-23 210	62	-22 386	-22 191	-203 982	19 106	5 645	24 751	-10 241	14 510		-189 473
VI.SERMAYE TRANSFERLERİ	-15 923	1 211	-323	-182	-12 858	-28 075	17 462	-13 260	4 202	21	4 223		-23 852
1.Servet Vergileri	5 659	6 371			65	12 095							12 095
2.Diğer Transferler	-22 513	-2 381			-383	-25 277	20 624	-1 101	19 523	3 018	22 540		-2 737
3.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	931	-2 779	-323	-182	-12 539	-14 892	-3 161	-12 159	-15 320	-2 997	-18 317		-33 209
VII.KASA-BANKA/BORÇLANMA	152 180	22 000	261	22 568	35 049	232 058	-36 569	7 615	-28 953	10 220	-18 733		213 325
1.Kasa-Banka Değişimi	0	11 982	-201	-5 088	3 533	10 226	-11 525	-59 750	-71 275	-6 529	-77 804		-67 578
2.Dış Borçlanma (Net)	-67 174	10 295			3 092	-53 788	-5 010	-3 190	-8 200	213	-7 987		-61 774
-Dış Borç Ödemesi	-111 204	-4 873			-5 008	-121 085	-18 119	-3 190	-21 310	-5 763	-27 073		-148 158
-Dış Borç Kullanımı	44 030	15 167			8 100	67 297	13 110		13 110	5 976	19 086		86 384
3.İç Borç/Alacak (Net)	219 354	906	462	27 656	28 424	276 803	63 789	70 555	134 345	32 457	166 802		443 605
4.Stok Değişim Fonu		-1 183				-1 183	-83 823		-83 823	-15 921	-99 744		-100 927

TABLO: III.28- 1995 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

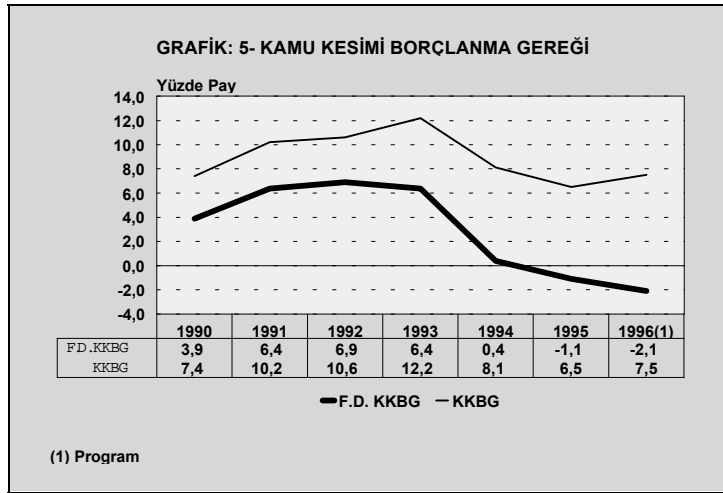
	Genel + Katma	Mahalli İdareler	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş.	Fonlar	ALT TOPLAM	KİT			TOPLAM KAMU		
							İşletme ci	Tasarrufcu	TOPLAM		Öz.Kap.Kur	TOPLAM
1.Vergiler	1 076 571	155 551			136 554	1 368 676	-26 774	-1 976	-28 750	-6 067	-34 817	1 333 859
a.Vasitasız	451 461	64 383			26 673	542 517	-26 774	-1 976	-28 750	-6 067	-34 817	507 700
b.Vasitalı	625 110	91 168			109 881	826 159						826 159
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	50 094	28 093			32 872	111 059	-12 534		-12 534	-2 362	-14 896	96 163
3.Faktör Gelirleri	31 195	20 520	3 468	-6 503	6 301	54 981	64 155	6 002	70 157	46 187	116 344	171 325
4.Sosyal Fonlar				-110 955		-110 955						-110 955
5.Cari Transferler	-698 843	-76 159		70 589	-134 533	-838 946	501	3 700	4 201	91	4 293	-834 653
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	459 017	128 005	3 468	-46 869	41 194	584 815	25 348	7 726	33 074	37 849	70 923	655 739
II.CARİ GİDERLER	-608 468	-99 131			-43 596	-751 195						-751 195
III.KAMU TASARRUFU	-149 451	28 874	3 468	-46 869	-2 402	-166 380	25 348	7 726	33 074	37 849	70 923	-95 456
IV.YATIRIMLAR	-120 164	-63 442	-5 129	-2 548	-46 203	-237 486	-33 821	-1 794	-35 615	-12 201	-47 816	-285 302
a.Sabit Sermaye	-120 164	-64 779	-5 129	-2 548	-46 203	-238 823	-65 538	-1 794	-67 332	-14 278	-81 610	-320 433
b.Stok Değişmesi		1 337				1 337	31 717		31 717	2 077	33 794	35 131
V.TASARRUF-YATIRIM FARKI	-269 615	-34 568	-1 661	-49 417	-48 605	-403 866	-8 473	5 932	-2 541	25 648	23 108	-380 758
VI.SERMAYE TRANSFERLERİ	-49 856	-3 014	-40	-1 236	-5 357	-59 503	40 434	-11 260	29 174	5 072	34 246	-25 257
1.Servet Vergileri	8 844	5 725			242	14 811						14 811
2.Diğer Transferler	-59 651	-2 395			4 440	-57 606	44 356	-1 292	43 064	3 859	46 923	-10 683
3.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	951	-6 344	-40	-1 236	-10 039	-16 708	-3 922	-9 968	-13 890	1 213	-12 677	-29 385
VII.KASA-BANKA/BORÇLANMA	319 471	37 582	1 701	50 653	53 962	463 369	-31 962	5 328	-26 633	-30 720	-57 353	406 016
1.Kasa-Banka Değişimi		26 174	-800	-8 876	-6 274	10 224	-5 939	-46 966	-52 906	-13 162	-66 068	-55 844
2.Dış Borçlanma (Net)	-81 238	16 415	2 300		13 698	-48 825	-16 580	2 514	-14 066	-8 356	-22 422	-71 247
-Dış Borç Ödemesi	-238 984	-11 857			-8 597	-259 438	-45 511	-223	-45 734	-16 565	-62 299	-321 737
-Dış Borç Kullanımı	157 746	28 272	2 300		22 295	210 613	28 932	2 736	31 668	8 210	39 877	250 491
3.İç Borç/Alacak (Net)	400 709	-3 460	201	59 529	46 539	503 518	60 145	49 781	109 926	8 606	118 532	622 050
4.Stok Değişim Fonu		-1 547				-1 547	-69 588		-69 588	-17 808	-87 396	-88 943

(1) Gerçekleşme Tahmini.

TABLO: III.29-1996 Yılı Kamu Kesimi Genel Dengesi (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	Genel + Katma	Mahalli İdareler	Döner Sermaye	Sosyal Güvenlik Kuruluş.		ALT Fonlar	İşletme ci	KİT		Öz.Kap.Kur	TOPLAM	TOPLAM KAMU	
				Kuruluş.	Fonlar			TOPLAM	Tasarrufcu				TOPLAM
1.Vergiler	2 055 300	286 284				185 376	2 526 960	-30 741	-2 662	-33 402	-21 739	-55 141	2 471 819
a.Vasitasız	820 000	116 771				52 625	989 396	-30 741	-2 662	-33 402	-21 739	-55 141	934 255
b.Vasitalı	1 235 300	169 513				132 751	1 537 564						1 537 564
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	81 000	46 964				47 013	174 977	-23 258		-23 258	-31 173	-54 431	120 546
3.Faktör Gelirleri	110 500	37 215	8 525	840	7 831	164 911	155 022	12 335	167 357	88 294	255 651	420 562	
4.Sosyal Fonlar				-240 673		-240 673							-240 673
5.Cari Transferler	-1 643 457	-124 348		213 000	-116 681	-1 671 486	10 331	26 900	37 231	146	37 377	-1 634 109	
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	603 343	246 115	8 525	-26 833	123 539	954 689	111 354	36 573	147 928	35 528	183 455	1 138 145	
II.CARİ GİDERLER	-1 169 750	-188 136				-72 442	-1 430 328						-1 430 328
III.KAMU TASARRUFU	-566 407	57 979	8 525	-26 833	51 097	-475 639	111 354	36 573	147 928	35 528	183 455	-292 184	
IV.YATIRIMLAR	-281 695	-118 451	-9 820	-3 980	-75 735	-489 681	-151 824	-3 712	-155 536	-16 976	-172 512	-662 193	
a.Sabit Sermaye	-281 695	-119 894	-9 820	-3 980	-75 735	-491 124	-144 160	-3 712	-147 872	-22 555	-170 427	-661 551	
b.Stok Değişmesi		1 443				1 443	-7 664		-7 664	5 579	-2 085	-642	
V.TASARRUF-YATIRIM FARKI	-848 102	-60 472	-1 295	-30 813	-24 638	-965 320	-40 470	32 861	-7 609	18 552	10 943	-954 377	
VI.SERMAYE TRANSFERLERİ	-12 897	-8 989	-60	-2 688	50 536	25 902	32 948	-28	32 921	9 328	42 249	68 151	
1.Servet Vergileri	17 700	7 640			239	25 579						25 579	
2.Diğer Transferler	-31 347	-5 507			60 777	23 923	37 174	13 927	51 101	6 984	58 085	82 008	
3.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	750	-11 122	-60	-2 688	-10 480	-23 600	-4 225	-13 955	-18 180	2 344	-15 836	-39 437	
VII.KASA-BANKA/BORÇLANMA	861 000	69 461	1 355	33 501	-25 898	939 419	7 522	-32 834	-25 312	-27 880	-53 192	886 227	
1.Kasa-Banka Değişimi		14 479	-1 012	-10 000	-5 650	-2 183	-12 751	-65 753	-78 504	-14 935	-93 439	-95 622	
2.Dış Borçlanma (Net)	-113 500	28 389	1 182		10 976	-72 953	-6 507		-6 507	-648	-7 155	-80 108	
-Dış Borç Ödemesi	-405 400	-19 731			-35 281	-460 412	-76 587		-76 587	-10 602	-87 190	-547 602	
-Dış Borç Kullanımı	291 900	48 120	1 182		46 257	387 459	70 080		70 080	9 955	80 035	467 494	
3.İç Borç/Alacak (Net)	974 500	28 225	1 185	43 501	-31 224	1 016 187	128 412	32 919	161 331	15 290	176 621	1 192 808	
4.Stok Değişim Fonu		-1 632				-1 632	-101 632		-101 632	-27 587	-129 218	-130 850	
(1) Program													

1996 yılında toplam kamu gelirlerinin GSMH'ya oranının 1 puan artarak yüzde 20,7'ye, kamu harcamalarının GSMH'ya oranının ise 2,1 puan artarak yüzde 28,3'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Böylece, KKBBG'nin GSMH'ya oranı 1995 yılına göre 1 puan artarak yüzde 7,5 olacaktır. Kamu harcamalarındaki yükselme, esas olarak Konsolide Bütçe faiz ödemelerindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Konsolide Bütçe faiz ödemeleri hariç tutulduğunda kamu kesimi finansman fazlasının GSMH'ya oranı, 1995 yılında yüzde 1,1 olan seviyesinden 1996 yılında yüzde 2,1'e yükselmektedir.

1996 yılında toplam kamu kesimi borçlanma gereğinin yüzde 84,7'si Konsolide Bütçe'den kaynaklanmaktadır. Bu durum, özellikle son yıllarda önemli boyutlara ulaşan sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman açıklarının Konsolide Bütçe tarafından karşılanmasından kaynaklanmaktadır.

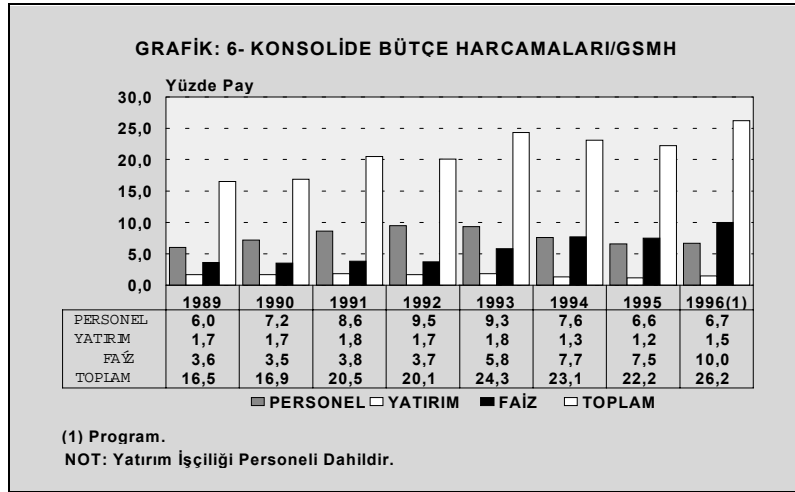
1996 yılında da kamu kesimi net dış borç ödeyicisi olacaktır. Böylece, net iç borçlanmanın GSMH içindeki payının 1995 yılında yüzde 7,4 olan seviyesinden yüzde 8,1'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

D. KONSOLİDE BÜTÇE

5 Nisan İstikrar Programı çerçevesinde alınan önlemler sonucunda, 1993 yılında yüzde 6,7 olan Konsolide Bütçe açığının GSMH içindeki payı 1994 yılında 2,8 puan düşerek yüzde 3,9'a gerilemiş, GSMH'nın yüzde 3,8'i kadar faiz dışı fazla verilmiştir.

1994 yılında Konsolide Bütçe açığını azaltmak için harcamalarda önemli kısıntılara gidilmiş ve harcamaların GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 1,2 puan düşürülerek yüzde 23,1 seviyesine çekilmiştir. Toplam Bütçe harcamaları içinde personel ve yatırım harcamalarının payı azalırken, savunma harcamalarının etkisiyle diğer cari harcamaların, faiz ödemelerinin etkisiyle de transfer harcamalarının payı artmıştır. Personel harcamalarının GSMH'ya oranı 1,7 puanlık düşüşle yüzde 7,6'ya gerilerken, diğer cari harcamaların GSMH'ya oranı 0,1 puanlık artışla yüzde 1,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre yüzde 37,8 gibi düşük bir oranda artan yatırım harcamalarının GSMH'ya oranı 0,5 puan azalarak yüzde 1,3'e gerilemiştir. Yatırım işçiliğinin yatırım tutarına ilave edilmesi durumunda ise daralma daha da belirginleşmekte ve 0,8 puana yükselmektedir.

1994 yılında transfer harcamalarının toplam harcamalar içindeki payının artışında borçlanma vadesinin kısılması ve faiz oranları ile döviz kurlarındaki artış dolayısıyla yükselen faiz ödemeleri etkili olmuştur. Bir önceki yıla göre faiz harcamalarının GSMH içindeki payı 1,9 puan artarak yüzde 7,7'ye, toplam harcamalara oranı ise 9,2 puan artarak yüzde 33,2'ye yükselmiştir.

Konsolide Bütçe gelirlerinin GSMH içindeki payı 1994 yılında 1,6 puan artarak yüzde 19,2'ye yükselmiştir. Gelirlerdeki bu gelişme, fon ve Katma Bütçe gelirlerindeki düşüşe rağmen bir defaya mahsus olmak üzere ihdas edilen vergilerin etkisiyle vergi gelirlerindeki ve vergi dışı normal gelirlerdeki artışlardan kaynaklanmıştır. Böylece, vergi gelirlerinin GSMH içindeki payı ek vergiler dahil yüzde 15,1'e yükselirken, bu oran ek vergiler hariç yüzde 13,8 seviyesinde kalmıştır.

1993 yılında 357,3 trilyon lira olan iç borç stoku 1994 yılında 779,4 trilyon liraya yükselmiştir. 1994 yılında iç borçlanma ortalama vadesi kısaltılarak 1993 yılındaki 257 günlük seviyesinden 117 güne inmiştir. Bu dönemde, bir yıllık ağırlıklı ortalama basit faiz oranı yüzde 79,3'den yüzde 109,9'a, ağırlıklı ortalama bileşik faiz oranı ise yüzde 87,6'dan yüzde 165,5'e çıkmıştır.

Bütçenin finansmanı amacıyla yapılan dış kredi kullanımı, 1994 yılında programlanan seviyenin altında kalmış ve yıl sonu itibarıyla 67,2 trilyon lira net dış borç ödemesi yapılmıştır.

Daraltıcı politikalar 1995 yılının Ocak-Eylül döneminde de sürdürülmüş ve yılın tamamında Bütçe harcamalarının GSMH'ya oranı yüzde 22,2'ye gerilemiştir. Buna karşılık, 1994 yılında bir defaya mahsus olarak uygulananan vergilerin telafi edileme-yişinin de etkisiyle Bütçe gelirlerinin GSMH'ya oranı 1,2 puan gerileyerek yüzde 18,0 seviyesinde kalmıştır. Böylece, Konsolide Bütçe açığı 319,5 trilyon

liraya, GSMH içindeki payı ise yüzde 4,2'ye yükselmiş, faiz harcamaları hariç Bütçe fazlasının GSMH'ya oranı ise yüzde 3,4'e gerilemiştir.

1995 yılında, borç faizi ödemeleri, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına yapılan transferler, savunma ve güvenlik hizmetleri ile ilgili kuruluşların çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması ve kamu personelinin maaşlarında yapılan düzenlemeler nedeniyle ek ödeneğe ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle, 4.11.1995 tarih ve 4061 sayılı Kanun'la 380 trilyon lira ek ödenek alınmış ve Genel Bütçe gelirlerine de 276 trilyon lira eklenmiştir.

1995 yılında personel harcamalarının GSMH'ya oranı yüzde 6,6'ya, diğer cari harcamaların oranı yüzde 1,8'e, Bütçe harcamaları içinde payı gittikçe azalan yatırım harcamalarının oranı ise yüzde 1,2'ye gerilemiştir. Faiz ödemelerinin GSMH'ya oranındaki 0,2 puanlık gerilemeye rağmen transfer harcamalarının GSMH'ya oranı 0,4 puan artarak yüzde 12,7'ye çıkmıştır. Bu gelişmede en önemli etken Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına yapılan transferlerdeki artışlardır.

1995 yılında vergi gelirlerinin GSMH'ya oranı yüzde 14,2 olarak gerçekleşmiştir. Konsolide Bütçe vergi gelirlerinin toplam

gelirler içindeki payı yüzde 78,8, harcamaları karşılama oranı ise yüzde 64,0 olmuştur. Böylece, vasitasız vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 42,4'e düşerken, vasitalı vergilerin toplam vergiler içindeki payı yüzde 57,6'ya yükselmiştir.

1995 yılında 297,2 trilyon lira nakit açığı ve 1.325,8 trilyon lira borç ödemelerinden oluşan toplam 1.623,0 trilyon liralık finansman ihtiyacının yüzde 9,7'si dış borçlanma, yüzde 84,4'ü iç borçlanma ve yüzde 5,8'i Merkez Bankası kaynaklarından karşılanmıştır.

Ortalama iç borçlanma vadesi, Hazinesin Şubat ayından itibaren 9 ve 12 aylık borçlanma imkanına kavuşmasıyla yükselmiş, ancak belirsizlik ortamının da etkisiyle yılın sonlarına doğru düşerek ortalama 206 gün olmuştur. İç borçlanma faiz oranları da aynı seyri izlemiş ve ağırlıklı ortalama basit faiz oranı yüzde 98,9, ağırlıklı ortalama bileşik faiz oranı ise yüzde 121,8 olmuştur.

Erken genel seçimler dolayısıyla 1996 yılı Bütçe Kanunu yürürlüğe girememiş ve hükümete Geçici Bütçe Kanunu ile yılın ilk dört ayı için 900 trilyon lira tutarında harcama yetkisi verilmiştir.

1996 yılı Konsolide Bütçe harcamaları 3.511 trilyon lira olarak programlanmıştır. Harcamaların GSMH'ya oranının bir önceki yıla göre 3,8 puan artarak yüzde 26,0 olması öngörülmüştür. Harcamalardaki artışın 2,1 puanı faiz ödemelerindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Toplam ödeneklerin yüzde 25,9'u personel, yüzde 8,6'sı diğer cari, yüzde 6,8' i yatırım, yüzde 36,9'u faiz, yüzde 1,4'ü KİT, yüzde 1,8'i vergi iadeleri, yüzde 2,9'u fon, yüzde 7,9'u Sosyal Güvenlik Kuruluşları ve yüzde 7,8'i diğer transfer ödeneklerine ayrılmıştır.

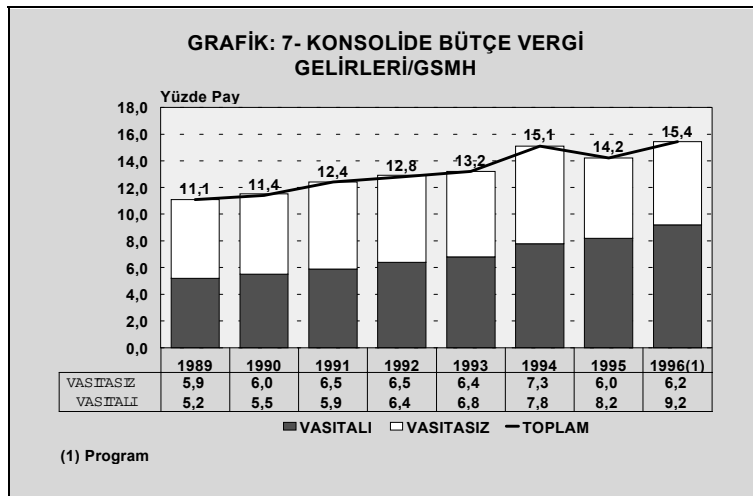
Personel harcamaları yüzde 81,0'lik artışla 910 trilyon lira olarak programlanmıştır.

Diğer cari harcamalar savunma ve güvenlik hizmetleri dikkate alınarak 302,7 trilyon lira olarak belirlenmiştir. Bu durumda, diğer cari harcamaların GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 0,4 puan artarak yüzde 2,2 seviyesine çıkmaktadır.

İşçilik giderleri hariç 238,7 trilyon lira olarak belirlenen yatırım ödeneğinin GSMH içindeki payı yüzde 1,8'dir.

Transfer harcamaları için ayrılan 2.059,6 trilyon liralık ödeneğin yüzde 62,9'u faiz ödemelerine, yüzde 2,3'ü KİT transferlerine, yüzde 4,9'u fon ödeneklerine, yüzde 13,5'i Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına, yüzde 1,8'i tarımsal destekleme ile ilgili sübvansiyonlara, yüzde 14,6'sı ise diğer iktisadi ve sosyal transferlere ayrılmıştır.

1996 yılı Konsolide Bütçe gelirleri 2.650 trilyon lira olarak hedeflenmiştir. Böylece, gelirlerin GSMH içindeki payı bir önceki yıla göre 1,6 puanlık bir artışla yüzde 19,6'ya yükselmektedir.

TABLO : III.30 - Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

				Yüzde Artış		Yüzde Dağılım			GSMH İçindeki Paylar		
	1994	1995 (1)	1996 (2)	1995	1996	1994	1995	1996	1994	1995	1996
HARCAMALAR	897 296	1 696 595	3 511 000	89,1	106,9	100,0	100,0	100,0	23,1	22,2	26,0
Cari	368 902	640 468	1 212 750	73,6	89,4	41,1	37,8	34,5	9,5	8,4	9,0
- Personel	295 495	502 724	910 013	70,1	81,0	32,9	29,6	25,9	7,6	6,6	6,7
- Diğer Cari	73 407	137 744	302 737	87,6	119,8	8,2	8,1	8,6	1,9	1,8	2,2
Yatırım (3)	50 355	88 164	238 695	75,1	170,7	5,6	5,2	6,8	1,3	1,2	1,8
Transfer	478 039	967 963	2 059 555	102,5	112,8	53,3	57,1	58,7	12,3	12,7	15,3
GELİRLER	745 116	1 377 124	2 650 000	84,8	92,4	100,0	100,0	100,0	19,2	18,0	19,6
Genel Bütçe	739 950	1 371 344	2 640 000	85,3	92,5	99,3	99,6	99,6	19,0	17,9	19,6
- Vergi Gelirleri	587 760	1 085 415	2 073 000	84,7	91,0	78,9	78,8	78,2	15,1	14,2	15,4
- Vergi Dışı Normal Gelirler	48 365	79 016	280 000	63,4	254,4	6,5	5,7	10,6	1,2	1,0	2,1
- Özel Gelir ve Fonlar	103 825	206 913	287 000	99,3	38,7	13,9	15,0	10,8	2,7	2,7	2,1
Katma Bütçe	5 166	5 780	10 000	11,9	73,0	0,7	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1
GELİR-GİDER FARKI	-152 180	-319 471	-861 000	109,9	169,5				-3,9	-4,2	-6,4
Emanet ve Avanslarda Net Değişme	255	22 320	0						0,0	0,3	0,0
NAKİT AÇIĞI	-151 925	-297 151	-861 000	95,6	189,8				-3,9	-3,9	-6,4
BORÇ İDARESİ											
Borç Ödemesi	586 353	1 325 780	2 586 800	126,1	95,1	100,0	100,0	100,0	15,1	17,3	19,2
- Dış Borç Ödemesi	111 204	238 984	405 400	114,9	69,6	19,0	18,0	15,7	2,9	3,1	3,0
- İç Borç Ödemesi (Tahvil)	95 197	136 796	301 400	43,7	120,3	16,2	10,3	11,7	2,4	1,8	2,2
- İç Borç Ödemesi (Bono)	379 952	950 000	1 880 000	150,0	97,9	64,8	71,7	72,7	9,8	12,4	13,9
Borçlanma	738 278	1 622 931	3 447 800	119,8	112,4	100,0	100,0	100,0	19,0	21,2	25,5
- Dış Borç Kullanımı	44 030	157 746	291 900	258,3	85,0	6,0	9,7	8,5	1,1	2,1	2,2
- İç Borçlanma	700 884	1 464 376	3 155 900	108,9	115,5	94,9	90,2	91,5	18,0	19,2	23,4
Tahvil	24 858	222 453	704 900	794,9	216,9	3,4	13,7	20,4	0,6	2,9	5,2
Bono	624 169	1 147 200	2 272 000	83,8	98,0	84,5	70,7	65,9	16,1	15,0	16,8
Kısa Vadeli Avans	51 857	94 723	179 000	82,7	89,0	7,0	5,8	5,2	1,3	1,2	1,3
- Diğer	-6 636	809	0			-0,9	0,0	0,0	-0,2	0,0	0,0
Finansman Fazlası	151 925	297 151	861 000	95,6	189,8						
(1) Geçici											
(2) Program											
(3) Yatırım işçiliği personel harcamaları içinde yer almaktadır.											

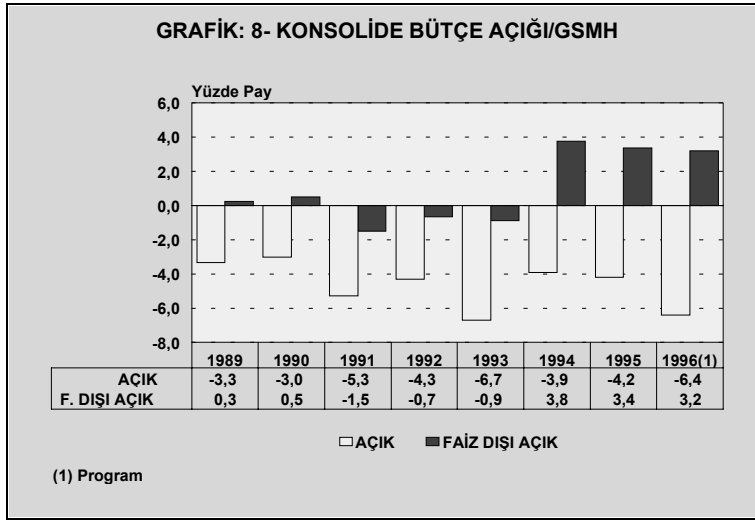
TABLO: III.31- Konsolide Bütçe Temel Göstergeleri

	Cari Fiyatlarla, Trilyon TL.						GSMH İçindeki Yüzde Paylar					
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1991	1992	1993	1994	1995	1996
					(1)	(2)					(1)	(2)
Harcamalar	130	222	485	897	1 697	3 511	20,5	20,1	24,3	23,1	22,2	26,0
Gelirler	97	174	351	745	1 377	2 650	15,3	15,8	17,6	19,2	18,0	19,6
Açık	-34	-47	-134	-152	-319	-861	-5,3	-4,3	-6,7	-3,9	-4,2	-6,4
Toplam Faiz Ödemeleri	24	40	116	298	576	1 296	3,8	3,7	5,8	7,7	7,5	9,6
Faiz Dışı Açık / Fazla	-9	-7	-17	146	257	435	-1,5	-0,6	-0,9	3,8	3,4	3,2
Toplam İç Borç Kullanımı (Bo+Tah)	46	112	236	649	1 370	2 977	7,2	10,1	11,8	16,7	17,9	22,1
Toplam İç Borç Anapara Ödemesi (Bono+Tahvil)	31	72	184	475	1 087	2 228	4,8	6,5	9,2	12,2	14,2	16,5
Hazine Kısa Vadeli Avansı	11	17	53	52	95	179	1,7	1,6	2,7	1,3	1,2	1,3
İç Borç Servisi (Faiz+Anapara)	48	103	276	708	1 562	3 346	7,5	9,3	13,8	18,2	20,4	24,8
Toplam İç Borç Stoku	98	194	357	799	1 361		15,4	17,6	17,9	20,6	17,8	
Oranlar Yüzde												
Faiz / Toplam Harcama	18,5	18,2	24,0	33,2	34,0	36,9						
Yatırım / Toplam Harcama	9,0	8,6	7,5	5,6	5,2	6,8						
Personel / Toplam Harcama	42,0	47,1	38,4	32,9	29,6	25,9						
Vergi Gelirleri / Toplam Harcama	60,4	63,9	54,5	65,5	64,0	59,0						
Vasitasız Vergiler / Toplam Vergiler	52,3	50,4	48,6	48,3	42,4	40,4						
Vasitalı Vergiler / Toplam Vergiler	47,7	49,6	51,4	51,7	57,6	59,6						
Net Tahvil+Bono Kull. / T.Mevduat Değişimi	37,3	59,6	66,5	55,7	50,9							
Tahvil (1 Yıl Vadeli) Ortalama Faiz Oranı	72,1	88,6	86,4	118,7	108,2							

NOT : Yatırım işçiliği personel harcamaları içinde yer almaktadır.

(1) Geçici

(2) Program

Konsolide Bütçe gelirlerinin yüzde 78,2'sini oluşturan vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının 1,2 puanlık artışla yüzde 15,4 seviyesine çıkarılması hedeflenmiştir.

Vergi gelirlerinin harcamaları karşılama oranı yüzde 59,0, vergi gelirleri içinde vasıtasız vergilerin payı yüzde 40,4, vasıtalı vergilerin payı ise yüzde 59,6 olarak öngörülmüştür.

1996 yılında, bütçe kapsamındaki fon gelirlerinden ve kapsam dışındaki fon kesintilerinden 280 trilyon lira gelir beklenmektedir. Bu, bir önceki yıla göre yüzde 40,4'lük bir artışı ifade etmektedir. Hibe gelirlerinden gelecek 7 trilyon lirayla birlikte özel gelir ve fon toplamı 287 trilyon liraya ulaşacaktır.

TELEKOM'un lisans satışından elde edilecek 37 trilyon liralık gelirle beraber vergi dışı normal gelirlerden 280 trilyon lira, Katma Bütçe gelirlerinden 10 trilyon lira gelir elde edileceği tahmin edilmektedir.

Bu harcama ve gelir hedefleri çerçevesinde Konsolide Bütçe açığının 861 trilyon lira, faiz dışı Bütçe fazlasının da 434,9 trilyon lira olarak gerçekleşmesi

öngörülmüştür. Bütçe açığının GSMH'ya oranının 2,2 puan artarak yüzde 6,4, faiz dışı fazlanın GSMH'ya oranının ise 0,2 puan azalarak yüzde 3,2 olarak gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

Anapara ödemeleri de dikkate alındığında toplam finansman ihtiyacı 3.447,8 trilyon liraya yükselmektedir. Sözkonusu ihtiyacın yüzde 8,5'inin dış borçlanma, yüzde 20,4'ünün tahvil, yüzde 65,9'unun bono ve yüzde 5,2'sinin Hazine Kısa Vadeli Avansı ile karşılanması öngörülmektedir.

E. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT) Bütçe ve ekonomi üzerindeki yüklerini hafifletmek amacıyla 1980 yılından itibaren sürdürülen politikaların yapısal düzenleme-yönelik olmaması nedeniyle, 1988 yılından sonra yaşanan ekonomik gelişmeler, KİT sisteminin temel sorunlarının yeniden ön plana çıkmasına neden olmuştur.

Etkisini sadece kamu finansmanı üzerinde göstermekle kalmayıp, kaynakların rasyonel olmayan bir şekilde kullanılmasına yol açarak piyasa mekanizmasının işleyişini de olumsuz yönde etkileyen bu sorunların çözümü için, ekonomik politikalarda daha çok finansman maliyetlerini ve istihdamı azaltıcı tedbirlere ağırlık verilmiştir.

Bu çerçevede, KİT'lerin hızla bozulan mali yapılarını düzeltmek amacıyla 1992 yılında Tahkim Kanunu yürürlüğe konulmuş, aşırı finansman yükü getiren bazı kamu borçları konsolide edilmiş ve Bütçe dışı ikraz uygulaması başlatılarak ticari banka

kredilerinin önemli bir kısmının tasfiyesi sağlanmıştır. Maaş ve ücretlerdeki reel artışların yavaşlaması, istihdam azaltıcı tedbirler alınması ve Bütçe dışı ikraz uygulamasına devam edilmesi, KİT'lerin finansman durumlarının nispi olarak düzelmesini sağlamıştır.

KİT sisteminin finansal durumundaki iyileşme 5 Nisan 1994 tarihinde alınan ekonomik kararların da etkisiyle 1994 yılında da devam etmiştir. 5 Nisan Ekonomik Önlemler Uygulama Planı çerçevesinde KİT'ler tarafından üretilen mal ve hizmet fiyatlarının girdi maliyetlerini yansıtan bir düzeye gelmesi sağlanmış, tasarruf tedbirlerine özen gösterilmiş, döviz kurlarındaki artışlar dövizle ilgili satış gelirlerini artırmıştır. 1993 yılında yüzde 4,1 olan Bütçe transferleri hariç borçlanma gereğinin GSMH içindeki payı, 1994 yılında yüzde 1,8'e gerilemiştir.

Bu uygulamalara 1995 yılında da devam edilmiştir. Hazine, SSK prim ve tecil faizi borçlarına karşılık olarak kuruluşların sermayelerine mahsuben 14 trilyon lira SSK'ya ödemede bulunmuştur. Böylece, Bütçeden kuruluşlara yapılan sermaye transferleri toplamı 1995 yılında 45,9 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık; TEAŞ, TEDAŞ, TELEKOM ve DHMİ'nin mal ve hizmet satış hasılatları üzerinden 24,6 trilyon lira fon sistemi aracılığıyla Bütçeye aktarılmıştır.

Enflasyon ve döviz kurlarındaki artışa rağmen, 1995 yılı Programında 71,6 trilyon lira olması öngörülen KİT sabit sermaye yatırımları, 65,5 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tarımsal destekleme alım fiyatlarında reel düzeyin korunmasına rağmen, rekoltenin düşük olmasının da etkisiyle, hububat destekleme alım fiyatlarının piyasa fiyatlarının altında kalması nedeniyle 1995 yılında TMO alımları düşük miktarlarda gerçekleşmiştir. Ayrıca, şeker

pancarı alımları ve şeker üretimi azalmıştır. Üretim açığının karşılanması amacıyla şeker ithalatına gidilmiş ve ithalatın önemli bir kısmı özel firmalarca gerçekleştirilmiştir. Bu gelişmeler, tarımsal destekleme ile görevli kuruluşların stoklama ve finansman maliyetlerinin azalmasına yol açmıştır.

KİT mal ve hizmet fiyatlarının uluslararası fiyat hareketlerinden olumlu yönde etkilenmesi 1995 yılında bazı kuruluşların karlılıklarını önemli ölçüde artırmış, özellikle SEKA ve ETİBANK gibi kuruluşların performanslarında konjonktürel iyileşmeler gözlenmiştir.

KİT'lerin aşırı finansman yükü getiren kısa vadeli ticari banka borçlarının tasfiyesine yönelik Bütçe dışı ikraz uygulamasına 1995 yılında da devam edilmiş, bu çerçevede KİT'lere 4,8 trilyon lira tutarında tahvil verilmiştir.

1995 yılında imzalanan toplu iş sözleşmeleri ile, KİT'lerde çalışan işçilere 1995 yılının birinci ve ikinci yarısı için yüzde 16'şar, 1996 yılının aynı dönemleri için sırasıyla yüzde 18 ve yüzde 20 oranında ücret artışı sağlanmıştır.

Bu gelişmeler çerçevesinde, 1995 yılında, Bütçe transferleri hariç işletmeci KİT borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının 1994 yılındaki yüzde 1,8 seviyesinden yüzde 1,1'e düştüğü, Bütçe transferleri dahil edildiğinde ise bu oranın yüzde 1,2 seviyesinden yüzde 0,5'e gerilediği tahmin edilmektedir.

1996 yılında işletmeci KİT borçlanma gereğinin GSMH içindeki payının Bütçe transferleri dahil yüzde 0,8, Bütçe transferleri hariç yüzde 1,2 olması öngörülmektedir.

1996 yılında işletmeci KİT'ler için Bütçeden 48,3 trilyon lira transfer ödeneği ayrılmıştır. Buna karşılık, mal ve hizmet satış hasılatlarından fon sistemi aracılığıyla Bütçeye

yapılan aktarma kapsamına 1996 yılı için TEKEL ve DMO da dahil edilmiş ve 56 trilyon lira aktarma yapılması öngörülmüştür.

1996 yılında işletmeci KİT'lerin 144,2 trilyon lira, tasarrufçu KİT'lerin ise 3,7 trilyon lira tutarında sabit sermaye yatırımı yapmaları programlanmıştır. Böylece, KİT sabit sermaye yatırımlarının kamu sabit sermaye yatırımları içindeki payının yüzde 23,9 olması öngörülmüştür. Sabit sermaye yatırımları içinde enerji ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinin paylarının sırasıyla yüzde 50,7 ve yüzde 33,4 olması hedeflenmiştir.

1995 yılında 31,8 trilyon lira düzeyinde gerçekleştiği tahmin edilen KİT zararının, 1996 yılında 4,6 trilyon liraya gerilemesi beklenmektedir.

Kamu kesimi genel dengesinde izlenen özelleştirme kapsamındaki kuruluşların 1994 yılında GSMH'nin yüzde 0,7'si olan borçlanma gereğinin, faktör gelirlerindeki iyileşme sonucunda, 1995 yılında yüzde 0,2 oranında fazlaya dönüştüğü tahmin edilmektedir. Fazlanın 1996 yılında da devam ederek 294 milyar lira olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

TABLO : III.32 - İşletmeci KİT Finansman Dengesi

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)				
	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
A. TOPLAM GELİRLER	188 146	309 340	681 597	947 022	1 573 296
I. İŞLETME GELİRLERİ	153 539	248 776	556 917	790 807	1 340 978
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	142 122	231 620	512 342	734 626	1 276 313
2. Diğer Gelirler	11 417	17 157	44 575	56 181	64 664
II. KURUM BÜNYESİNDE KALAN FONLAR	26 163	33 802	103 233	110 243	181 318
1. Amortismanlar	11 666	17 657	34 783	66 822	110 874
2. Karşılıklar	14 497	16 145	68 449	43 421	70 444
III. BÜTÇE TRANSFERLERİ	8 438	26 267	21 418	45 941	48 331
IV. DİĞER GELİRLER	7	495	29	31	0
B. TOPLAM GİDERLER	229 687	364 601	728 851	984 648	1 675 481
I. İŞLETME GİDERLERİ	193 877	295 343	638 770	836 895	1 367 274
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	112 316	174 169	334 535	543 363	936 147
2. Diğer Giderler	81 561	121 174	304 235	293 533	431 127
II. YATIRIM HARCAMALARI	20 341	33 148	45 812	65 538	144 160
III. STOK ARTIŞI	12 760	30 246	34 367	37 871	109 296
IV. DİĞER GİDERLER	2 710	5 865	9 902	44 344	59 051
C. BORÇLANMA GEREĞİ	-41 541	-55 261	-47 254	-37 626	-109 154
D. FİNANSMAN	41 541	55 261	47 254	37 626	109 154
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	-3 241	-7 311	-11 525	-5 939	-12 751
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	43 263	65 621	63 789	60 145	128 412
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	1 519	-3 049	-5 010	-16 580	-6 507
DÖNEM KAR/ZARARI	-24 896	-34 911	-65 111	-31 777	-4 592
FAKTÖR GELİRLERİ	-14 176	-12 765	21 380	64 155	155 022
MAAŞ VE ÜCRET ÖDEMELERİ	49 918	84 214	123 685	188 930	272 773

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program.

TABLO : III.33 - İşletmeciler KİT Özet Finansal Göstergeler

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	Dönem		Bütçe Trans.	Yüzde	Borç. Gereği	Yüzde	İstihdam	
	Karlı veya Zararı						Giderleri	Yüzde
1993 Yılı								
T.Demir ve Çelik İşl. Gen. Müd.	-8 127	2 613	10,0	-5 519	10,0	4 959	5,9	
T.Taşkömürü Kurumu Gen. Müd.	-7 520	5 617	21,4	-2 185	4,0	7 336	8,7	
Türkiye Elektrik Kurumu Gen. Müd.	1 913	298	1,1	- 168	0,3	12 001	14,3	
T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Gen. Müd.	200	2 589	9,9	-5 172	9,4	4 366	5,2	
Toprak Mahsulleri Ofisi Gen. Müd.	819	3 370	12,8	-6 896	12,5	858	1,0	
TEKEL Genel Müdürlüğü	840		0,0	-11 653	21,1	8 053	9,6	
T.C. Devlet Demiryolları Gen. Müd.	-8 849	5 209	19,9	-4 728	8,6	7 324	8,7	
Ara Toplam	-20 723	19 695	75,1	-36 321	65,7	44 899	53,3	
Diğer Kuruluşlar	-14 188	6 540	24,9	-18 940	34,3	39 315	46,7	
İşletmeciler KİT Toplamı	-34 911	26 235	100,0	-55 261	100,0	84 214	100,0	
1994 Yılı								
T.Demir ve Çelik İşl. Gen. Müd.	-21 273	1 945	9,1	-16 493	34,9	7 971	6,4	
T.Taşkömürü Kurumu Gen. Müd.	-15 589	5 649	26,4	-10 408	22,0	8 135	6,6	
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	-10 476		0,0	13 861	-29,3	7 516	6,1	
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	-2 539		0,0	-3 789	8,0	12 642	10,2	
T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Gen. Müd.	966	2 000	9,4	2 249	-4,8	6 658	5,4	
Toprak Mahsulleri Ofisi Gen. Müd.	538		0,0	-11 943	25,3	1 444	1,2	
TEKEL Genel Müdürlüğü	10 689		0,0	76	-0,2	13 188	10,7	
T.C. Devlet Demiryolları Gen. Müd.	-25 486	7 663	35,9	-15 463	32,7	11 263	9,1	
Ara Toplam	-63 171	17 257	80,8	-41 910	88,7	68 817	55,6	
Diğer Kuruluşlar	-1 940	4 112	19,2	-5 344	11,3	54 868	44,4	
İşletmeciler KİT Toplamı	-65 111	21 370	100,0	-47 254	100,0	123 685	100,0	
1995 Yılı (1)								
T.Demir ve Çelik İşl. Gen. Müd.	-12 046	1 530	3,3	-2 321	6,2	8 127	4,3	
T.Taşkömürü Kurumu Gen. Müd.	-19 320	14 285	31,1	-4 581	12,2	11 744	6,2	
T.Elektrik Üretim İletim A.Ş.	5 077		0,0	7 845	-20,9	13 080	6,9	
T.Elektrik Dağıtım A.Ş.	1 911	450	1,0	4 571	-12,1	19 496	10,3	
T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Gen. Müd.	4 617		0,0	-11 386	30,3	10 090	5,3	
Toprak Mahsulleri Ofisi Gen. Müd.	5 172		0,0	17 539	-46,6	2 521	1,3	
TEKEL Genel Müdürlüğü	9 800		0,0	-19 493	51,8	20 120	10,6	
T.C. Devlet Demiryolları Gen. Müd.	-38 002	17 970	39,1	-24 654	65,5	17 895	9,5	
Ara Toplam	-42 791	34 235	74,5	-32 479	86,3	103 073	54,6	
Diğer Kuruluşlar	11 014	11 706	25,5	-5 147	13,7	85 857	45,4	
İşletmeciler KİT Toplamı	-31 777	45 941	100,0	-37 626	100,0	188 930	100,0	
(1) Gerçekleşme Tahmini.								

TABLO : III.34- İşletmeci KİT Kaynak ve Ödemelerinin Yüzde Dağılımı

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Ö D E M E L E R	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yatırımlar	49,6	67,4	53,4	35,8	47,6	-3,6	22,0	46,7
-S.S.Yatırımları	51,6	40,8	45,1	52,1	43,4	45,1	42,7	44,3
-Stok Değişimi	-2,0	26,5	8,4	-16,3	4,2	-48,7	-20,6	2,4
Stok Değerleme	29,8	23,8	38,1	49,0	35,5	82,5	45,3	31,2
Sabit Kıymetler	3,1	0,0	-0,1	1,1	2,6	3,1	2,6	1,3
Kanuni Ödemeler	8,4	6,5	5,5	5,4	4,7	6,2	25,6	16,6
Kasa Banka	8,8	2,1	3,0	8,3	9,6	11,3	3,9	3,9
İştirak. Sermaye Artışı	0,4	0,3	0,0	0,4	0,0	0,4	0,7	0,3
K A Y N A K L A R	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Faktör Gelirleri	43,9	22,8	-18,0	-36,3	-16,7	21,0	41,8	47,7
Bütçe	9,4	5,8	38,9	21,6	34,4	21,0	29,9	14,9
Sermaye (HDO) (3)	1,4	1,5	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
Devlet Yatırım Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fonlar	3,0	2,4	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Borçlanma	42,3	67,5	75,7	114,7	82,0	57,9	28,4	37,5
-İç (Net)	35,1	57,0	81,1	110,8	86,0	62,8	39,1	39,5
-Dış (Net)	-4,6	0,9	-11,2	-4,2	-8,9	-15,5	-25,7	-18,9
-DPK (4)	11,7	9,6	5,8	8,1	4,9	10,6	14,9	16,9

(1) Gerçekleşme tahmini.

(2) Program.

(3) Hazine Dışı Ortaklar.

(4) Dış Proje Kredisi.

TABLO : III.35 - İşletmeci KİT'lerin Personel Giderleri ve Üretim Değeri

Yıllar	Personel Sayısı (Kişi)			Personel Gideri Milyar TL.				Üretim Değeri			Perso. Gideri/ Üretim Değeri (Yüzde)	Yıllık Ortalama Maaş ve Ücret (Bin TL.)	Personel Başına Üretim Değeri (Bin TL.)
	İşçi	Memur Teknik Personel	Toplam	Yüzde Artış	Ücret	Maaş	Toplam	Yüzde Artış	Milyar TL.	Yüzde Artış			
1984 (1)	372 473	177 962	550 435		497	137	634	34,9	3 221		19,7	1 152	5 852
	450 498	190 097	640 595		580	147	727	54,9	3 399		21,4	1 134	5 306
1985	444 347	190 900	635 247	-0,8	775	199	974	35,4	5 044	48,4	19,3	1 533	7 939
1986	455 595	197 363	652 958	2,8	1 025	279	1 304	34,0	6 355	26,0	20,5	1 997	9 732
1987	443 790	204 386	648 176	-0,7	1 544	487	2 031	55,7	10 185	60,3	19,9	3 134	15 713
1987 (3)	404 892	196 684	601 576	-7,9	1 411	465	1 876	43,9	9 455	48,8	19,8	3 119	15 716
1988	404 659	202 543	607 202	0,9	2 215	862	3 077	64,0	13 715	45,1	22,4	5 067	22 587
1989	396 599	205 753	602 352	-0,8	5 131	2 357	7 488	143,4	25 651	87,0	29,2	12 432	42 585
1990	392 128	203 666	595 794	-1,1	10 533	4 498	15 031	100,7	42 958	67,5	35,0	25 228	72 103
1990 (4)	375 565	198 453	574 018	-4,7	9 770	4 410	14 180	89,4	32 456	26,5	43,7	24 703	56 542
1991	362 771	198 818	561 589	-2,2	21 283	7 612	28 895	103,8	57 299	76,5	50,4	51 453	102 031
1992	353 111	192 973	546 084	-2,8	37 525	12 393	49 918	72,8	98 443	71,8	50,7	91 411	180 272
1992 (5)	343 361	189 148	532 509	-5,2	36 581	12 111	48 692	68,5	92 311	61,1	52,7	91 440	173 351
1993	331 382	192 207	523 589	-4,1	64 533	19 681	84 214	68,7	145 522	47,8	57,9	160 840	277 932
1994 (6)	299 389	181 041	480 430	-8,2	101 704	28 989	130 694	55,2	279 029	91,7	46,8	272 035	580 789
1994 (7)	281 846	181 026	462 872	-11,6	94 700	28 985	123 685	46,9	265 984	82,8	46,5	267 212	574 638
1995 (8)	266 739	175 942	442 681	-4,4	140 695	50 555	191 250	54,6	457 650	72,1	41,8	432 027	1 033 813
1995 (9)	263 252	175 019	438 271	-5,3	138 744	50 185	188 930	52,8	448 734	68,7	42,1	431 079	1 023 872

(1) 233 sayılı K.H.K. ile KİT kapsamına giren kuruluşlar dahil değildir.

(2) 233 sayılı K.H.K. gereğince ASİL ÇELİK, ÇİNKUR, TEKEL, TİGEM, ORÜS ve DHMİ KİT kapsamına dahil edilmiş, TRT kapsamından çıkarılmıştır.

(3) 1987 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1988 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan SÜMERBANK ve PETKİM hariçtir.

(4) 1990 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1991 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan TUPRAŞ, Petrol Ofisi A.Ş. ve THY A.O. hariçtir.

(5) 1992 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1993 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan EBK, TSEK, YEMSAN ve ORÜS hariçtir.

(6) 1993 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1994 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan D.B. DEN.NAK., T.GEMİ SAN., TDİ, KBİ, ÇİNKUR ve HAVAŞ dahildir.

(7) 1993 yılında özelleştirilmesine karar verilerek 1994 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan D.B. DEN.NAK., T.GEMİ SAN., TDİ, KBİ, ÇİNKUR ve HAVAŞ hariçtir.

(8) 1995 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan DİTAŞ ve ÇİTOSAN dahildir.

(9) 1995 yılından itibaren KİT kapsamından çıkarılan DİTAŞ ve ÇİTOSAN hariçtir.

TABLO :III. 36-İşletmeciler Hakkında Özet Bilgiler

	(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)									
	Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar Hariç					Özelleştirme Kapsamındaki Kuruluşlar Dahil				
	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Toplam Personel Adedi (Kişi)	546 084	523 589	462 872	438 271	432 495	612 208	599 244	555 111	521 576	510 650
-Memur ve Sözleşmeli Personel	192 973	192 207	181 026	175 019	172 911	203 070	205 308	193 797	186 279	183 580
-İşçi	353 111	331 382	281 846	263 252	259 584	409 138	393 936	361 314	335 297	327 070
Toplam Personel Harcamaları	49 918	84 214	123 685	188 930	272 773	57 486	99 576	156 484	236 883	337 098
-Memur ve Sözleşmeli Personel	12 393	19 681	28 985	50 185	82 413	13 164	21 479	31 922	54 867	89 590
-İşçi	37 525	64 533	94 700	138 744	190 361	44 322	78 098	124 562	182 016	247 508
Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	142 122	231 620	512 342	734 626	1 276 313	232 330	386 679	866 734	1 409 575	2 429 781
Görev Zararı Tahakkukları	15 422	11 624	16 693	14 311	21 704	15 422	11 624	18 591	15 946	24 440
İşletme Faaliyet Kar-Zararı	5 896	9 033	76 839	85 474	162 572	6 650	8 846	89 579	118 503	221 273
Faiz Ödemeleri	15 551	25 843	65 704	76 872	81 505	22 518	40 272	89 119	97 167	101 202
Dönem Kar-Zararı	- 24 896	- 34 911	- 65 111	- 31 777	- 4 592	- 30 930	- 49 711	- 84 439	- 6 097	49 740
Sabit Sermaye Yatırımları	20 341	33 148	45 812	65 538	144 160	22 692	38 266	53 061	79 816	166 715
Bütçe Transferleri	8 418	26 235	21 370	45 941	48 331	9 749	30 858	24 744	49 900	55 477
Borçlanma Gereği	41 541	55 261	47 254	37 626	109 154	49 242	69 311	73 396	24 714	108 860
Borçlanma Gereği (3)	49 959	81 496	68 624	83 567	157 485	58 991	100 169	98 140	74 614	164 337
Pers. Harcamaları/Hasılat (Yüzde)	35,1	36,4	24,1	25,7	21,4	24,7	25,8	18,1	16,8	13,9
Faiz Ödemeleri/Hasılat (Yüzde)	10,9	11,2	12,8	10,5	6,4	9,7	10,4	10,3	6,9	4,2
Borçlanma Gereği/GSMH (Yüzde)	3,8	2,8	1,2	0,5	0,8	4,5	3,5	1,9	0,3	0,8
Borçlanma Gereği/GSMH (Yüzde) (3)	4,5	4,1	1,8	1,1	1,2	5,3	5,0	2,5	1,0	1,2

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program

(3) Bütçe Transferleri Hariçtir.

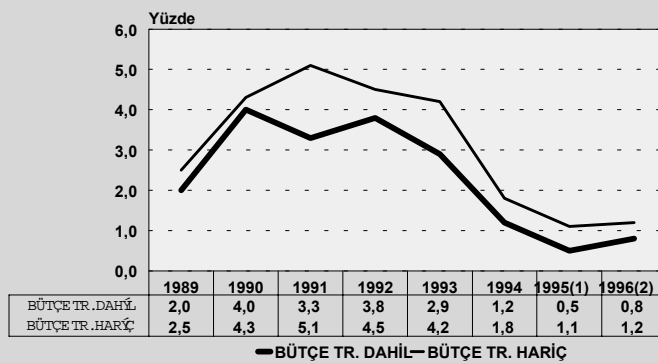
TABLO: III.37 - Özelleştirme Kapsamındaki İşletmeciler KİT Finansman Dengesi

(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)

	1992	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
A. TOPLAM GELİRLER	97 822	172 127	389 830	742 158	1 246 973
I. İŞLETME GELİRLERİ	93 199	161 787	367 116	716 009	1 203 023
1. Mal ve Hizmet Satış Hasılatı	90 208	155 059	354 392	674 948	1 153 468
2. Diğer Gelirler	2 991	6 728	12 724	41 061	49 555
II. KURUM BÜNYESİNDE KALAN FONLAR	3 273	5 713	19 339	22 142	36 697
1. Amortismanlar	2 540	3 708	9 459	19 029	31 072
2. Karşılıklar	733	2 006	9 881	3 113	5 625
III. BÜTÇE TRANSFERLERİ	1 333	4 625	3 375	3 959	7 146
IV. DİĞER GELİRLER	17	2		48	
B. TOPLAM GİDERLER	105 522	186 175	415 972	729 246	1 246 572
I. İŞLETME GİDERLERİ	99 233	176 588	388 342	691 964	1 151 426
1. Mal ve Hizmet Satış Maliyeti	57 664	102 938	251 539	458 246	775 230
2. Diğer Giderler	41 569	73 650	136 804	233 718	376 196
II. YATIRIM HARCAMALARI	2 351	5 119	7 249	14 278	22 555
III. STOK ARTIŞI	2 612	2 871	14 111	15 731	22 007
IV. DİĞER GİDERLER	1 325	1 598	6 269	7 273	50 584
C. BORÇLANMA GEREĞİ	-7 700	-14 048	-26 142	12 912	294
D. FİNANSMAN	7 701	14 049	26 142	-12 912	-294
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	-3 456	224	-6 529	-13 162	-14 935
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	10 263	12 092	32 457	8 606	15 290
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	894	1 733	213	-8 356	-648
DÖNEM KAR/ZARARI	-6 034	-14 800	-19 328	25 681	54 332
FAKTÖR GELİRLERİ	-2 761	-9 087	-1 887	46 187	88 294
MAAŞ VE ÜCRET ÖDEMELERİ	7 568	15 362	32 844	47 953	64 625

(1) Gerçekleşme Tahmini.

(2) Program.

GRAFİK: 9- İŞLETMECİ KİT BORÇLANMA GEREĞİNİN GSMH'YA ORANI

(1) Gerçekleşme Tahmini (2) Program

Özelleştirme kapsamındaki kuruluşların 1995 yılı sabit sermaye yatırımlarının 14,3 trilyon lira olduğu tahmin edilmektedir. Bu kuruluşlara 1996 yılında 22,6 trilyon lira yatırım ödeneği verilmiştir.

1994 yılını 19,3 trilyon lira dönem zararı ile kapatan özelleştirme kapsamındaki kuruluşların, 1995 yılını özellikle, uluslararası fiyat hareketlerinden olumlu etkilenen PETKİM'in karlılığındaki artıştan dolayı, 25,7

trilyon lira dönem karı ile kapattığı tahmin edilmektedir. 1994 yılında 5 trilyon lira kar eden PETKİM, 1995 yılını 36,1 trilyon lira dönem karı ile kapatmıştır. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşların 1996 yılı dönem karının, 54,3 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir.

F. SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI

Aktif sigortalılar ile pasif sigortalılar arasındaki dengenin bozulması, prim miktarı ile emekli aylığı ilişkisinin sağlanamaması, primlerin zamanında tahsil edilememesi, kurumların organizasyon yapılarının yenilenememesi, fonların verimli alanlara plase edilememesi, prim karşılığı olmadan yapılan ödemeler ve aktüeryal hesaplar dikkate alınmadan yapılan mevzuat düzenlemeleri, son yıllarda sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman dengesini ciddi bir biçimde bozmuştur.

Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının finansman açıklarında en büyük paya sahip olan Sosyal Sigortalar Kurumunun mali durumunun iyileştirilmesi için 1994 yılında bir dizi tedbir yürürlüğe konmuştur. Bu çerçevede, Kuruma gelir getirmeyen sabit kıymetlerin satışı karşılığında devlet tahvili verilmiş; kamu kuruluşlarında birikmiş alacakların 36 eşit taksitte tahsiline, vadesi geçmiş alacaklar için Kuruma (kamu kuruluşları dahil) haciz yetkisi verilmesine, gayrimenkul kiralalarının rayiç bedellerine yükseltilmesine, denetim elemanlarının sayıca artırılmasına, zama-nında tahsil edilemeyen alacaklara uygulanacak gecikme cezalarının ağırlaştırılmasına dönük yasal düzenlemeler yapılmıştır.

1995 yılında, Sosyal Sigortalar Kurumunda prime esas kazançların ve emekli aylıklarının hesabında kullanılan göstergeler yükseltilecek prime esas kazançların alt ve

üst sınırları artırılmıştır. Ayrıca, Emekli Sandığı prim gelirlerinin artırılması amacıyla, yüzde 26 olarak uygulanmakta olan Özel Hizmet Tazminatından prim matrahına ilave edilen kısım ek göstergelere göre farklılaştırılmış ve yükseltilmiştir.

1994 yılında yüzde 4,2 olan Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının toplam gelirlerinin GSMH'ya oranının, 1995 yılında yüzde 3,8'e gerilediği tahmin edilmektedir. Buna karşılık, toplam giderlerin GSMH'ya oranının yüzde 5,3'ten yüzde 5,4'e yükselmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, 1994 yılında yüzde 86,5 olan prim gelirlerinin sigorta giderlerini karşılama oranının 1995 yılında 84,7'ye gerilediği tahmin edilmektedir.

Bu gelişmeler sonucunda, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının 1994 yılında GSMH'nın yüzde 1,1'i seviyesinde olan gelir-gider farkı 1995 yılında yüzde 1,6'ya yükselmektedir.

Açıklarının karşılanması amacıyla, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına Bütçeden transfer yapılmakta, ayrıca devlet tahvili verilmektedir. Bütçeden yapılan transferlerin GSMH'ya oranı 1994 yılında yüzde 0,5, 1995 yılında ise yüzde 0,9 olmuştur. Emekli Sandığına faturalı ödemeler için yapılan transferler de dahil olmak üzere Bütçeden Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına 1994 yılında 40,6 trilyon lira transfer yapılmışken, bu tutar 1995 yılında 108,2 trilyon liraya yükselmiştir.

Bu çerçevede, 1994 yılında GSMH'nın yüzde 0,6'sı olarak gerçekleşen Sosyal Güvenlik Kuruluşları borçlanma gereğinin 1995 yılında yüzde 0,7'ye çıktığı tahmin edilmektedir.

1996 yılında, Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının toplam gelirlerinin GSMH'ya oranının yüzde 3,8, toplam giderlerinin ise yüzde 5,6

TABLO: III.38-Sosyal Güvenlik Kuruluşları Gelir-Gider Dengesi				
	1993	1994	1995 (1)	1996 (2)
Cari Fiyatlarla, Milyar TL.				
I- GELİRLER	98 123	164 793	289 606	510 253
-Prim Tahsilatları	78 344	127 822	238 384	427 687
II- GİDERLER	112 360	206 371	410 848	756 754
-Sigorta Giderleri	82 511	147 739	281 549	552 115
III- GELİR-GİDER FARKI	-14 237	-41 579	-121 242	-246 501
-SSK	-8 085	-30 089	-81 847	-184 709
-Bağkur	-3 841	-10 071	-25 609	-35 370
-Emekli Sandığı	-2 310	-1 419	-13 786	-26 423
IV- BÜTÇE TRANSFERLERİ	2 700	19 010	70 589	213 000
V- FİNANSMAN AÇIĞI	-11 537	-22 569	-50 653	-33 501
BÜTÇE DIŞI TRANSFERLER (3)	9 705	10 687	22 135	20 000
GSMH'ya Oranlar (Yüzde)				
I- GELİRLER	4,9	4,2	3,8	3,8
-Prim Tahsilatları	3,9	3,3	3,1	3,2
II- GİDERLER	5,6	5,3	5,4	5,6
-Sigorta Giderleri	4,1	3,8	3,7	4,1
III- GELİR-GİDER FARKI	-0,7	-1,1	-1,6	-1,8
-SSK	-0,4	-0,8	-1,1	-1,4
-Bağkur	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
-Emekli Sandığı	-0,1	0,0	-0,2	-0,2
IV- BÜTÇE TRANSFERLERİ	0,1	0,5	0,9	1,6
V- FİNANSMAN AÇIĞI	-0,6	-0,6	-0,7	-0,2
VI- BÜTÇE DIŞI TRANSFERLER (3)	0,5	0,3	0,3	0,1
(1) Gerçekleşme Tahmini				
(2) Program.				
(3) Açığın finansmanı için verilen Devlet Tahvilleridir.				

olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Prim gelirlerinin sigorta giderlerini karşılama oranının ise, 1995 yılı Kasım ayında emekli maaşlarında yapılan yüksek oranlı artışların da etkisiyle yüzde 77,5'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

1996 yılında GSMH'nin yüzde 1,8'i oranında gelir-gider farkı vermeleri beklenen Sosyal Güvenlik Kuruluşlarına, Bütçeden; 158,3 trilyon lirası Sosyal Sigortalar Kuru-muna, faturalı ödemeler

dahil 79,2 trilyon lirası Emekli Sandığına, 39,7 trilyon lirası da Bağkura olmak üzere toplam 277,2 trilyon lira transfer yapılması programlanmıştır. Bu çerçevede borçlanma gereğinin GSMH'nin yüzde 0,2'sine gerilemesi beklenmektedir

Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamında emekli olabilmek için gerekli prim ödeme gün sayısının yükseltilmesine ve emeklilik için asgari yaş sınırı getirilmesine, prime tabi olmayan kazançların prim kapsamına

alınmasına, mevcut alt ve üst gösterge tablolarının birleştirilmesine ve mevzu-atlarının uyumlulaştırılarak Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının tek çatı altında toplanmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.

G. FONLAR

Bütçe kapsamında yer alan fonlara ait gelirlerin Bütçeye gelir kaydedilmesi, harcamaların Bütçeden ayrılan ödenekler ile fonların kendi usulleri çerçevesinde yapa-cakları borçlanmalarla karşılanması ve Bütçe dışı fon gelirlerinden Bütçeye kesinti yapılması uygulamasına 1995 yılında da devam edilmiştir.

Bu çerçevede, 1994 yılında 100,4 trilyon lira, 1995 yılında 199,5 trilyon lira Bütçeye gelir kaydedilirken, fonlara kullanılan ödenek 1994 yılında 49,1 trilyon lira, 1995 yılında ise 64,9 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Bütçeye gelir kaydedilen fon gelirlerinin GSMH'ya oranı, 1995 yılında da 1994 yılındaki yüzde 2,6'lık seviyesini korumuştur.

Karayolları Trafik Garanti Fonu, Tarım Ürünlerinin İhracatının Geliştirilmesi ve Tarımsal Yapının Bu Amaçla Düzenlenmesi Fonu, Gecekondu (Bakanlık) Fonu, Sinema ve Müzik Sanatını Destekleme Fonu ile Üniversite Araştırma Fonlarının da dahil edilmesiyle 1996 yılında Bütçe kapsamında yer alan fonların sayısı 63'e yükselecektir.

1996 yılında kapsam içi ve kapsam dışı fonlardan 280 trilyon lira Bütçeye gelir kaydedilmesi öngörülürken kapsam içi fon harcamalarını karşılamak üzere 101,7 trilyon lira ödenek tahsis edilmiştir. Fon ödeneklerindeki reel gerileme temel olarak fon harcamalarının azaltılması politikasının ve Bütçe gereklerinin bir sonucudur. Bu kapsamda, 1996 yılında fon sistemine ek

yükümlülük getirilmemesi ve mevcut bazı yükümlülüklerin kaldırılması çalışmaları sürdürülecektir.

Kamu kesimi genel dengesinde izlenen fonların sayısı Özelleştirme Fonu'nun kurulmasıyla 13'e çıkmıştır. Bunlardan Kamu Ortaklığı Fonu, Toplu Konut Fonu, Geliştirme ve Destekleme Fonu, Gelir İdaresini Geliştirme Fonu, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu, Petrol Arama ve Petrolle İlgili Faaliyetleri Düzenleme Fonu ile Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu Bütçe kapsamında yer almaktadır.

Kamu kesimi genel dengesinde yer alan fonların 1995 yılında 259,5 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 3,4'ü seviyesinde gerçekleşen kaynaklarının, 1996 yılında 556,9 trilyon lira ile GSMH'nın yüzde 4,1'ine ulaşması öngörülmektedir. Fon vergi gelirlerindeki azalmaya rağmen Fon kaynaklarında beklenen bu artış büyük ölçüde, 92,6 trilyon lira olacağı öngörülen özelleştirme gelirleri ile içki ve tütün ürünleri üzerinden alınan Savunma Sanayii Destekleme Fonu kesintilerindeki artış beklentisinden kaynaklanmaktadır.

Gümrük Birliğine uyum süreci çerçevesinde, ithalat üzerinden alınan Toplu Konut Fonu kesintilerinde 1995 yılı Nisan ve Temmuz aylarında yüzde 20'şerlik iki ayrı indirim gerçekleştirilmiş, 1.1.1996 tarihinden itibaren de 12 ve 22 Yıllık Listelerde kesinti oranları sıfırlanmıştır. Bu indirimlerin yanısıra yurt dışına çıkışlardan yapılan Toplu Konut Fonu kesintisinin kaldırılması ve Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintilerindeki azalma sonucu Fon vergi gelirlerinin GSMH içindeki payının 1995 yılındaki yüzde 1,8'lik seviyesinden 1996 yılında yüzde 1,4 seviyesine inmesi beklenmektedir.

TABLO: III.39-Fon Gelir ve Giderleri (1)				
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)				
	1993	1994	1995 (2)	1996 (3)
A. FON GELİRLERİ	89 334	132 458	259 544	556 870
Vergi Gelirleri	57 029	69 822	136 796	185 616
Vergi Dışı Normal Gelirler	6 011	10 990	32 872	47 013
Faktör Gelirleri	4 964	7 932	10 187	12 950
Cari Transferler	6 123	11 047	32 984	185 777
Sermaye Transferleri	15 207	32 666	46 705	125 514
B. FON GİDERLERİ	106 317	167 507	313 506	530 972
Cari Giderler	9 197	17 794	43 596	72 442
Faktör Giderleri	1 472	1 800	3 886	5 119
Cari Transferler	45 722	76 458	167 516	302 459
Sermaye Transferleri	22 005	45 589	52 304	75 218
Sabit Sermaye Yatırımları	27 921	25 866	46 203	75 735
C. GELİR GİDER FARKI	-16 984	-35 049	-53 962	25 898
D. FİNANSMAN	16 984	35 049	53 962	-25 898
Dış Borç Kullanımı	2 150	8 100	22 295	46 257
Dış Borç Ödemesi	-3 071	-5 008	-8 597	-35 281
İç Borç - Alacak ilişkisi (Net)	22 924	28 424	46 539	-31 224
Kasa Banka Değişmesi	-5 019	3 533	-6 275	-5 650

(1) Kamu kesimi genel dengesine giren fonları ve 3418 sayılı Kanunla eğitim ve sağlık harcamalarına tahsis edilen gelirlerle, kullanımlarını kapsamaktadır. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlar hariçtir.
(2) Gerçekleşme Tahmini.
(3) Program.

1995 yılında 313,5 trilyon lira ile GSMH'nin yüzde 4,1'i seviyesinde olan fon harcamalarının 1996 yılında 531,0 trilyon liraya ulaşması ve GSMH içindeki payının, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu harcamalarında gelirlere bağlı olarak beklenen azalmanın da etkisi ile yüzde 3,9'a düşmesi öngörülmüştür.

1989 yılından itibaren kamu açıklarını artırıcı yönde etkide bulunmaya başlayan fon sistemi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranı 1995 yılında yüzde 0,7 olarak gerçek-leşmiştir. 1996 yılında fon sisteminin, özel-leştirme gelirlerinin etkisi ve harcamalardaki kısıntı nedeniyle GSMH'nin yüzde 0,2'si oranında fazla vermesi beklenmektedir.

H. MAHALLİ İDARELER

Mahalli idareler dengesi; Belediyeler, İl Özel İdareleri, Su ve Kanalizasyon İdareleri ve İller Bankası hesaplarını kapsamaktadır.

1995 yılı mahalli idareler toplam gelirlerinin 209,9 trilyon lira, GSMH içindeki payının da yüzde 2,7 olduğu tahmin edilmektedir. Gelirlerin yüzde 76,8'ini vergiler, yüzde 13,4'ünü vergi dışı normal gelirler, yüzde 9,8'ini faktör gelirleri oluşturmaktadır. Vergi gelirlerinin bir önceki yıla göre yüzde 105,8 oranında artarak 161,3 trilyon lira, GSMH içindeki payının da yüzde 2,1 olduğu tahmin edilmektedir. Vergi gelirlerinde görülen yüksek artışta Genel Bütçe vergi gelirlerinden aktarılan payların 1994 yılında düşük kalması etkili olmuştur.

1995 yılı mahalli idareler toplam harcamalarının 249,0 trilyon lira, GSMH içindeki payının ise yüzde 3,3 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu tutarın yüzde 39,8'ini cari giderler, yüzde 26,0'sını sabit sermaye yatırımları, yüzde 34,2'sini diğer harcamalar oluşturmaktadır.

Bu gelişmeler sonucunda mahalli idarelerin 1995 yılında 39,1 trilyon lira açık vermesi ve açığın GSMH içindeki payının yüzde 0,5'e gerilemesi beklenmektedir. Açıktaki bu azalma büyük ölçüde gelirlerdeki artıştan kaynaklanmaktadır.

1996 yılında mahalli idareler toplam gelirlerinin 378,1 trilyon lira, toplam harcamalarının ise 449,2 trilyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, gelirlerin harcamaları karşılama oranının bir önceki yıl seviyesinde kalması beklenmektedir.

1996 yılında, toplam gelirler içerisinde, vergi gelirlerinin payının yüzde 77,8'e çıkması, faktör gelirlerinin yüzde 9,8'lik payını koruması, vergi dışı normal gelirlerin payının ise yüzde 12,4'e gerilemesi beklenmektedir. Harcamaların dağılımının cari giderler ve sabit sermaye yatırımları lehine gelişeceği, bu harcamaların toplam içindeki paylarının sırasıyla yüzde 41,9 ve yüzde 26,7'ye ulaşacağı, diğer harcamaların payının ise yüzde 31,4'e gerileyeceği tahmin edilmektedir.

1996 yılında mahalli idarelerin gelir ve harcamalarının GSMH içindeki payının sırasıyla yüzde 2,8 ve yüzde 3,3 olması, buna bağlı olarak da açığın GSMH içindeki payının 1995 yılındaki yüzde 0,5'lik seviyesini koruması beklenmektedir.

TABLO: III.40- Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları (1)

	Cari Fiyatlarla, Milyar TL.			GSMH İçindeki Paylar		
	1994	1995(2)	1996(3)	1994	1995(2)	1996(3)
GELİRLER	110 903	209 888	378 103	2,9	2,7	2,8
1.Vergiler	78 350	161 275	293 924	2,0	2,1	2,2
a. Vasıtasız	33 518	64 383	116 771	0,9	0,8	0,9
b. Vasıtalı	38 461	91 168	169 513	1,0	1,2	1,3
c. Servet	6 371	5 725	7 640	0,2	0,1	0,1
2.Vergi Dışı Normal Gelirler	18 403	28 093	46 964	0,5	0,4	0,3
3.Faktör Gelirleri	14 150	20 520	37 215	0,4	0,3	0,3
HARCAMALAR	134 085	249 017	449 196	3,4	3,3	3,3
1.Cari Giderler	54 487	99 131	188 136	1,4	1,3	1,4
2.Yatırım Harcamaları	39 006	64 988	120 084	1,0	0,9	0,9
a.Sabit Sermaye	37 190	64 779	119 894	1,0	0,8	0,9
b.Stok Değişimi	1 816	209	190	0,0	0,0	0,0
3.Cari Transferler	35 432	76 159	124 348	0,9	1,0	0,9
4.Kamulaştırma ve S.Değer Artışı	2 779	6 344	11 122	0,1	0,1	0,1
5.Sermaye Transferleri	2 381	2 395	5 507	0,1	0,0	0,0
GELİR-GİDER FARKI	-23 183	-39 129	-71 093	-0,6	-0,5	-0,5

(1) Belediyeler, İl Özel İdareleri, İller Bankası ve Su - Kanalizasyon İdarelerini kapsamaktadır.

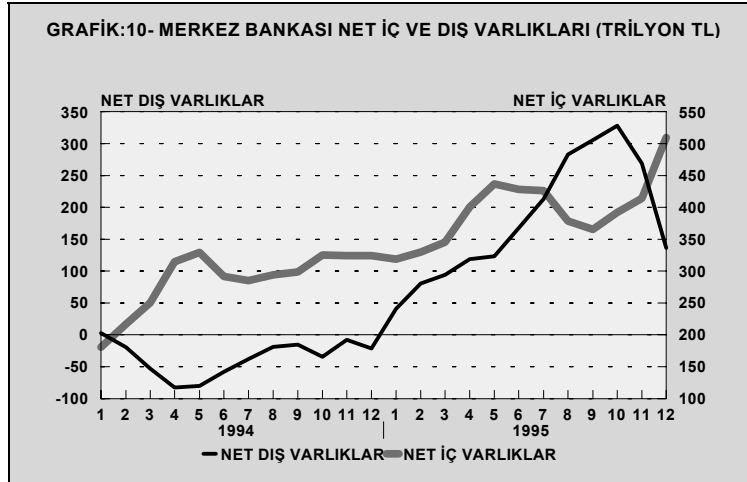
(2) Tahmin

(3) Program

6. MALİ PİYASALARDA GELİŞMELER

1995 yılında Merkez Bankası'nın para politikası ve bu politikanın bir yansıması olan analitik bilanço gelişmeleri yılın ilk dokuz ayında ve son üç ayında farklı gelişmeler göstermiştir. İlk dokuz aylık dönemde uygulanan kur ve faiz politikasına paralel olarak Merkez Bankası dış varlıkları hızla artarken, iç varlıkları kamuya açılan kredilerin düşük oranda kalması nedeniyle sınırlı oranda artış göstermiştir.

Merkez Bankası bilançosunda yıllar itibariyle döviz cinsinden varlıkların ve yükümlülüklerin payında yükselme görülmektedir. 1993 yılında Merkez Bankası varlıkları içinde yüzde 38,9 olan altın ve döviz mevcudunun payı, 1994 yılında yüzde 44,0'e 1995 yılında yüzde 58,3'e yükselmiştir. Merkez Bankası yükümlülükleri içinde yüzde 50,0 olan döviz mevduatı ile kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarının payı ise 1994 yılında yüzde 62,0'ye, 1995 yılında yüzde 67,5'e yükselmiştir.

1994 yıl sonunda -21,4 trilyon lira olan Merkez Bankası net dış varlıkları 1995 yılı Eylül ayı sonunda 305,4 trilyon liraya yükselmiştir.

Zorunlu döviz devirlerindeki artışın Merkez Bankası döviz rezervlerini 7,1 milyar dolardan 16,2 milyar dolara yükseltmesi, net dış varlıklardaki artışta belirleyici olmuştur.

Yılın son üç ayında bankaların açık pozisyonlarını kapatma eğilimine girmesi ve erken seçim kararının yarattığı belirsizlik ortamı nedeniyle artan döviz talebi Merkez Bankası'nın doğrudan döviz satışları ile karşılanmaya çalışılmış, diğer taraftan Merkez Bankası belirsizlik ortamını gidermek için geçici bir süre vadeli döviz satışı yapmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Eylül sonu itibariyle 305,4 trilyon lira seviyesindeki net dış varlıklar yıl sonunda 136,2 trilyon liraya, Merkez Bankası'nın döviz rezervleri 16,2 milyar dolardan 12,3 milyar dolar seviyesine düşmüştür.

1994 yılı sonunda 324,3 trilyon lira olan Merkez Bankası net iç varlıkları 1995 yılı ilk dokuz ayında 40,8 trilyon lira artarak 365,1 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir. Kamuya açılan kredilerin bu dönemde sadece 2,5 trilyon lira artması net iç varlıklardaki artışın düşük kalmasında etkili olmuştur. Merkez Bankası net iç varlıkları, Hazine'nin Merkez Bankası'ndan yaptığı finansmanı artırmasından dolayı son üç ayda 144,2 trilyon lira artarak yıl sonunda 509,3 trilyon liraya ulaşmıştır. Bu dönemde net iç varlıklardaki artış esas olarak HKVA'daki 71,6 trilyon liralık artıştan kaynaklanmıştır.

Merkez Bankası 1995 yılında piyasadaki likidite hacmini kontrol etmek amacıyla yoğun olarak açık piyasa işlemlerine başvurmuştur. Hazine'nin 1995 yılı Ocak-Şubat aylarında Değerleme Hesabı karşılığı 131,0 trilyon, Haziran ayında Toprak Mahsulleri Ofisi'nin

borçlarına karşılık 25,0 trilyon ve HKVA karşılığı 25,0 trilyon lira tutarında DİBS vermesi, Merkez Bankası'nın açık piyasa işlemleriyle likiditeyi kontrol imkanını artırmıştır. Merkez Bankası'nın 1994 yılı sonunda 1,1 trilyon lira olan açık piyasa işlemlerinden borçları Eylül ayı sonunda 114,4 trilyon liraya yükselmiştir. Yılın son aylarında özellikle döviz piyasa-larında artan talep karşısında Merkez Bankası'nın piyasadaki likidite sıkıntısını azaltmak amacıyla açık piyasa işlemlerini kullanması, açık piyasa işlemlerinden borç-ların 15,9 trilyon lira seviyesine düşmesine neden olmuştur.

1995 yılı Ocak-Eylül döneminde Merkez Bankası net dış varlıklarındaki hızlı artış emisyon hacmi üzerinde baskı yaratmış, Merkez Bankası bu baskıyı hafifletmek amacıyla yoğun olarak açık piyasa işlemlerine başvurmuştur. Ancak döviz işlemlerinden kaynaklanan emisyon artışı yeteri derecede sterilize edilememiş ve bu dönemde emisyon hacmi yüzde 75,0 oranında artarak 210,2 trilyon liraya yükselmiştir. Döviz işlemlerinden kaynak-lanan emisyon artışını kontrol altına almak amacıyla Merkez Bankası zorunlu döviz devir oranlarını Eylül ayında yüzde 25'ten yüzde 20'ye,Kasım ayında yüzde 18'e düşürmüştür. Zorunlu döviz devirlerinin Merkez Bankası'na devredilen kısmı ise Eylül ayında yüzde 18'den yüzde 16'ya Kasım ayında da yüzde 14'e indirilmiştir.

1995 yılı Eylül-Aralık döneminde kamuya açılan kredilerde 160,8 trilyon lira artış olmasına rağmen Merkez Bankası net dış varlıklarının 169 trilyon lira azalması emisyon hacminin yüzde 6,7 oranında artarak 223,9 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmesine neden olmuştur.

1995 yılının birinci çeyreğinde düşüş gösteren reel parasal büyüklükler Nisan

ayından itibaren artma eğilimine girmiştir. Ocak-Eylül 1995 döneminde reel olarak rezerv para yüzde 19,6, dar tanımlı para arzı M1 yüzde 7,2, geniş tanımlı para arzı M2 yüzde 20,6 oranında artmıştır. M2'ye yerleşiklere ait döviz tevdiat hesaplarının ilavesiyle elde edilen M2Y'deki artış, Eylül sonu itibariyle reel olarak yüzde 11,7'dir.

Yıl sonu itibariyle emisyon hacmi reel olarak yüzde 13,0, rezerv para yüzde 12,2 oranında artmıştır. Dar tanımlı para arzı M1 reel olarak yüzde 0,5, geniş tanımlı para arzı yüzde 19,9 oranında artarken, özellikle yılın son çeyreğinde gözlenen döviz tevdiat hesaplarındaki hızlı yükselme nedeniyle M2Y yüzde 25,3 oranında artış göstermiştir.

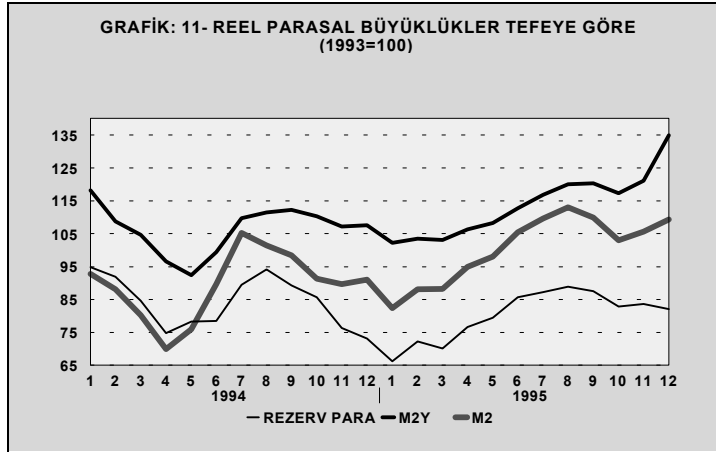
Parasal büyüklüklerin M2Y içerisindeki payları dikkate alındığında, Ocak-Eylül döneminde TL büyüklüklerin payının arttığı, son üç aylık dönemde düştüğü gözlenmektedir. Eylül ayı sonu itibariyle M2'nin M2Y içerisindeki payı yüzde 54,5 iken yıl sonu itibariyle bu oran yüzde 48,4 olarak gerçekleşmiştir.

1995 yılı Ocak-Eylül döneminde, uygulanan kur ve faiz politikaları sonucunda TL hesaplardaki gelişme , döviz hesaplarının üzerinde gerçekleşmiştir. 1995 yılı Ocak-Eylül döneminde Türk Lirası mevduat yüzde 76,6 oranında artarak 984,6 trilyon lira seviyesine ulaşırken, yurtiçi yerleşiklere ait döviz tevdiat hesapları aynı dönemde yüzde 45,6 oranında artarak 915,3 trilyon lira seviyesinde gerçekleşmiştir.

1995 yılı son üç ayında erken seçim kararı, enflasyonist beklentileri artırmış, devalüasyon beklentilerini güçlendirmiştir. Bankaların açık pozisyonlarını kapatma çabaları ve belirsizlik nedeniyle yatırımcıların portföylerini dövize kaydırmaları dövize olan talebi artırmıştır. Bu

gelişmeler sonucunda ilk 9 aylık dönemde yüzde 45,6 oranında artan yurtiçi yerleşiklere ait döviz tevdiat hesapları son üç ay içerisinde yüzde 48,1 oranında artış gösterirken, yılın ilk 9 ayında yüzde 76,6 oranında artan TL mevduatları son üç ayda yüzde 13,7 oranında artış göstermiştir.

1994 yılında yüzde 85,3 oranında artan mevduat bankaları kredileri 1995 yılında özellikle yılın ikinci yarısındaki hızlı artışla yüzde 149,9 oranında artış göstermiştir. Mevduat bankaları kredilerinin toplam mevduata (DTH dahil) oranı 1994 yılı sonunda yüzde 43,7 iken 1995 yılı sonunda yüzde 52,4 olarak gerçekleşmiştir.

1994 yılında yüzde 85,1 oranında artan mevduat bankalarının bilanço toplamaları, 1995 yılının ilk dokuz ayında yüzde 65,5'lik artışla 2,9 katrilyon liraya ulaşmıştır. Banka kaynaklarının yabancı kaynak ağırlıklı yapısı devam ederken, bu yapının kamu bankalarında daha da yoğun olduğu görülmektedir.

1993 yılı sonunda yüzde 6,2 olan kamu mevduat bankaları özkaynak/ toplam kaynak oranı 1994 yılında yüzde 5,1'e 1995 yılı Eylül ayı itibariyle yüzde 3,1'e düşmüştür. Bu oran özel mevduat bankaları için 1993 yılında yüzde 6,8,

1994 yılında yüzde 7,9 ve 1995 yılı Eylül ayı itibariyle yüzde 8,2 olarak gerçekleşmiştir.

1993 yılı sonunda mevduatların toplam kaynaklar içindeki payı yüzde 54,8 iken, bu oran 1994 yılı sonunda yüzde 67,6'ya yükselmiş, 1995 yılı Eylül ayı itibariyle yüzde 65,5 olarak gerçekleşmiştir. TL mevduatının toplam kaynaklar içerisindeki payı 1993 yılında yüzde 34,1, 1994 yılında yüzde 34,3 ve 1995 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 37,1 olarak gerçekleşirken, döviz mevduatının toplam kaynaklar içerisindeki payı 1993 yılında yüzde 20,7 iken, 1994 yılında yüzde 33,3'e yükselmiş, 1995 yılı Eylül ayı sonu itibariyle yüzde 28,3 olmuştur.

1995 yılının ilk üç ayında uygulanan sıkı para politikası ve artan Konsolide Bütçe borçlanma gereği nedeniyle Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) faiz oranları yükselmiştir. 1994 yılı son üç aylık dönemde yüzde 94,0 olan ağırlıklı ortalama basit DİBS faiz oranları 1995 yılı ilk üç aylık dönemde yüzde 111,8 olarak gerçekleşmiştir. Yılın ikinci üç ayında Konsolide Bütçe borçlanma gereğinin azalması, 12 aylık fiyat artış hızında görülen yavaşlama enflasyonist beklentilerin azalmasına neden olmuş ve DİBS faiz oranları düşmeye başlamıştır. Bu eğilim yılın üçüncü çeyreğinde de sürmüştür. İkinci üç aylık dönemde yüzde 90,4'e düşen ağırlıklı ortalama basit DİBS faiz oranları, üçüncü çeyrekte yüzde 84,2'ye gerilemiştir. Eylül ayından itibaren Merkez Bankası'nın artan iç talebi sınırlandırmak amacıyla aldığı tedbirlerin yanısıra, erken seçim kararının piyasalarda yarattığı belirsizlik ortamı, faiz oranlarının yeniden yükselmesine neden olmuştur. Bu dönemde ağırlıklı ortalama basit DİBS faiz oranları yüzde 101,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

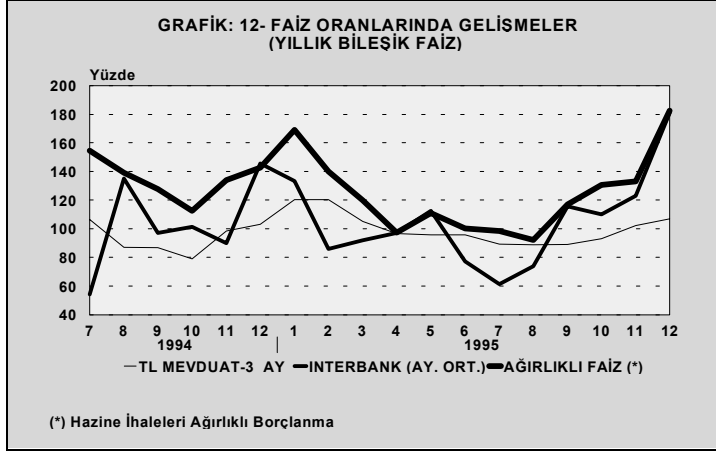
TABLO: III.41. T.C. Merkez Bankası Analitik Bilançosu									
(Milyar TL.)									
	1993	1994				1995			
	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
VARLIKLAR									
I. NET DIŞ VARLIKLAR	16 993	-53 370	-58 524	-15 558	-21 382	93 668	167 758	305 377	136 150
II. TOPLAM İÇ KREDİLER	159 268	258 904	298 504	327 221	360 292	370 498	431 422	362 707	523 762
1. KAMU SEKTÖRÜNE AÇILAN KREDİLER	140 406	241 297	282 540	314 534	347 965	358 184	419 164	350 452	511 508
- Kısa Vadeli Avans	72 327	122 370	92 783	97 000	122 278	121 503	105 803	120 374	192 000
- Değerleme Hesabı	31 924	33 883	105 350	119 978	133 804	47 419	51 858	42 201	45 012
- Devlet İç Borçlanma Senetleri	24 013	70 836	67 683	76 183	69 598	159 430	263 167	188 132	272 868
2. BANKALARA AÇILAN KREDİLER	18 862	17 607	15 964	12 687	12 327	12 314	12 258	12 255	12 254
III. DİĞER KALEMLER (NET)	-1 593	-8 495	-6 967	-28 314	-35 989	-24 765	-3 105	2 362	-14 467
IV. NET İÇ VARLIKLAR(II+III)	157 675	250 409	291 537	298 907	324 303	345 733	428 317	365 069	509 295
V. TOPLAM VARLIKLAR(I+IV)	174 668	197 039	233 013	283 349	302 921	439 401	596 075	670 446	645 445
YÜKÜMLÜLÜKLER									
Emisyon	63 104	64 114	91 704	118 135	120 212	139 186	185 084	210 228	223 934
I. REZERV PARA	101 721	108 249	148 102	184 084	185 738	218 999	286 423	323 109	343 484
- Açık Piyasa İşlemlerinden Borçlar	21 835	11 077	-5 102	0	1 138	21 028	106 969	114 350	15 926
II. PARASAL TABAN	123 556	119 326	143 000	184 084	186 876	240 027	393 392	437 459	359 410
- Kamu Mevduatı	4 557	2 944	4 453	3 479	6 264	6 721	8 332	9 978	13 384
III. MERKEZ BANKASI PARASI	128 113	122 270	147 453	187 563	193 140	246 748	401 724	447 437	372 794
- Döviz Mevduatı	16 692	21 667	17 391	17 368	14 237	73 494	78 339	91 262	102 802
IV. TL YÜKÜMLÜLÜKLER	144 805	143 937	164 844	204 931	207 377	320 242	480 063	538 699	475 596
- Bankaların Döviz Mevduatları	29 863	53 102	68 169	78 418	95 544	119 159	116 012	131 748	169 849
V. TOPLAM İÇ YÜKÜMLÜLÜKLER	174 668	197 039	233 013	283 349	302 921	439 401	596 075	670 447	645 445
KAYNAK: T.C. Merkez Bankası Günlük Göstergeler - Ay Sonu İtibariyle.									

TABLO:III.42- Başlıca Parasal Büyüklükler

(Milyar TL.)

	1993		1994			1995			
	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	Aralık
Emisyon Hacmi	63 104	64 114	91 704	118 135	120 212	139 186	185 084	210 228	223 934
Rezerv Para	101 721	108 249	147 679	184 084	185 738	218 999	286 423	323 109	343 484
Para Arzı (M1)	132 309	110 583	153 093	205 485	238 981	234 180	314 250	372 786	396 047
Para Arzı (M2)	291 976	284 905	469 332	563 013	642 490	765 592	979 810	1 126 714	1 270 423
Para Arzı (M2Y)	544 933	523 104	872 327	1 076 015	1 271 201	1 486 448	1 751 317	2 041 987	2 625 517
Merkez Bankası Kredileri	101 978	154 551	126 232	131 577	160 431	164 042	118 879	133 468	193 877
Mevduat Bankaları Kredileri	280 080	289 312	290 331	414 359	518 908	643 287	786 737	938 734	1 297 004
Yatırım ve Kalkınma Bank. Kred.	24 106	28 336	31 263	42 505	47 480	55 654	58 172	64 508	77 110
Net Kredi Hacmi	387 122	454 592	432 727	575 759	714 497	850 675	951 536	1 124 459	1 567 991
Toplam Mevduat	504 139	483 818	804 185	999 240	1 186 210	1 414 852	1 627 641	1 899 873	2 474 849
- TL. Mevduat	251 182	245 619	401 190	486 238	557 499	681 437	852 140	984 600	1 119 755
- Döviz Tevdiat Hesapları (Yurtiçi Y.)	252 957	238 199	402 995	513 002	628 711	733 415	775 501	915 273	1 355 094
Mev. Bank. Kredileri/Toplam Mevduat (Yüzde)	55,6	59,8	36,1	41,5	43,7	45,5	48,3	49,4	52,4
DTH/Toplam Mevduat (Yüzde)	50,2	49,2	50,1	51,3	53,0	51,8	47,6	48,2	54,8
3 ay Vadeli Ağırlıklı Hazine Bonosu Ortalama Faizi (Yüzde)	63,0	90,4	165,6	95,4	92,5	112,0	78,1	68,7	120,4
Hazine İhaleleri Ağırlıklı Borçlanma Ortalama Faizi (Yüzde)	85,5	105,2	160,7	104,1	94,0	111,8	90,4	84,2	101,1
İnterbank O/N Üç Aylık Ortalama Faizi (Aylık Ortalama Yüzde)	67,7	211,5	191,0	66,6	76,0	73,5	67,7	60,7	87,9

Kaynak: T.C. Merkez Bankası Haftalık Para ve Kredi İstatistikleri Bülteni. Ayın son cuma günü itibarıyla.

Tasarruf mevduatının daha çok 3 ay vadeli hesaplarda yoğunlaşması 1995 yılında da devam etmiştir. Mevduat faiz oranları DİBS faiz oranlarındaki gelişmelere benzer şekilde yılın ilk 3 ayında artmış, ikinci çeyrekte itibaren düşüşe geçmiş ancak Ekim ayından itibaren tekrar yükselmeye başlamıştır. Üç aylık mevduat faizleri birinci çeyrekte ortalama yüzde 84,3, ikinci çeyrekte yüzde 73,3, üçüncü çeyrekte yüzde 69,0 ve son çeyrekte de yüzde 75,7 olarak gerçekleşmiştir.

1994 yılının son üç ayında yüzde 76,0 olan bankalararası para piyasası (interbank) gece-lik faiz oranı 1995 yılının ilk üç aylık döneminde ortalama yüzde 73,5'e ikinci üç aylık dönemde yüzde 67,7'ye gerilemiştir. Tem-muz ve Ağustos aylarında ortalama yüzde 48,2 ve yüzde 55,8 olan interbank faizleri Eylül ayı ortasında Merkez Bankasının likiditeyi kontrol amacıyla aldığı kararlarla yükselmeye başlamış, Eylül-Ekim-Kasım aylarında ortalama yüzde 78,5'e çıkmıştır. Özellikle Kasım ayının son günlerinde bankaların açık pozisyonlarını kapatma çabalarının hızlanmasına bağlı olarak artan TL talebi bankalararası piyasadaki faiz oranlarını yükselterek Aralık ayında yüzde 106,3 seviyesinde gerçekleşmesine neden olmuştur.

Mali derinleşmenin bir göstergesi olan M2/GSMH oranı 1994 yılında yüzde 16,5 olurken 1995 yılında da seviyesini korumuş ve bu oran yüzde 16,6 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık 1994 yılındaki yüzde 32,7 olan M2Y/GSMH oranı 1995 yılında yüzde 34,4'e çıkmıştır. Toplam mali varlıkların GSMH'ya oranı 1993 yılında yüzde 40,3'den 1994 yılında yüzde 47,1'e ve 1995 yılında da yüzde 48,3'e yükselmiştir.

1995 yıl sonu itibariyle ikinci el menkul kıymet işlem hacmi 1994 yılına göre yüzde 243 oranında artarak 21,1 katrilyon lira düzeyinde gerçekleşmiştir. Kamu menkul kıymetleri işlem hacminin toplam ikinci el piyasa işlemi içindeki payı yüzde 87'ler civarında seyrederek ağırlığını korumuştur.

İMKB bünyesinde işlem gören kamu menkul kıymetleri kesin alım satım işlem hacmi 1995 yılında yüzde 174,1 oranında artarak 739,9 trilyon liraya çıkmıştır. 1994 yıl sonunda 756,7 trilyon lira olan REPO-Ters REPO piyasası toplam işlem hacmi ise 1995 yılında 6,6 kat artarak 5,8 katrilyon lira olarak gerçekleşmiştir.

Borsa'da işlem gören şirket sayısı 1995 yılında 29 adet artarak 205'e ulaşmıştır. İMKB hisse senetleri piyasası işlem hacmi dolar bazında 1994 yılına göre yüzde 125,7 oranında artarak yıl sonunda 52,3 milyar dolar olmuştur.

Sigorta şirketlerinin 1995 yılı Eylül ayı itibariyle elde ettikleri prim toplamı 1994 yılının aynı ayına göre yüzde 101,7 oranında artarak 42,1 trilyon liraya yükselmiştir. 1994 yılı Eylül ayında 341 bin lira olan kişi başına sigorta primi 1995 yılı Eylül ayında yüzde 97,2 oranında artarak 672 bin lira olmuştur.

Üçüncü Bölüm

TABLO:III.43- Mevduat Bankaları İle İlgili Seçilmiş Göstergeler

	1993			1994			1995 (*)		
	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
Aktifler									
Kamu Menkul Değerleri	57 449	41 203	98 652	94 083	92 525	186 608	121 200	213 225	334 425
Krediler	150 469	216 526	366 995	296 454	341 706	638 160	441 496	581 047	1 022 543
Pasifler									
Mevduat	233 323	288 969	522 292	545 410	646 955	1 192 365	899 552	1 010 136	1 909 688
- TL Mevduat	159 384	165 740	325 124	327 804	276 878	604 682	594 119	489 417	1 083 536
- Döviz Mev.	73 939	123 229	197 168	217 606	370 077	587 683	305 433	520 719	826 152
Alınan Krediler	69 677	163 895	233 572	110 921	110 902	221 823	127 914	242 582	370 496
- Yurtdışından	4 880	120 614	125 494	2 750	71 103	73 853	20 505	150 913	171 418
Özkaynaklar	23 606	39 053	62 659	39 903	77 491	117 394	38 836	136 511	175 347
Pasif Toplamı	379 260	573 255	952 515	782 004	981 489	1 763 493	1 251 195	1 666 531	2 917 726
Açık Pozisyon	- 9 725	- 56 397	- 66 122	2 261	- 33 875	- 31 614	- 8 803	- 95 518	- 104 321

(*) Eylül ayı sonu itibarıyla.

TABLO: III.44- Mevduat Bankaları İle İlgili Seçilmiş Göstergeler

	1993			1994			1995 (*)		
	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
Aktifler									
Menkul Değerler	15,1	7,2	10,4	12,0	9,4	10,6	9,7	12,8	11,5
Krediler	39,7	37,8	38,5	37,9	34,8	36,2	35,3	34,9	35,0
Pasifler									
Mevduat	61,5	50,4	54,8	69,7	65,9	67,6	71,9	60,6	65,5
- TL Mevduat	42,0	28,9	34,1	41,9	28,2	34,3	47,5	29,4	37,1
- Döviz Mev.	19,5	21,5	20,7	27,8	37,7	33,3	24,4	31,2	28,3
Alınan Krediler	18,4	28,6	24,5	14,2	11,3	12,6	10,2	14,6	12,7
- Yurtdışından	1,3	21,0	0,5	0,4	7,2	4,2	1,6	9,1	5,9
Özkaynaklar	6,2	6,8	6,6	5,1	7,9	6,7	3,1	8,2	6,0
Pasif Toplamı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Açık Pozisyon	-2,6	-9,8	-6,9	0,3	-3,5	-1,8	-0,7	-5,7	-3,6

(*) Eylül ayı sonu itibarıyla.

KAYNAK : Hazine Müsteşarlığı Türk Mali Sisteminin Temel Göstergeleri.

TABLO: III.45- Mali Varlıklar								
	Trilyon TL.			Yüzde Pay			Yüzde Artış	
	1993	1994	1995(1)	1993	1994	1995	1994	1995
MEVDUAT	423	1 104	2 207	52,5	60,3	59,8	161,1	99,9
Türk Lirası	251	564	1 120	31,2	30,8	30,3	124,6	98,7
- Tasarruf Mevduatı	126	331	691	15,7	18,1	18,7	162,3	108,8
- Diğer	125	233	429	15,5	12,7	11,6	86,5	84,4
Döviz Tevdiat Hesapları	172	541	1 087	21,4	29,5	29,5	214,5	101,0
MENKUL KIYMETLER	382	727	1 484	47,5	39,7	40,2	90,2	104,1
Kamu	270	596	1 177	33,5	32,5	31,9	120,6	97,6
- Hazine Bonosu	64	304	631	8,0	16,6	17,1	371,8	107,5
- Devlet Tahvili	190	233	512	23,6	12,7	13,9	22,7	119,8
- Diğer	16	59	34	2,0	3,2	0,9	270,4	-41,8
Özel	112	131	306	13,9	7,1	8,3	16,8	134,1
- Hisse Senedi	71	109	235	8,9	6,0	6,4	53,2	114,9
- Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	37	20	67	4,5	1,1	1,8	-45,5	234,8
- Diğer	4	2	5	0,5	0,1	0,1	-59,3	184,5
TOPLAM	805	1 831	3 691	100,0	100,0	100,0	127,5	101,6
TOPLAM MALİ VARLIKLAR / GSMH	40,3	47,1	48,3					
M2 / GSMH	14,6	16,5	16,6					
M2Y / GSMH	27,3	32,7	34,4					
Kaynak: SPK, TCMB (1) Geçici								

TABLO: III.46- Menkul Kıymetler Borsalarında Çeşitli Göstergeler

AYLAR	İMKB Endeksi		Hisse Senetleri Piyasası		Kamu Menkul Kıymetleri		REPO-TERS REPO Piyasası	
	Bileşik Endeks (Ocak 1986=100)	ABD Doları Bazında	İşlem Hacmi		Kesin Alım-Satım İşlem Hacmi		İşlem Hacmi	
			(Milyar TL)	(Milyon \$)	(Milyar TL)	(Milyon \$)	(Milyar TL)	(Milyon \$)
1991	4 369	502	35 487	8 502	1 476	312		
1992	4 004	273	56 339	8 567	17 956	2 403		
1993	20 683	833	255 221	21 771	122 739	10 717	59 010	4 794
1994	27 257	413	650 864	23 202	269 940	8 828	756 685	23 704
1995	40 025	383	2 374 055	52 357	739 942	16 509	5 781 776	123 254
Yüzde Değişme								
1992	-8,4	-45,6	58,8	0,8	1 116,5	670,2		
1993	416,5	205,7	353,0	154,1	583,6	346,0		
1994	31,8	-50,4	155,0	6,6	119,9	-17,6	1 182,3	394,5
1995	46,8	-7,4	264,8	125,7	174,1	87,0	664,1	420,0

Kaynak : İMKB.

7. FİYATLAR VE TARIM ÜRÜNLERİ DESTEKLEME FİYAT VE ALIMLARI

A. FİYATLAR

1994 yılının son çeyreğinde fiyatlarda gözlenen artış eğilimi 1995 yılının ilk çeyreğinde de sürmüştür.

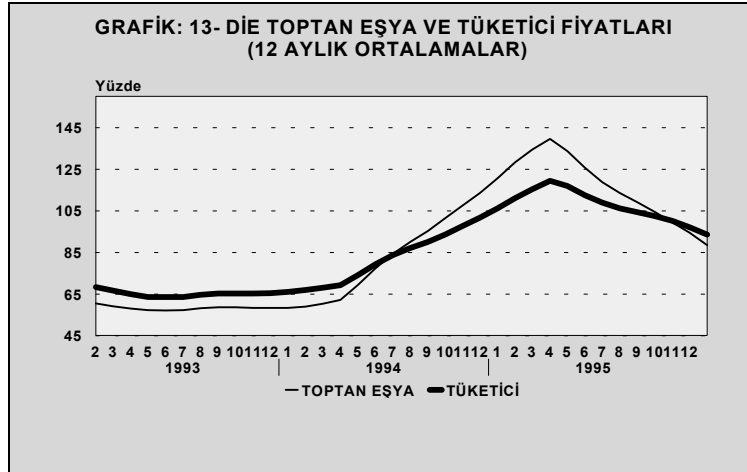
1995 yılının Ocak-Mart döneminde Toptan Eşya fiyatları yüzde 23,1 oranında artmıştır. Bu dönemde tarım ürünleri fiyatları yüzde 42,1 oranında artarak fiyat artışlarının hızlanmasında etkili olmuştur. Yılın ilk çeyreğinde tarım fiyatlarındaki yüksek artış, özellikle canlı hayvan, sebze-meyve ve diğer tarla ürünleri fiyatlarındaki yüksek artışlardan kaynaklanmıştır.

Aynı dönemde toplam imalat sanayii fiyatları yüzde 18,5, özel kesim imalat sanayii fiyatları ise yüzde 17,8 oranında artmıştır.

döneminde yüzde 9,7'ye gerilemesi etkili olmuştur. Ayrıca, imalat sanayii fiyatları artış hızında Şubat ayından itibaren gözlenen düşüş eğiliminin devam etmesi de bu dönemde TEFE artış hızının yavaşlamasına katkıda bulunmuştur.

Yılın son çeyreğinde fiyat artış hızında bir hareketlenme gözlenmekle birlikte, Toptan Eşya Fiyatları yüzde 13,3 oranında artarak bir önceki yılın aynı döneminin yüzde 23,2'lik artışının oldukça gerisinde kalmıştır.

Bu gelişmeler sonucunda, 1994 yılında yüzde 120,7 olan Toptan Eşya Fiyatları ortalama artış hızı, 1995 yılında yüzde 88,5'e gerilemiştir. Aynı dönem itibariyle tarım fiyatları artış hızı yüzde 97,8'den yüzde 118,7'ye yükselirken, toplam imalat sanayii fiyatları artış hızı yüzde 129,4'den yüzde 83,5'e; özel kesim imalat sanayii fiyatları artış hızı ise yüzde 130,5'den yüzde 83,4'e gerilemiştir.

Aylık fiyat artış hızları 1995 yılı Nisan ayından itibaren önemli ölçüde yavaşlamış ve Nisan-Eylül dönemi itibariyle Toptan Eşya Fiyatları 1994 yılında yüzde 61,1 olan seviyesinden 1995 yılında 18,2'ye gerilemiştir. Bu gelişmede, esas olarak tarım sektörü fiyat artış hızının Nisan-Eylül

1995 Aralık sonu itibariyle 12 aylık artış hızı yüzde 149,6'dan yüzde 64,9'a gerilemiştir. Bu oran kamu kesiminde yüzde 149,4'den yüzde 48,2'ye, özel kesimde ise yüzde 149,6'dan yüzde 71,8'e inmiştir.

1995 yılı Ocak-Mart döneminde TÜFE artış hızı yüzde 17,5 ile TEFE'deki artış hızının gerisinde kalmıştır. Özel Tüketim talebinin yılın ilk çeyreğinde gerilemeye devam etmesi bu gelişmede etkili olmuştur. İç talepte ve ekonomik aktivitedeki canlanma ile birlikte Nisan ayından itibaren tüketici fiyatlarındaki artış hızı TEFE artış hızının üzerinde seyretmeye başlamış ve Nisan-Aralık döneminde yüzde 52,2 oranında artış gerçekleşmiştir.

Tüketici fiyatları ortalama artış hızı 1994 yılında yüzde 106,3 iken, 1995 yılında yüzde 93,6'ya gerilemiştir. Aralık sonu itibariyle

TÜFE'deki 12 aylık artış hızı 1994 yılında yüzde 125,5'den, 1995 yılında yüzde 78,9 seviyesine düşmüştür.

TABLO : III.47- Fiyat Endekslerindeki Gelişmeler	12 Aylık			12 Aylık Ortalama		
	Yüzde Değişme			Yüzde Değişme		
	1993	1994	1995	1993	1994	1995
DIE (1987=100)						
T E F E						
GENEL	60,3	149,6	64,9	58,4	120,7	88,5
-Tarım	75,6	134,0	91,1	62,2	97,8	118,7
-Madencilik	63,9	144,2	68,8	57,9	132,8	76,6
-İmalat	54,6	159,1	58,9	56,6	129,4	83,5
-Enerji	75,1	100,9	35,7	67,8	102,3	47,8
ÖZEL	62,5	149,6	71,8	60,1	119,9	93,4
-Tarım	75,6	134,0	91,1	62,2	97,8	118,7
-Madencilik	51,1	136,6	53,4	47,1	125,9	63,4
-İmalat	56,9	157,5	63,4	59,3	130,5	83,4
KAMU	55,2	149,4	48,2	54,5	122,5	77,0
-Madencilik	68,9	146,9	74,0	62,2	135,3	81,2
-İmalat	49,5	162,9	48,8	50,7	127,0	83,7
-Enerji	75,1	100,9	35,7	67,8	102,3	47,8
TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİ						
GENEL	71,1	125,5	78,9	66,1	106,3	93,6
-Ege ve Marmara	70,5	124,3	81,6	65,4	106,0	94,8
-Akdeniz	70,7	131,6	76,4	66,4	107,8	96,1
-İç Anadolu	70,9	126,5	74,5	66,3	105,0	90,9
-Karadeniz	72,2	129,1	78,4	66,3	110,5	92,2
-Doğu-Güneydoğu Anadolu	74,7	121,0	76,5	69,3	106,8	90,9
ITO (1)						
T E F E	54,5	154,4	60,5	55,2	119,8	88,5
Ücretliler Geçinme İndeksi	84,3	134,6	74,3	75,6	120,3	94,3
(1) İstanbul İlini Kapsamaktadır.						

TABLO : III. 48 - Toptan Eşya ve Tüketici Fiyat Endekslerindeki Gelişmeler
(Yüzde Değişmeler, Üçer Aylık ve Yıllık Olarak)

	Toptan Eşya					Tüketici
	Genel	Tarım	Madencilik	İmalat	Enerji	Genel
1991						
I. Dönem	12,9	21,6	5,0	9,8	28,3	13,3
II. Dönem	13,2	14,0	14,2	13,0	12,6	15,1
III. Dönem	9,0	-0,8	12,1	11,5	18,6	9,4
IV. Dönem	12,5	20,6	15,2	10,3	10,1	17,9
Yıl Sonu	59,2	68,9	56,3	55,1	84,6	71,1
Yıllık Ortalama	55,3	50,8	63,2	55,3	75,1	66,0
1992						
I. Dönem	21,5	40,1	10,5	14,4	44,0	20,2
II. Dönem	7,4	-0,0	9,7	10,2	8,2	9,6
III. Dönem	7,8	-12,5	18,2	14,2	11,1	7,2
IV. Dönem	15,5	22,8	9,9	14,2	9,9	18,9
Yıl Sonu	61,4	49,3	57,1	63,4	94,6	66,0
Yıllık Ortalama	62,1	62,7	60,3	59,7	97,7	70,1
1993						
I. Dönem	14,3	27,8	10,7	9,9	24,4	13,5
II. Dönem	10,5	10,5	11,7	10,4	9,4	13,1
III. Dönem	11,5	7,1	12,6	12,9	11,5	11,7
IV. Dönem	13,2	15,6	15,4	12,4	13,6	18,0
Yıl Sonu	60,3	75,6	63,9	54,6	75,1	71,1
Yıllık Ortalama	58,4	62,2	57,9	56,6	67,8	66,1
1994						
I. Dönem	20,2	24,4	15,3	19,0	22,0	15,4
II. Dönem	54,1	26,2	64,7	64,2	42,0	40,5
III. Dönem	8,9	5,5	17,7	9,4	10,1	9,5
IV. Dönem	19,7	36,7	9,9	17,0	4,5	24,2
Yıl Sonu	149,6	134,0	144,2	159,1	100,9	125,5
Yıllık Ortalama	120,7	97,8	132,8	129,4	102,3	106,3
1995						
I. Dönem	24,5	37,5	15,3	21,8	10,1	20,0
II. Dönem	12,2	14,5	12,1	11,6	9,2	14,4
III. Dönem	7,6	0,0	12,0	9,8	12,1	11,0
IV. Dönem	13,3	25,5	15,5	10,0	5,9	20,4
Yıl Sonu	64,9	91,1	68,8	58,9	35,7	78,9
Yıllık Ortalama	88,5	118,7	76,6	83,5	47,8	93,6

TABLO: III.49 - Enflasyona İlişkin Göstergeler

(Yıllık Ortalama Artış Oranı, Yüzde)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
TOPTAN EŞYA FİYATLARI ENDEKSI	52,3	55,3	62,1	58,4	120,7	88,5
-Kamu Genel	56,7	61,3	65,1	54,5	122,5	77,0
-Özel İmalat	42,6	53,8	59,8	59,3	130,5	83,4
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSI	60,3	66,0	70,1	66,1	106,3	93,6
-Gıda	64,3	67,1	71,3	63,5	110,0	97,2
DOLAR KURU	23,0	59,9	65,2	59,5	170,4	53,9
DM KURU	43,4	55,0	76,1	50,1	178,8	72,7
EMİSYON HACMI(1)	68,3	47,1	69,2	80,1	90,5	86,3
PARA ARZI(M2Y)(1)	69,9	80,0	80,5	88,2	133,3	106,5
ORT. FAİZ OR. (1 YIL TAHVİL)	59,1	72,1	75,4	86,3	118,7	108,2
NOMİNAL ÜCRET (GIYINIK)						
KAMU	95,3	148,9	80,2	78,6	95,5	51,6
ÖZEL	92,0	136,7	75,3	69,2	64,9	96,6
NOMİNAL MAAŞ	84,4	77,9	93,5	69,6	61,0	84,4
KAMU KESİMİ BORÇLANMA						
GEREĞİ/GSMH (%)	7,4	10,2	10,6	12,2	8,1	6,5
IHRACAT FİYAT ENDEKSI	10,3	-0,9	1,3	-2,8	-3,7	13,6
İTHALAT FİYAT ENDEKSI	5,3	-3,1	-1,9	-6,2	0,9	17,2

(1) Yıl Sonu İtibariyle

B. TARIM ÜRÜNLERİ DESTEKLEME FİYAT VE ALIMLARI

Tarımsal destekleme politikalarının daha rasyonel bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla, devlet adına yapılan destekleme alımları kapsamının daraltılmasına ve arz fazlası olan ürünlerde ekim alanlarının sınırlandırılmasına yönelik uygulamalara 1995 yılında da devam edilmiştir.

1995 yılında da hububat, şeker pancarı ve tütün dışındaki ürünlerin destekleme alımları kapsamı dışında tutulması uygulaması sürdürülmüştür. 1994 yılında üreticilere yapılan ödemeler 30,9 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 1995 yılında ise, üreticilere yapılacak ödemeler toplamının 31,7 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir. 1995 yılında destekleme alım fiyatlarının serbest piyasada

oluşan fiyatlardan düşük kalması nedeniyle Toprak Mahsulleri Ofisi'nin çok az ürün alması, destekleme alımları kapsamında üreticilere yapılan ödemelerin bir önceki yıla göre çok az artmasının başlıca nedenidir. Üreticilere yapılan ödemelerdeki düşük artışın diğer bir nedeni de, şeker pancarı üretiminin bir önceki yıla göre yaklaşık 1,3 milyon ton düşük gerçekleşmesidir.

1993 yılında ortalama yüzde 51,2 oranında artan tarımsal destekleme alım fiyatları, 1994 yılında ortalama yüzde 76,4 oranında artmıştır. 1995 yılında ise, destekleme fiyatlarındaki ortalama artış oranının yüzde 134,4 olduğu tahmin edilmektedir. Destekleme alım fiyatlarındaki artış oranı buğdayda yüzde 110,5, şeker pancarında yüzde 169,4 ve tütünde yüzde 108,0 olmuştur.

1994 yılında Bakanlıklar Arası Tütün Kurulu Kararı ile 330 bin tondan 220 bin tona düşürülen tütün kotası, 1995 yılında da 220 bin ton olarak sürdürülmüştür. 1994 yılında ilk defa uygulanan tütün alımlarındaki prim uygulamasına 1995 yılında da devam edilmiş, üreticilere tütün üretiminin azaltılma-sından kaynaklanan gelir kaybının telafisi için tazminat ödenmiştir.

Kaliteli çay üretiminin teşviki amacıyla 1994 yılında başlatılan ve 5 yıl sürecek olan budama programı çerçevesinde, üreticilerin bu uygulamadan doğan gelir kayıplarının telafisi için ödeme yapılmasına 1995 yılında da devam edilmiştir.

Tarımda kimyevi gübre kullanımını teşvik etmeye yönelik olarak 1994 yılında doğrudan üreticiye ödenmesi kararlaştırılan ve KDV'li gübre fiyatının önce yüzde 20'si olarak belirlenip, daha sonra yüzde 30'a çıkarılan gübre desteklemesi, 1995 yılı Ekim ayından itibaren yüzde 50'ye çıkarılmıştır.

Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin çalışma alanına giren ürünler 1995 yılında da devlet destekleme alımları kapsamına dahil edilmemiştir. Birlikler, bu ürünleri kendi nam ve hesaplarına satın almışlardır. Her yıl Birliklerin kendi nam ve hesaplarına satın aldıkları ürünler için T.C. Ziraat Bankası tarafından sağlanan tercihli kredi kullanımına ilişkin finansman kararname, 1994 yılında olduğu gibi, 1995 yılında da çıkarılmamıştır.

27.4.1995 tarih ve 4106 sayılı Kanun ile çiftçilerin T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi

Kooperatiflerince açılmış bütün tarımsal krediler ile Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, T. Ziraat Bankası, Toprak Mahsulleri Ofisi ile Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğüne satılan tüm tarımsal üretim girdi ve ekipmanlarının kredilendirilmesi bedellerinden doğan ve ilgili kurumların mevzuatına göre 2.1.1995 tarihine kadar idari veya kanuni takipteki hesaplara intikal etmiş veya etmesi gereken borçlarına ödeme kolaylığı sağlanmıştır.

95/7225 sayılı Kararname ile, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Onarım Projesi çerçevesinde, bu bölgelerde, yeterli altyapıya sahip gerçek ve tüzel kişilere süt inekçiliği ve besicilik için T.C. Ziraat Bankasına yüzde 20 faizli 2 trilyon lira kredi açılması kararlaştırılmıştır. 95/7418 sayılı Kararname ile de hayvancılık için 18 trilyon lira kredi açılmasına karar verilmiştir.

1995 yılında değişik kararnamelerle üretim ve ihracatın desteklenmesi, üreticilerin fiyat hareketlerinden korunması amacıyla Destekleme Fiyatı İstikrar Fonundan T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla Birliklere; fındık için 2,5 trilyon, zeytin için 500 milyar, ayçiçeği için 500 milyar, pamuk için 500 milyar, çeşitli tarım ürünleri için de 1 trilyon lira olmak üzere toplam 5 trilyon liraya kadar yüzde 50 faizli kaynak aktarılmasına imkan sağlanmıştır. Bu tutarın 1995 yıl sonu itibarıyla 2,7 trilyon lirası kullanılmıştır.

Ürünlerin borsalarda daha çok işlem görmesini sağlamaya yönelik mevzuat ve altyapı çalışmaları sürdürülmektedir.

TABLO:III.50 - Tarımsal Ürünlerin Destekleme Fiyatlarında Gelişmeler

Ürünler	Fiyatlar (TL/Kg.)					Yüzde Artışlar			
	1991	1992	1993	1994	1995	1992	1993	1994	1995
1. Buğday (1)	754	1 156	1 843	3 532	7 433	53,2	59,4	91,6	110,5
2. Arpa (1)	628	988	1 615	2 729	5 423	57,3	63,5	69,0	98,7
3. Çavdar (1)	601	923	1 517	2 754	5 414	53,4	64,4	81,6	96,5
4. Mısır (1)	737	1 185	1 600	2 974	6 769	60,9	35,0	85,9	127,6
5. Yulaf (1)	588	924	1 185	2 744	-	57,2	28,1	131,7	-
6. Pamuk (2)	3 560	5 600	-	-	-	57,3	-	-	-
7. Tütün (3)	10 870	25 715	32 615	53 093	110 452	136,6	26,8	62,8	108,0
8. Şeker Pancarı (4)	218	356	556	1 032	2 780	63,1	56,1	85,7	169,4
9. Ayçiçeği (5)	1 500	2 500	4 000	-	-	66,7	60,0	-	-
10. Fındık (6)	5 600	9 000	14 200	-	-	60,7	57,8	-	-
11. Kuru İncir (7)	3 150	7 500	-	-	-	138,1	-	-	-
12. Çekirdeksiz Kuru Üzüm (8)	3 600	6 200	9 500	-	-	72,2	53,2	-	-
13. Zeytinyağı (9)	8 500	13 000	21 500	-	-	52,9	65,4	-	-
14. Tiftik (10)	16 500	25 000	40 000	-	-	51,5	60,0	-	-
15. Antepfıstığı (11)	16 500	25 000	40 017	-	-	51,5	60,1	-	-
16. Soya Fasülyesi (5)	1 300	2 600	4 161	-	-	100,0	60,0	-	-
17. Haşhaş Kapsülü (1)	3 001	4 655	9 000	18 683	24 485	55,1	93,4	107,6	31,1
18. Kanola	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Canlı Hayvan (12)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Çeltik (1)	1 664	3 010	4 719	-	-	80,9	56,8	-	-
21. Yeşil Mercimek (1)	1 751	-	2 975	-	-	-	-	-	-
22. Nohut (1)	1 480	2 191	2 808	-	-	48,1	28,1	-	-
23. Yerfıstığı (13)	7 500	11 400	17 700	-	-	52,0	55,3	-	-
24. Yaş Koza (14)	11 851	20 017	34 900	-	-	68,9	74,3	-	-
25. Çöplü Kırmızıbiber (5)	4 750	7 600	14 874	-	-	60,0	95,7	-	-
26. Zeytin(15)	11 500	17 500	29 000	-	-	52,2	65,7	-	-
27. Gülçiçeği(14)	-	2 400	3 701	-	-	-	54,2	-	-
28. Kırmızı Mercimek(14)	-	3 381	3 752	-	-	-	11,0	-	-

(1) TMO Gn.Md. ortalama alım fiyatıdır.
(2) Ege ve Antalya St. 1 beyaz kütlü pamuk fiyatıdır.
(3) Tekel Gn. Md. ortalama alım fiyatıdır.
(4) T. Şeker Fab. A.Ş. Gn. Md. ortalama alım fiyatıdır.
(5) Destekleme alım fiyatıdır.
(6) Yüzde 50 randımanlı tombul kabuklu fındık fiyatıdır.
(7) 100 gr. rüfuzlu, 53-56 adetli, 6/a ısmalı fiyatıdır.
(8) 9 numara naturel çekirdeksiz kuru üzüm fiyatıdır.
(9) 5 asit baz lampant zeytinyağı fiyatıdır.
(10) Birinci kalite oğlak cinsi tiftiğin fiyatıdır.
(11) Yüzde 100 içli ve analizli kuru kırmızı kabuklu antepfıstığı fiyatıdır.
(12) Et ve Balık Kurumu Gn.Md. ortalama alım fiyatıdır.
(13) İhraçlık yüzde 75 randımanlı yerfıstığı alım fiyatıdır.
(14) Ortalama alım fiyatıdır.
(15) 220 Kalibranlı sofralık zeytin fiyatıdır.

TABLO:III.51 - Destekleme Alım Miktarları ve Üreticilere Yapılan Ödemeler

Ürünler	Alım Miktarı (Bin Ton)					Üreticilere Yapılan Ödemeler (Cari Fiy, Milyar TL)				
	1991	1992	1993	1994	1995	1991	1992	1993	1994	1995
1. Buğday	4 453	2 452	2 671	1 356	41	3 359	2 835	4 922	4 787	302
2. Arpa	1 114	569	1 058	1 100	74	700	562	1 709	3 002	403
3. Çavdar	117	50	57	28	2	71	46	86	78	12
4. Mısır	187	395	482	0	49	138	468	771	0	333
5. Yulaf	11	2	1	0	0	7	2	2	1	0
6. Pamuk	516	799	-	-	-	1 838	4 769	-	-	-
7. Tütün	193	152	217	273	111	2 102	3 901	7 084	14 509	12 252
8. Şeker Pancarı (1)	14 975	13 101	12 814	10 724	9 427	2 520	3 590	6 083	8 321	17 771
9. Ayçiçeği	327	645	292	0	0	494	1 666	1 310	0	0
10. Fındık	85	186	2	0	0	480	1 801	44	0	0
11. Kuru İncir	3	2	-	-	-	11	11	-	-	-
12. Çekirdeksiz Kuru Üzüm	23	60	93	0	0	91	427	964	0	0
13. Zeytinyağı	20	6	2	0	0	188	88	47	0	0
14. Tiftik	0	0	0	0	0	13	16	21	0	0
15. Antepfıstığı	10	3	7	0	0	164	64	271	0	0
16. Soya Fasulyesi	12	39	46	0	0	13	100	193	0	0
17. Haşhaş Kapsülü	20	6	5	12	25	60	29	45	233	613
18. Kanola	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Canlı Hayvan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Çeltik	4	18	16	0	0	6	53	74	0	0
21. Yeşil Mercimek	2	10	1	0	0	4	0	4	0	0
22. Nohut	53	18	0	0	0	78	40	0	0	0
23. Yerfıstığı	11	1	0	0	0	42	7	0	0	0
24. Yaş Koza	0	0	0	0	0	8	8	7	0	0
25. Çöplü Kırmızıbiber	1	0	1	0	0	6	2	16	0	0
26. Zeytin	19	25	9	0	0	133	240	158	0	0
27. Gülçiçeği	-	4	2	0	0	-	9	6	0	0
28. Kırmızı Mercimek	-	6	172	0	0	-	21	644	0	0
T O P L A M						12 526	20 758	24 459	30 931	31 687

(1) 1991 yılında, 1990 yılından kalan 1 587 478 milyon TL. ve 1991 yılı pancar bedelinin 932 307 milyon TL.'si olmak üzere toplam 2 519 785 milyon TL. ödenmiştir. 1992 yılında, 1991 yılından kalan 2 336 382 milyon TL. ve 1992 yılı pancar bedelinin 1 253 803 milyon TL.'si olmak üzere toplam 3 590 185 milyon TL. ödenmiştir. 1993 yılında; 1992 yılından kalan 3.457.817,0 milyon TL. ve 1993 yılı pancar bedelinin 2.625.200,0 milyon TL.'si olmak üzere toplam 6.028.879,0 milyon TL.ödenmiştir. 1994 yılında; 1993 yılından kalan 4.538.801,0 milyon TL. ve 1994 yılı pancar bedelinin 3.781.986,0 milyon TL.'si olmak üzere toplam 8.320.787,0 milyon TL. ödenecektir. 1995 yılında; 1994 yılından kalan 7.288.105,0 milyon TL. ve 1995 yılı pancar bedelinin 10.452.800,0 milyon TL.'si olmak üzere toplam 17.770.929,0 milyon TL. ödenecektir.

II. MAKROEKONOMİK POLİTİKALAR VE TEDBİRLER

1) Maliye politikasının esnekliğini ve etkinliğini azaltacak uygulamalardan kaçınılacak, kamu açıklarının finansmanında, mali piyasalarda istikrarsızlık yaratmayacak faiz ve vade yapısı içeren bir borçlanma politikası izlenecektir. Bu gelişme, özelleş-tirme gelirleri ve temin edilecek dış kaynak ile desteklenecektir.

2) Personel harcamalarını disipline edecek uygulamalara devam edilecek, kuruluşların zorunlu olmadıkça personel alımlarına ve yeni birimler kurarak teşkilatlarını genişletmelerine izin verilmeyecektir. Personel ihtiyacının kuruluşlararası nakil yoluyla veya özelleştirilen kuruluşlardan yapılacak nakillerle karşılanması yoluna gidilecektir.

3) İşlevlerini yerine getirmeyen ve kuruluş amacı ortadan kalkan fonlar tasfiye edilecek, mümkün olan hallerde fonların faaliyetleri genel ve katma bütçeli kuruluşlar tarafından üstlenilecektir. Fonların mevcut yükümlülüklerinin artırılmamasına özen gösterilecek, birikmiş borçları ise imkanlar ölçüsünde tasfiye edilecektir.

4) Kaynakların kullanımında etkinliği artırmak amacıyla, genel ve katma bütçeli kuruluşların birden fazla döner sermayeye sahip olmaları önleneyecek, mevcut döner sermaye sayısı birleştirme yoluyla azaltılacaktır.

5) Vergi tabanının genişletilmesine paralel olarak vergi oranları düşürülerek vergi yükünün çeşitli kesimler üzerinde daha adil dağılımı sağlanacaktır. Bu çerçevede, ekonomide üretim ve istihdamın geliştirilebilmesi amacıyla üretim faktörleri üzerindeki vergi yükü hafifletilecek ve tüketim üzerinden alınan vergilere ağırlık verilecektir. Vergi kayıp ve kaçağı, vergi idaresi ve denetiminin

daha etkin hale getirilmesi ve idarenin yeniden yapılandırılması suretiyle asgariye indirilecektir.

6) Kamu hizmetlerinde kullanıcı harcı uygulaması yaygınlaştırılacak ve mevcut olanların gerçekçi seviyelere çıkarılması sağlanacaktır.

7) Yerel yönetimlerin gelir kaynakları, öz gelirleri artırılarak kamu hizmetlerine ve gerekli mali planlamaya imkan verecek şekilde düzenli ve sürekli hale getirilecektir.

8) Tarım ürünleri fiyatlarına devlet müdahalesi asgariye indirilerek kayıtlı üreticilere doğrudan gelir desteği sağlanacak, girdi destekleri aşamalı olarak kaldırılacak, üreticilerin arz fazlası olan ürünler yerine iç ve dış talebi olan ürünlere yönelmeleri özendirilecektir.

9) 1996 yılında uygulanacak para politikasının temel amacı; fiyat istikrarını sağlamak ve mali piyasaların serbest piyasa kuralları çerçevesinde gelişmesini ve derinleşmesini gerçekleştirmektir. Faiz ve döviz fiyatlarının piyasada belirlenmesi esastır. Bu çerçevede, Türk mallarının dış rekabet gücünün devam ettirilmesi için gerçekçi kur politikası izlenmeye çalışılacaktır. Faiz politikası, ekonomide mali tasarrufları artırıcı, spekülasyon döviz hareketlerini sınırlayıcı, kaynakların etkin dağılım ve kullanımını sağlayıcı yönde kullanılacaktır.

10) Merkez Bankası, ekonominin yönetiminde kısa dönemli politika olarak parasal büyüklükleri kontrolde; Açık Piyasa İşlemleri, Bankalararası Para Piyasası ve Döviz Piyasası araçlarını kullanacaktır. Merkez Bankası'nın özerkliğini artırıcı politika ve uygulamalara devam edilecektir.

11) 1996 yılında, üretimi, verimliliği, ekonomik rekabet gücünü ve ihracatı artırıcı, kamu açıklarını ve enflasyon hızını azaltarak sürdürülebilir bir ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlayıcı yatırım politikaları uygulanacaktır.

12) Altyapının ekonomik ve sosyal gelişmenin önünde darboğaz oluşturmaya engel olmak amacıyla altyapı yatırımlarına ağırlık verilecektir. Bu bağlamda, kamu kaynak tahsislerinde, eğitim ve sağlık başta olmak üzere sulama, enerji, liman, havaalanı yatırımları ve bunların karayolu ve demiryolu ana aksları ile bütünleşmesini sağlayacak yollar ile içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma yatırımlarına ağırlık verilecek, teknolojik araştırma ve geliştirme yatırımlarının hızlandırılması sağlanacaktır.

13) Kalkınmada Öncelikli Yörelere kalkınmasına hız kazandırıcı ekonomik ve sosyal altyapı yatırımları ile istihdam yaratıcı yatırımlara öncelik verilecektir.

14) Bütün sektörlerde; finansmanı sağlanmış olan ve diğer projelerle bağlantılı ve/veya eş zamanlı olarak yürütülmesi önem taşıyan, uygulamasında önemli aşama kaydedilmiş ve hızlı bir şekilde tamamlanarak ekonomiye katkı sağlayabilecek projelere öncelik tanınacaktır. Yeni projelerin belirlenmesinde, kamu proje stokunun optimum düzeyde tutulması gereği de gözönünde bulundurularak seçici davranılacak, ekonomiye kısa sürede kazandırılabilir, yapılabirliği yüksek projelere yönelmesi esas olacaktır.

15) İleri teknoloji ve yüksek maddi kaynak gerektiren yatırım ve hizmetlerin gerçekleştirilmesinde Yap-İşlet-Devret ve benzeri modellere ağırlık verilecektir.

16) 1995 yılında yürürlüğe giren mevzuat ile yatırımların desteklenmesinde sektörel tercihler yerine, faaliyet bazında destekler önem kazanmıştır. Yapılan değişikliklerle, teşvik sisteminin uluslararası yükümlülüklerimize uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalara devam edilmiş ve rekabeti bozacak nitelikteki destekler yerine, rasyonel kaynak dağılımına imkan verecek düzenlemeler yapılmıştır. Bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik yatırımların daha etkin olarak desteklenmesine imkan sağlamak ve mevcut sanayi altyapısından azami ölçüde faydalanmak üzere sanayi kuşakları uygulamasına devam edilmiştir.

17) 1995 yılında yayımlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da Özel Önem Taşıyan Sektör Yatırımları; eğitim, sağlık, uluslararası taşımacılık, havaalanlarında oluşturulacak turizm amaçlı terminal hizmetleri tesisleri, kongre ve sergi merkezleri, gelişmiş yöreler dışında yapılacak diğer turizm yatırımları, gemi inşa ve yat inşa, Ar-Ge, çevre korumaya yönelik yatırımlar, Yap-İşlet-Devret ve benzeri modeller çerçevesinde yapılacak yatırımlar, normal yörelerde bulunan ve özelliği itibarıyla Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleştirilemeyecek yatırımlar, Sanayi Kuşaklarında gerçekleştirilecek yatırımlar ile gelişmiş ve normal yörelerdeki tevsi, modernizasyon, yenileme, kalite düzeltme ve darboğaz giderme yatırımları olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere yönelik hizmet yatırımları ve bu kuruluşların makina ve teçhizat alımları desteklenirken, yatırımcı firmaların TSE ve ISO normlarına uygun olarak kalite ve standart belgesi alma girişimleri de desteklenmektedir.

18) 1996 yılında, sanayileşmenin hızlandırılması ve rekabet gücünün artırılmasını, teknolojiye atılım yapılmasını, üretken istihdamın artırılmasını, insangücünün yüksek

katma değerli faaliyetlere kaydırıl-masını ve verimliliğin artırılmasını sağla-yacak özel kesim sabit sermaye yatırım-larının artması için gerekli istikrar ortamının hazırlanmasına çalışılacaktır.

19) Yatırımların desteklenmesine yönelik devlet yardımlarının uluslararası yükümlü-lüklerimize uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalara 1996 yılında da devam edilecektir.

20) AT ile gümrük birliğine uyum sürecinde, üretici kuruluşların rekabete ilişkin sorunlarının çözümüne yönelik modernizasyon, kalite düzeltme ve tamamlama yatırımlarının desteklenmesine özel önem verilecektir.

21) İleri teknoloji sağlamak uyarlamak ve üretmek için işletmelerin AR-GE faaliyetleri ve bunlarla ilgili yatırımları desteklenecektir.

22) Çevre koruma, küçük ve orta ölçekli işletmeleri destekleme ile bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak yatırımlar desteklenecektir.

23) Organize sanayi bölgeleri dışındaki tesislerin OSB'lere, gelişmiş yörelerdeki mevcut yatırımların Kalkınmada Öncelikli Yörelere taşınmaları desteklenirken, sanayi kuşakları uygulamasına da devam edilecektir.

24) Yabancı Sermaye mevzuatının, yabancı sermaye hareketlerini en geniş anlamda kapsayacak şekilde geliştirilmesine devam edilecektir. Yabancı sermaye girişine ivme kazandırmak amacıyla, özelleştirme faaliyetleri hızlandırılırken, belirli bir sınırın altındaki yabancı sermaye taleplerinde sadece kayıt zorunluluğunun getirilmesine yönelik çalışmalara başlanacaktır.

25) Ödemeler dengesinin sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması temel yaklaşım olacaktır. Bu çerçevede sermaye hareketlerinin ülkenin üretken kapasitesinin güçlendirilmesine katkıda bulunacak bir yapı içinde gelişmesine önem verilecektir.

26) İhracat artışına süreklilik kazandırabilmek için, ihracata dönük kaliteli ve çevreye duyarlı mal üretebilecek bir kapasitenin oluşmasına sanayi rekabet gücünün verimlilik ve yüksek teknoloji kullanımı yoluyla artırılmasına; ihracatta dış talep yapısına uygun ürün geliştirilmesine ve çeşitliliğin artırılmasına, yeni pazarlarda etkinliğin sağlanmasına öncelik verilecektir.

27) Rekabet gücünü destekleyici gerçekçi bir döviz kuru politikası uygulanacak ve her alanda dünya fiyatlarıyla bütünleşilecektir. EXIMBANK kredi ve garanti mekaniz-malarına yeterli kaynak sağlanarak ihracatın finansmanına katkıda bulunulacaktır.

28) İhracatı artırabilmek için serbest bölge imkanlarından yararlanılacak, mevcut serbest bölgelerin altyapıları geliştirilecek ve sektörel ihtisaslaşmaya ağırlık verilecektir.

29) Dış ticarete ilişkin düzenlemelerde, üretim ve ihracata yönelik desteklerin belirlenmesinde, uluslararası yükümlülükler dikkate alınacaktır.

30) İthalatın haksız rekabete neden olmaması, ülke standartları ve sağlık koşullarına uygun olması ve çevreye zarar vermemesi için GATT ve AT ilke ve kurallarına uygun gerekli düzenlemeler yapılacak ve bu konudaki uygulamalara etkinlik kazandırılacaktır.

31) Ekonominin dünya ekonomisiyle enteg-rasyonunda, dış pazar payının artırılmasında,

teknoloji temininde ve dış kaynak sağlanmasında önemli bir işlevi olan yabancı sermaye girişini hızlandırıcı bir ortamın yaratılmasına özen gösterilecektir.

32) Önemli altyapı yatırımlarının Yap-İşlet-Devret ve benzeri modeller çerçevesinde gerçekleştirilmesi için yabancı sermaye katkısından azami ölçüde yararlanılacaktır. Türk müteahhit ve yatırımcılarının ülke dışında yatırım yapmaları teşvik edilecek, yurt içi yatırım imkanlarının yurt dışında en iyi şekilde tanıtılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

33) Gümrük birliğinin de etkisiyle doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında beklenen artışın yanısıra, özelleştirme sürecinin hız kazanması ile birlikte artacak olan portföy yatırımları dış borç kullanım gereğini azaltacaktır. Bu çerçevede, dış borç kullanımında orta ve uzun vadeli borçlanmaya önem verilecek; kısa vadeli

sermaye girişlerinin, döviz kurunun rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemeyecek bir yapı içinde gelişmesi sağlanacaktır.

34) Gelir dağılımındaki dengesizliği azaltıcı politikaların uygulanmasına piyasa mekanizması çerçevesinde ağırlık verilecektir.

35) Üretken istihdamın artırılması ve kişilerin kendi işlerini kurmaları ve alt gelir gruplarının refah seviyelerinin iyileştirilmesi amacıyla, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, vergi, konut ve diğer sosyal yardım ve hizmetlerin nitelik ve niceliğinin artırılmasına öncelik verilecektir.

36) Sermayenin tabana yaygınlaştırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve istihdam sorunlarının çözümünde araç olarak kullanılan küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi politikalarına ağırlık verilecektir.